

วิเคราะห์บทบาทและหน้าที่ของสภาตำบลต่อโครงการสร้างงานในชนบท

ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๒๖ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๑๕ มีจุดมุ่งหมายที่จะแก้ไขปรับปรุงการจัดระเบียบบริหารของตำบลให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับภาวะการณ์ปัจจุบัน เพราะความมุ่งหมายของการจัดตั้งตำบลและหมู่บ้านในอดีตนั้น มุ่งการปกครองหรือดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยภายในตำบลเป็นสำคัญ แต่ปัจจุบันปัญหาและความต้องการในท้องถิ่นต่าง ๆ ของประชาชนในท้องถิ่นได้ขยายตัวและมีลักษณะสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ประกอบกับรูปแบบการจัดระเบียบบริหารของตำบลมีอยู่หลายรูปแบบ ในฐานะที่สภาตำบลเป็นหน่วยการปกครองหน่วยหนึ่งในระดับภูมิภาค จึงจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทั้งโครงสร้างและเจ้าหน้าที่ของสภาตำบลให้เป็นหน่วยการปกครองพื้นฐานที่เข้มแข็งคล่องตัวสำหรับการบริหารและพัฒนาท้องถิ่นในทุก ๆ ด้านทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองการปกครอง การเปลี่ยนแปลงปรับปรุงโครงสร้างและส่วนประกอบของสภาตำบลจึงเป็นสิ่งสำคัญจำเป็นสำหรับบทบาทใหม่ของสภาตำบล การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์จังหวัดลพบุรีจึงมีความสำคัญ เพราะจะทำให้ทราบถึงสภาพที่แท้จริงของสภาตำบลว่ามีขีดความสามารถ ความพร้อมที่จะเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพของประชาชนและทำให้ทราบจุดอ่อนจุดแข็งของสภาตำบลอันจะเป็นผลดีสำหรับการปรับปรุง เสริมสร้างสภาตำบลให้มีความเข้มแข็งต่อไป

สำหรับแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์ในบทนี้ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ในส่วนแรกเป็นการศึกษาวิเคราะห์จากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ประชาชน คณะกรรมการสภาตำบลทุกตำบลในเขตการปกครองของอำเภอนครชัยศรี^๑ ซึ่งรวมทั้ง

^๑ ในเขตการปกครองของอำเภอนครชัยศรีแบ่งการปกครองเป็นตำบลจำนวน ๒๗ ตำบล.

ประธานกรรมการสภาตำบลศรีมหาโพธิ์ เพื่อทราบถึงสภาพพื้นฐานชีวิตความสามารถ บัญหาโดยทั่วไป และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานตามโครงการสร้างงานในชนบทของสภาตำบลต่าง ๆ รวมทั้งสภาตำบลศรีมหาโพธิ์ด้วย นอกจากนี้แล้วยังอาศัยศึกษาวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ข้าราชการของอำเภอนครชัยศรี เฉพาะที่มีหน้าที่และบทบาทเกี่ยวข้องกับสภาตำบลโดยตรง เพื่อเป็นการเสริมและสนับสนุนการศึกษาคำนวณประธานกรรมการสภาตำบลอีกทางหนึ่ง ในส่วนแรกนี้จึงเป็นการศึกษาเพื่อให้ทราบถึงภูมิหลังโดยทั่วไปของสภาตำบลต่าง ๆ ในเขตการปกครองของอำเภอนครชัยศรี เพื่อเป็นฐานสำหรับการศึกษาชีวิตความสามารถในการดำเนินงานตามโครงการสร้างงานในชนบทของสภาตำบลศรีมหาโพธิ์ในส่วนต่อไป

การศึกษาวิเคราะห์ในส่วนที่สอง เป็นการศึกษากรรมการสภาตำบลศรีมหาโพธิ์ โดยเน้นบทบาทและหน้าที่ในเชิงพฤตินัยของสภาตำบลศรีมหาโพธิ์ที่มีต่อโครงการสร้างงานในชนบท ทั้งนี้เพื่อต้องการทราบถึงชีวิตความสามารถเฉพาะของสภาตำบลศรีมหาโพธิ์ สำหรับการศึกษในส่วนที่สามเป็นการวิเคราะห์จากรายชื่อในตำบลศรีมหาโพธิ์ เพื่อเป็นส่วนเสริมการศึกษาของส่วนแรกและส่วนที่สอง

สำหรับคำถามในแบบสอบถาม และในการสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลแต่ละประเภทในส่วนต่าง ๆ กังกล่าว เพื่อต้องการทราบทัศนะหรือความเห็นต่าง ๆ นั้น คำถามที่ตั้งขึ้นแต่ละข้อเป็นลักษณะใด ๆ กล่าวคือ แต่ละคำถามต้องการคำตอบที่สิ้นสุดในตัวเอง ไม่มีความประสงค์ต้องการหาค่าของความสำคัญและความสัมพันธ์ระหว่างคำถามแต่ละข้อ

ส่วนที่ ๑ ก. (เป็นข้อมูลการสัมภาษณ์ประธานคณะกรรมการสภาตำบลทุกตำบลของอำเภอนครชัยศรี)

ก. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของประธานสภาตำบล

ตารางที่ ๒ ภูมิหลังของประธานกรรมการสภาตำบล

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๑. อายุ	ต่ำกว่า ๒๕ ปี	๐	๐
	๒๖ - ๓๕ ปี	๐	๐
	๓๖ - ๔๕ ปี	๑๖	๕๘.๓
	๔๖ - ๕๕ ปี	๖	๒๒.๒
	สูงกว่า ๕๕ ปี	๕	๑๘.๕
รวม		๒๗	๑๐๐
๒. การศึกษา	ป.๔ หรือต่ำกว่า	๒๔	๘๘.๕
	ป.๗	๑	๓.๗
	ม.ศ.๓	๒	๗.๔
	ม.ศ.๕ อาชีวศึกษาหรือปกศ.	๐	๐
	ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	๐	๐
รวม		๒๗	๑๐๐
๓. สถานภาพการสมรส	โสด	๐	๐
	หม้าย หย่า ว่าง	๓	๑๑.๑
	สมรส	๒๔	๘๘.๘
รวม		๒๗	๑๐๐

ตารางที่ ๒ (ต่อ)

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๔. ระยะเวลาที่ อาศัยอยู่ในตำบล	ต่ำกว่า ๑๐ ปี	๐	๐
	๑๐ - ๑๕ ปี	๐	๐
	๑๖ - ๒๐ ปี	๐	๐
	๒๑ - ๒๕ ปี	๑	๓.๓
	๒๖ - ๓๐ ปี	๐	๐
	๓๑ - ๓๕ ปี	๑	๓.๓
	๓๖ - ๔๐ ปี	๓	๒๕.๐
	๔๑ - ๔๕ ปี	๑๔	๕๑.๕
	๔๖ - ๕๐ ปี	๔	๑๔.๘
	มากกว่า ๕๐ ปี	๐	๐
	รวม	๒๓	๑๐๐
๕. ระยะเวลา ดำรงตำแหน่ง	๑ ปี	๓	๑๑.๑
	๒ ปี	๒	๓.๔
	๓ ปี	๐	๐
	๔ ปี	๐	๐
	มากกว่า ๕ ปี	๒๒	๘๕.๕
	รวม	๒๓	๑๐๐

จากการสัมภาษณ์ในคำสัมภาษณ์หลังของประธานกรรมการสภาตำบล ปรากฏว่า ประธานกรรมการสภาตำบลส่วนมากมีอายุเฉลี่ยระหว่าง ๓๖ - ๔๕ ปี จำนวนร้อยละ ๕๕.๓ รองลงมามีอายุระหว่าง ๒๖ - ๔๕ ปี มีจำนวนร้อยละ ๒๒.๒ และที่เหลืออีก ร้อยละ ๑๘.๕ มีอายุสูงกว่า ๕๕ ปี ไม่มีผู้มีอายุต่ำกว่า ๓๕ ปี เป็นประธานสภาตำบลเลย ในด้านการศึกษาประธานสภาตำบลโดยส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ ๘๘.๕ ที่จบการศึกษาประถม ๔ และรองลงมาคือร้อยละ ๗.๔ และร้อยละ ๓.๗ ที่จบการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ ๓

ในด้านสถานภาพการสมรสปรากฏว่าประธานสภาตำบลส่วนมากคือร้อยละ ๘๘.๕ ที่มีคู่ครองแล้วและส่วนน้อยคือร้อยละ ๑๑.๑ ที่เป็นหม้าย ไม่ปรากฏว่ามีประธานสภาตำบลที่เป็นโสดเลย สำหรับระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งประธานสภาตำบล ปรากฏว่าประธานสภาตำบลส่วนใหญ่คือร้อยละ ๘๑.๕ ดำรงตำแหน่งมาเป็นเวลากว่า ๕ ปี รองลงมาคือร้อยละ ๑๑.๑ และร้อยละ ๗.๔ ที่เป็นประธานสภาตำบลมา ๑ และ ๒ ปี ตามลำดับและในด้านการระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบล ปรากฏว่าประธานสภาตำบลอาศัยอยู่ในตำบลท้องที่ระหว่าง ๔๑ - ๕๕ ปี มีเป็นจำนวนมากที่สุด คือร้อยละ ๕๑.๕ รองลงมาระหว่าง ๓๖ - ๔๐ ปี และระหว่าง ๔๑ - ๕๐ ปี ร้อยละ ๒๕.๕ และ ๑๔.๘ ตามลำดับ

จากข้อมูลในคํานี้แสดงให้เห็นว่าประธานสภาตำบลที่มีอยู่ในปัจจุบันส่วนมากก็มีอายุอยู่ในวัยกลางคน มีระดับการศึกษายังต่ำหากพิจารณาถึงหน้าที่และความรับผิดชอบในฐานะประธานกรรมการสภาตำบล ซึ่งจะต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบสูง และต้องเป็นผู้นำที่มีบทบาทในการปกครองและพัฒนาท้องถิ่นแล้วคุณสมบัติของประธานกรรมการสภาตำบลในคํานี้ น่าจะไม่ใช่เป็นผลดีและไม่เอื้ออำนวยต่อตำแหน่งหน้าที่ จึงควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขเป็นอย่างยิ่ง เพราะไ้กล่าวแล้วว่าหน้าที่และความรับผิดชอบของประธานกรรมการสภาตำบลมีผลต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นโดยตรง ทั้งในด้านการพัฒนาชนบท การพัฒนาทางการเมือง และการอำนวยความสะดวกสู่ประชาชน หากว่าไม่มีการปรับปรุงคุณสมบัติของประธานกรรมการสภาตำบลในคํานี้แล้ว การที่จะหวังให้ประธานกรรมการสภาตำบลสามารถปฏิบัติหน้าที่ที่มีอยู่ให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพคงเป็นไปได้ยาก

อย่างไรก็ตามหากพิจารณาถึงระยะเวลาการดำรงตำแหน่งและการที่เป็นคนในท้องถิ่นแล้ว นับว่าเป็นข้อได้เปรียบอยู่บ้าง เพราะจากข้อมูลแสดงว่าประธานสภาตำบลโดยส่วนมากเป็นคนในท้องถิ่นและมีบทบาทในสภาตำบลมานานพอควร ย่อมจะรู้ปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเป็นอย่างดี หากประธานสภาตำบลมีความสำนึกและมีความรับผิดชอบต่อนักที่แล้ว ประสิทธิภาพในท้องถิ่นย่อมเป็นผลดีต่อการปฏิบัติหน้าที่แม้ระดับการศึกษาที่ต่ำจะเป็นอุปสรรคก็ตาม

โดยสรุปแล้ว คุณสมบัติของประธานสภาตำบลในค้ำนี้ มีทั้งส่วนที่ช่วยเสริมและส่วนที่เป็นจุดอ่อนต่อตำแหน่งประธานสภาตำบล หากปรับปรุงระดับการศึกษาของประธานสภาตำบลให้สูงขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ บางทีอาจจะมีส่วนช่วยให้สภาตำบลทำหน้าที่ได้ดีขึ้นกว่าปัจจุบันก็ได้

ข. ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ในค้ำระเบียบกฎหมายที่สำคัญและจำเป็น

ตารางที่ ๓ ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๑. กฎหมายแม่บทของสภาตำบล ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน คือ	คำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ ๒๒๒/๒๔๔๔	๐	๐
	คำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ ๒๗๕/๒๕๐๔	๐	๐
	ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๓๒๒ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๑๕	๑๐	๓๗.๐
	พ.ร.บ. ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๗๕	๔	๑๔.๘
	ไม่ทราบ	๑๓	๔๘.๒
	รวม	๒๗	๑๐๐

ตารางที่ ๓ (ต่อ)

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๒. กรรมการสภาตำบลโดยตำแหน่ง คือ	กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พัฒนากร	๐	๐
	กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล	๑๖	๕๘.๓
	กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ครูประชาบาล	๐	๐
	กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ราษฎรผู้ทรงคุณวุฒิ	๔	๑๔.๘
	ไม่ทราบ	๗	๒๕.๙
รวม		๒๗	๑๐๐
๓. ท่านทราบระเบียบว่าด้วยการ จัดหาพัสดุของหน่วยการบริหาร ราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๒๒ ที่สภาตำบลถือปฏิบัติหรือไม่	ทราบ	๕	๑๘.๕
	ไม่ทราบ	๒๒	๘๑.๕
รวม		๒๗	๑๐๐
๔. การจ้างโดยวิธีประกวดราคา ได้แก่ การจ้าง คราวหนึ่งมี ราคาค่าจ้างเกินกว่า	๕๐,๐๐๐	๒	๗.๔
	๑๐๐,๐๐๐	๓	๑๑.๑
	๕๐๐,๐๐๐	๐	๐
	๑๐,๐๐๐	๑	๓.๗
	ไม่ทราบ	๒๑	๗๗.๘
รวม		๒๗	๑๐๐.๐๐

ตารางที่ ๓ (ต่อ)

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๕. ท่านทราบรายละเอียดเกี่ยวกับ สำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยโครงการสร้างงาน ในชนบท พ.ศ. ๒๕๒๓ หรือไม่	ทราบ	๒๓	๕๕.๒
	ไม่ทราบ	๔	๑๔.๕
	รวม	๒๗	๑๐๐

จากการสัมภาษณ์ประธานคณะกรรมการสภาตำบลในด้านความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบการต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่ของสภาตำบล ปรากฏว่าครึ่งหนึ่งของประธานคณะกรรมการสภาตำบลไม่ทราบว่าในปัจจุบันนี้มีสภาตำบลใช้กฎหมายฉบับใดเป็นกฎหมายแม่บทหรือกฎหมายหลักและมีถึงร้อยละ ๑๔.๕ ที่เข้าใจผิดจากความเป็นจริง แม้แต่ในด้านการจัดองค์การของคณะกรรมการสภาตำบลเองก็ยังมีผู้ที่เข้าใจสับสนอยู่มาก จากการสอบถามว่าคณะกรรมการสภาตำบลโดยตำแหน่งได้แก่ใครบ้าง มีผู้ตอบถูกเพียงร้อยละ ๕๕.๓ และประมาณร้อยละ ๑๔.๕ เข้าใจผิด ที่สำคัญคือมีผู้ตอบว่าไม่ทราบถึงร้อยละ ๒๕.๕

ในการสอบถามเกี่ยวกับระเบียบต่าง ๆ ที่สภาตำบลถือปฏิบัติอยู่ เช่น ระเบียบว่าด้วยการจัดหาพัสดุฯ และระเบียบว่าด้วยการจ้างฯ ปรากฏว่าประธานคณะกรรมการสภาตำบลส่วนมากประมาณ ๘๐% ไม่ทราบระเบียบดังกล่าว และในจำนวนผู้ที่ตอบว่าทราบนั้น เมื่อถามถึงสาระสำคัญก็พบว่ายังทราบผิด ๆ อยู่มาก เช่น ในจำนวนผู้ตอบว่าทราบระเบียบว่าด้วยการจัดหาพัสดุฯ ร้อยละ ๑๔.๕ มีคำตอบถูกต้องอยู่เพียงร้อยละ ๑๑.๑ เท่านั้น ส่วนคำถามเกี่ยวกับระเบียบดังกล่าวที่สภาตำบลต้องปฏิบัติอยู่เป็นประจำแล้วนั้น ในการสอบถามเกี่ยวกับระเบียบของโครงการสร้างงานในชนบท ปรากฏว่าประธานคณะกรรมการสภาตำบลส่วนมากประมาณ ๘๐% ทราบเกี่ยวกับระเบียบนี้

แต่ในจำนวนผู้ที่ตอบว่าทราบนั้น เมื่อถูกถามถึงรายละเอียดสำคัญของระเบียบนี้ ปรากฏว่ามีอยู่ประมาณ ๒๐% ที่ตอบไม่ถูก เช่น ไม่ทราบจำนวนและประเภทของงานตามที่ระบุในระเบียบฯ

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าประธานคณะกรรมการสภาตำบลยังไม่ได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ที่ต้องถือปฏิบัติเท่าที่ควร เพราะฉะนั้นในการปฏิบัติงานจึงยังต้องพึ่งข้าราชการอยู่มาก จนบางครั้งชี้แจงขอความช่วยเหลือจากข้าราชการเลยไปถึงระดับมอบให้ข้าราชการ เป็นผู้ดำเนินการแต่ฝ่ายเดียว และในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสภาตำบลโดยตนเองนั้นยังมีข้อบกพร่องและข้อผิดพลาดอยู่มาก เพราะขาดความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบการต่าง ๆ หากจะหวังให้สภาตำบลสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นหน่วยการปกครองที่เข้มแข็งในการพัฒนาชนบทและพัฒนาทางการเมืองในระดับท้องถิ่นแล้ว การกระตุ้นและส่งเสริมให้คณะกรรมการสภาตำบลสนใจและเข้าใจกฎหมายและระเบียบการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของสภาตำบลอย่างซักแจ่ง จะเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้วัตถุประสงค์ที่วางไว้บังเกิดผลในทางปฏิบัติ

ตารางที่ ๔ ก. ความรู้เกี่ยวกับสภาพท้องถิ่นและความต้องการของประชาชน

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๑. ความต้องการของประชาชนในเขตตำบล	ทราบทั้งหมดหมู่บ้าน	๑๑	๕๐.๕
	ทราบบางบางหมู่บ้าน	๑๓	๕๕.๑
	ทราบเฉพาะหมู่บ้านของตน	๓	๑๑.๑
	ไม่ทราบ	๐	๐
	รวม	๒๗	๑๐๐

ตารางที่ ๔ (ต่อ)

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๒. สภาพปัญหาของท้องที่ ในเขตตำบล	ทราบทุกหมู่บ้าน	๒	๗.๕
	ทราบบางบางหมู่บ้าน	๕	๑๘.๕
	ทราบเฉพาะหมู่บ้านของตน	๑๗	๖๓.๐
	ไม่ทราบ	๓	๑๑.๑
รวม		๒๗	๑๐๐
๓. ทราบความต้องการของ ประชาชนของท้องที่ได้ โดยวิธี	พบปะพูดคุยกับประชาชน	๒๐	๗๔.๑
	พิจารณาด้วยตนเอง	๒	๗.๕
	การประชุมสภาตำบล	๕	๑๘.๕
	การประชุมที่อำเภอ	๐	๐
รวม		๒๗	๑๐๐

จากการสัมภาษณ์ประชาชนคณะกรรมการสภาตำบลเกี่ยวกับสภาพท้องที่และความต้องการ
ของประชาชน ปรากฏว่าประธานกรรมการสภาตำบลส่วนมากทราบปัญหาและความต้องการของ
ประชาชนในตำบลเป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการต้องการของประชาชน คือ
ทราบความต้องการของประชาชนที่ทุกหมู่บ้านถึงร้อยละ ๕๐.๘ ทราบบางบางหมู่บ้านร้อยละ ๔๘.๑
และทราบเฉพาะหมู่บ้านของตนร้อยละ ๑๑.๑ แต่ในด้านสภาพปัญหาของท้องที่ต่าง ๆ ในเขต
ตำบลประธานกรรมการยังไม่ค่อยให้ความสนใจและเอาใจใส่เท่าที่ควร ยังมีประธานกรรมการ
ที่ไม่ทราบสภาพปัญหาของท้องที่อยู่ถึงร้อยละ ๑๑.๑ และส่วนมากทราบเฉพาะปัญหาของหมู่บ้านตน
และจากการสอบถามว่าประธานกรรมการสภาตำบลทราบความต้องการของประชาชนและปัญหา
ของท้องที่ได้โดยวิธีใดนั้น ส่วนมากตอบว่าทราบโดยวิธีพบปะพูดคุยกับประชาชนและมีประมาณ
ร้อยละ ๑๘.๕ ที่ตอบว่าทราบจากการประชุมสภาตำบล มีเพียงร้อยละ ๗.๕ เท่านั้นที่ตอบว่า
ทราบโดยการพิจารณาด้วยตนเอง

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่าประชาชนคณะกรรมการสภาตำบลส่วนมาก
ทราบถึงความต้องการของประชาชนค่อนข้างดี สามารถเป็นตัวแทนของประชาชนในการ เสนอ
ความต้องการของประชาชนต่อที่ประชุมกรรมการสภาตำบลได้อย่างถูกต้อง แต่ในด้านสภาพปัญหา
ของท้องที่ ประชาชนกรรมการสภาตำบลยังมีความสนใจและเอาใจใส่ไม่พอ ซึ่งการไม่ทราบถึง
สภาพปัญหาของหมู่บ้านอื่น ๆ ทำให้การพิจารณาโครงการของคณะกรรมการสภาตำบล
อาจเป็นไปอย่างไม่เหมาะสม และตรงกับสภาพความเป็นจริงนัก การตัดสินใจโดยไม่ทราบ
ข้อมูลและข้อเท็จจริง ทำให้การปฏิบัติงานของกรรมการสภาตำบลไม่อาจตอบสนองความต้องการ
ของประชาชนและแก้ไขปัญหามีอยู่ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

สำหรับการหยั่งทราบความต้องการของประชาชนและปัญหาของท้องที่ได้โดยวิธีใดนั้น
จากผลการวิจัยพบว่า ส่วนมากประชาชนคณะกรรมการสภาตำบลทราบจากการพบปะพูดคุยกับ
ประชาชนซึ่งเป็นวิธีที่ถูกต้องที่สุดซึ่ง C.W. Chang ๑ เรียกผู้นำท้องถิ่นชนิดนี้ว่าเป็นผู้สื่อ
ความคิดสองทาง (two-way communication) เพราะนอกจากจะเป็นการทำตัว
ใกล้ชิดกับประชาชนแล้ว ประชาชนกรรมการสภาตำบลยังสามารถชี้แจงข้อสงสัยประชาสัมพันธ
งานสภาตำบลและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับประชาชนได้อย่างดีอีกด้วย ซึ่งวิธีนี้ทำให้ประชาชน
คณะกรรมการสภาตำบลได้ทราบความต้องการของประชาชนส่วนมากและทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้น
อย่างแท้จริง และสามารถกำหนดโครงการหรือวิธีการแก้ไขได้อย่างรัดกุม

ตารางที่ ๕ ง. ความรู้เกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการสภาตำบล

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๑. บทบาทสำคัญ ที่สุดของ คณะกรรมการ สภาตำบล	เป็นผู้เสนอความต้องการของประชาชนต่อที่ประชุม	๑๗	๖๓.๐
	เป็นสื่อกลางระหว่างประชาชนกับทางราชการ	๔	๑๔.๘
	ดำเนินการตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากอำเภอ	๒	๗.๔
	ควบคุมการดำเนินงานตามมติของที่ประชุม	๓	๑๑.๑
	ควบคุมการดำเนินงานตามโครงการที่ได้รับอนุมัติ	๑	๓.๗
	รวม	๒๗	๑๐๐

ตารางที่ ๕ (ต่อ)

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๒. การกำหนดโครงการ กสร.ของสภาตำบล	สภาตำบลกำหนดด้วยตนเอง	๔	๑๖.๘
	สภาตำบลขอความเห็นจากอำเภอโดยมติ	๐	๐
	อำเภอกำหนดโครงการให้สภาตำบล	๐	๐
	สภาตำบลรวบรวมข้อคิดเห็นจากประชาชน แล้วนำมาพิจารณาหนดโครงการ	๒๓	๘๖.๒
รวม		๒๗	๑๐๐
๓. ความภูมิใจใน ตำแหน่งกรรมการ สภาตำบล	ภูมิใจมาก	๒๕	๙๒.๖
	เฉย ๆ	๒	๗.๔
	ไม่ภูมิใจ	๐	๐
	ไม่อยากเป็น	๐	๐
รวม		๒๗	๑๐๐

จากการสัมภาษณ์ประธานคณะกรรมการสภาตำบลในตำบลบพทและหน้าที่ปรากฏว่า
ประธานคณะกรรมการสภาตำบลส่วนมากทราบและเข้าใจถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเป็นอย่างดี
และสามารถปฏิบัติได้ถูกต้องและเหมาะสมกับที่ได้รับการเลือกตั้งมาจากประชาชน ประธาน
กรรมการสภาตำบลจำนวนร้อยละ ๙๒.๖ เข้าใจว่าตนเป็นผู้แทนของประชาชนในการที่จะ
ดำเนินการพัฒนาท้องถิ่นของตนให้เจริญก้าวหน้า ในจำนวนนี้แยกออกเป็น ๓ พวก คือ พวกแรก
ประมาณร้อยละ ๖๓.๐ เน้นที่จะทำหน้าที่ในด้านการสนองความต้องการของประชาชนต่อที่ประชุม
สภาตำบล พวกที่สองร้อยละ ๑๑.๑ ให้ความสำคัญในด้านการดำเนินการตามมติที่ประชุม
สภาตำบล และพวกที่สามประมาณร้อยละ ๓.๗ เห็นว่าการควบคุมการดำเนินงานตาม
โครงการที่ได้รับอนุมัติเป็นบทบาทหน้าที่สำคัญของสภาตำบล นอกจากนั้นยังมีผู้ที่เข้าใจบทบาท

หน้าที่ของตนไปในแนวทางอื่นอีกคือร้อยละ ๑๔.๘ มีหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างประชาชนกับทางราชการและร้อยละ ๓.๔ มีหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายจากอำเภอ สำหรับในด้านการกำหนดโครงการสร้างงานในชนบทนั้นส่วนมากได้มีการขอความเห็นและสอบถามความต้องการของประชาชนก่อน ยังมีเพียงร้อยละ ๑๔.๘ ที่เสนอโครงการโดยไม่ได้รับฟังความคิดเห็นหรือความต้องการของประชาชน

ในการสัมภาษณ์ในค่านิยมใจในตำแหน่งคณะกรรมการสภาตำบลที่ได้รับปรากฏว่าร้อยละ ๘๒.๖ มีความภูมิใจมากมีเพียงร้อยละ ๓.๔ ที่ตอบว่าเฉย ๆ

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าประชาชนคณะกรรมการสภาตำบลมีความรู้ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเป็นอย่างดี และมีความภาคภูมิใจในตำแหน่งและความเชื่อถือที่ได้รับจากประชาชนในท้องถิ่น สำหรับประชาชนกรรมการสภาตำบลจำนวนร้อยละ ๓.๔ ที่ตอบว่ามีความรู้สึกเฉย ๆ ในตำแหน่งที่ได้รับนั้น เพราะเป็นประธานกรรมการสภาตำบลโดยตำแหน่ง การที่ได้รับมอบหมายให้เป็นประธานกรรมการสภาตำบลโดยตำแหน่ง การที่ได้รับมอบหมายให้เป็นประธานกรรมการสภาตำบลจึงไม่ค่อยมีความกระตือรือร้น ซึ่งความรู้สึกในลักษณะนี้ควรจะได้รับการสนใจบ้างแม้ว่าจะเพียงเล็กน้อยก็ตาม

ตารางที่ ๒ จ. พฤติกรรมในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสภาตำบล

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๑. ความสัมพันธ์ระหว่างสภาตำบลกับอำเภอเกี่ยวกับการทำงาน	ดีมาก	๕	๑๔.๕
	ดี	๒๐	๗๕.๑
	มีความขัดแย้งบ้าง	๒	๓.๔
	มีความขัดแย้งมาก	๐	๐
รวม		๒๗	๑๐๐

ตารางที่ ๖ (ต่อ)

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๒. การดำเนินงานตาม โครงการ กสช.ทุกขั้นตอน สภาตำบลได้รับความ ร่วมมือจากหน่วยงาน ใดบ้าง	ประชาชน	๑๓	๕๘.๒
	เจ้าหน้าที่อำเภอ	๕	๓๓.๓
	กรรมการสภาตำบล ๗ อื่น	๑	๓.๓
	พระภิกษุ	๓	๑๑.๑
	หน่วยงานอื่น ๆ	๑	๓.๓
รวม		๒๓	๑๐๐
๓. ท่านเคยแสดงความคิดเห็น ในที่ประชุมหรือไม่	เคย	๒๒	๘๑.๕
	ไม่เคย/บางครั้ง	๕	๑๘.๕
รวม		๒๗	๑๐๐
๔. โดยทั่วไปท่านพอใจ ผลการประชุมหรือไม่	พอใจ	๒๖	๙๖.๓
	ไม่พอใจ	๕	๓.๓
รวม		๒๗	๑๐๐
๕. ในการประชุมสภาตำบล เคยมีการขัดแย้งกัน อย่างรุนแรงหรือไม่	มี	๑๑	๔๐.๓
	ไม่มี	๑๖	๕๙.๗
รวม		๒๗	๑๐๐

ตารางที่ ๕ (ต่อ)

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๖. การขัดแย้งกันในที่ประชุม ขัดแย้งกันในเรื่อง	การกำหนดโครงการ	๒๑	๗๗.๘
	การดำเนินงานตามโครงการ	๒	๗.๔
	การเบิกจ่ายเงิน	๓	๑๑.๑
	เรื่องส่วนตัว	๑	๓.๗
รวม		๒๗	๑๐๐

จากการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์ในค้ำนการ ปฏิบัติงานของประธานคณะกรรมการสภาตำบลปรากฏว่า ประธานคณะกรรมการสภาตำบลส่วนมากประมาณร้อยละ ๕๒.๖ มีความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่อำเภอเป็นอย่างดีมีการขัดแย้งกันข้างเล็กน้อย ประมาณร้อยละ ๗.๔ ซึ่งการขัดแย้งที่เกิดขึ้นเป็นการขัดแย้งในค้ำนการกำหนดโครงการเท่านั้น การดำเนินงานตามโครงการสร้างงานในชนบททุกขั้นตอน ของสภาตำบลได้รับความร่วมมือทั้งจากประชาชนและเจ้าหน้าที่อำเภอเป็นอย่างดี ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาในการดำเนินงานให้ลุล่วงไปได้ นอกจากนี้ การขอความร่วมมือในค้ำนวัตถุประสงค์และทรัพยากรจากประชาชนก็ได้รับความสนับสนุนอย่างพร้อมเพรียง สำหรับพฤติกรรมของคณะกรรมการสภาตำบลในค้ำนการประชุมปรากฏว่าประธานกรรมการสภาตำบลส่วนมากเข้าใจระเบียบวิธีการประชุมเป็นอย่างดียอมรับฟังความคิดเห็นส่วนใหญ่และมติของที่ประชุมกรรมการสภาตำบลถึงร้อยละ ๘๖.๓ ที่ตอบว่าพอใจและเห็นด้วยกับผลการประชุม

สำหรับการแสดงความเห็นในที่ประชุมของประธานคณะกรรมการสภาตำบลนั้น ประมาณร้อยละ ๘๑.๕ แสดงความเห็นในที่ประชุมบ่อย ๆ ส่วนร้อยละ ๑๘.๕ แสดงความเห็นในที่ประชุมในบางครั้งและเมื่อถามว่า ในการประชุมสภาตำบลเคยมีการขัดแย้งกันอย่างรุนแรงหรือไม่ มีผู้ตอบว่า ไม่มีจำนวน ๕๘.๗% และตอบว่ามีการขัดแย้งกันในการประชุมร้อยละ ๔๐.๓ ซึ่งการขัดแย้งกันในการประชุมนั้นส่วนมากเป็นเรื่องขอความคิดเห็นไม่ตรงกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการพิจารณาหนดโครงการ มีเพียงร้อยละ ๓.๗ ที่เป็นการขัดแย้งกันในเรื่องส่วนตัว

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าประธานคณะกรรมการสภาตำบลส่วนมากมีพฤติกรรมในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจ ได้รับความร่วมมือจากทางราชการและประชาชน สำหรับในด้านการประชุม ประธานกรรมการสภาตำบลส่วนมากแสดงบทบาทของตนในการประชุมอย่างถูกต้องเหมาะสม ทั้งยังมีใจกว้างที่จะพิจารณาและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น การขัดแย้งกันในที่ประชุมส่วนมากเป็นไปในทางสร้างสรรค์เป็นการโต้แย้งในเชิงความคิดเห็น โดยอาศัยเหตุผลเป็นหลัก ซึ่งพฤติกรรมในค่านี้นี้ของกรรมการสภาตำบลนับว่าเป็นพื้นฐานในการพัฒนาประชาธิปไตยเป็นอย่างดี เพราะพฤติกรรมของสภาตำบลดังกล่าวเป็นการแสดงให้เห็นถึงการรู้จักใช้สิทธิในการแสดงความคิดเห็นในการพิจารณาปัญหาซึ่งมีผลต่อส่วนรวม นอกจากนี้ยังรู้จักยอมรับความคิดเห็นซึ่งเป็นเสียงข้างมาก ลักษณะดังกล่าวเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองอย่างหนึ่ง คือ การมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองด้วยการรู้จักใช้สิทธิ กรณีเกิดความขัดแย้งก็ยอมรับความคิดเห็นฝ่ายข้างมาก

ตารางที่ ๗ น. ความรับผิดชอบและความสามารถในการตัดสินใจ

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๑. ท่านเคยขาดการประชุมหรือไม่	เคย	๓	๒๕.๐
	ไม่เคย	๒๐	๗๕.๐
รวม		๒๓	๑๐๐

ดูรายละเอียดใน ทินพันธุ์ นาคะตะ, "ประชาธิปไตย ความหมาย ปัจจุบัน
 เอื้ออำนวย และการสร้างจิตใจ" วารสารธรรมศาสตร์ ปีที่ ๓ เล่มที่ ๒ (กุมภาพันธ์
 ๒๕๑๓) : ๘.

ตารางที่ ๗ (ต่อ)

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๒. ในการประชุมสภาตำบล ถ้าเสียงส่วนใหญ่ลงมติ อย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งท่าน ไม่เห็นด้วย ท่านจะให้ ความร่วมมือหรือไม่	ร่วมมือเพราะถือว่าเป็นมติของ ที่ประชุม	๒๒	๘๖.๓
	ไม่ร่วมมือเพราะถือว่าไม่ได้มี ความเห็นอย่างนั้น	๑	๓.๗
	ต่อต้านชักขวางเพราะไม่เห็นด้วย	๐	๐
รวม		๒๓	๑๐๐
๓. ในกรณีที่เกิดการขัดแย้งกัน ในที่ประชุมคณะกรรมการ สภาตำบลได้มีการแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยวิธี	เสนอเรื่องให้อำเภอพิจารณาตัดสิน คณะกรรมการสภาตำบลลงมติ ตัดสินปัญหา	๓	๑๒.๕
	ปรึกษาพัฒนากรในฐานะที่ปรึกษา ยังไม่ได้มีการแก้ไขปัญหานั้น	๑๑	๔๗.๘
	จริง ๆ เลย	๖	๒๖.๒
รวม		๑๐	๔๖.๕
๔. การดำเนินงานตามโครงการ กสช. ที่สภาตำบลกำหนดไว้เมื่อ หน่วยงานใดควร เป็นผู้ รับผิดชอบในการดำเนินงาน	สภาตำบล	๑๐	๓๗.๖
	อำเภอ	๐	๐
	สภาตำบลร่วมกับอำเภอ	๗	๒๕.๘
	สภาตำบลร่วมกับราษฎร	๗	๒๕.๘
	สภาตำบลดำเนินงานโดยมีอำเภอ ควบคุม	๓	๑๑.๑
ไม่ออกความเห็น	๐	๐	
รวม		๒๗	๑๐๐

จากการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถามเกี่ยวกับความรับผิดชอบและความสามารถในการตัดสินใจของประธานคณะกรรมการสภาตำบลพบว่า ในจำนวนประธานกรรมการสภาตำบลทั้งหมด มีผู้เคยขาดการประชุมถึงร้อยละ ๒๕.๘ ไม่เคยขาดการประชุมร้อยละ ๗๔.๑ ในการปฏิบัติตามมติที่ประชุม ปรากฏว่าร้อยละ ๘๖.๓ ปฏิบัติตามและให้ความร่วมมือแม้ว่าจะไม่เห็นด้วยก็ตาม แต่ก็มีกรรมการสภาตำบลร้อยละ ๓.๗ ไม่ปฏิบัติตาม เพราะถือว่าไม่ได้มีความเห็นเช่นนั้น ในกรณีที่เกิดการขัดแย้งกันในที่ประชุมวิธีที่กรรมการสภาตำบลใช้ตัดสินใจและแก้ไขปัญหาคือร้อยละ ๖๓.๐ คณะกรรมการสภาตำบลลงมติตัดสินในที่ประชุม ร้อยละ ๒๘.๖ ปรึกษาพัฒนากรในฐานะที่ปรึกษา และเสนอเรื่องให้อำเภอพิจารณาตัดสิน และร้อยละ ๗.๔ ยังไม่มีการแก้ไขปัญหาล่าช้าเลย เมื่อสอบถามถึงความรู้สึกว่าการดำเนินงานตามโครงการสร้างงานในชนบทที่สภาตำบลได้กำหนดขึ้นนั้น ควบคุมหมายให้หน่วยงานใดเป็นผู้รับผิดชอบปรากฏว่ามีผู้เห็นว่าควรให้สภาตำบลร่วมกับอำเภอร้อยละ ๒๕.๘ สภาตำบลร่วมกับราษฎรร้อยละ ๒๕ ไม่มีผู้ตอบว่าควรมอบให้อำเภอดำเนินงานแต่คนเดียว

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าประธานคณะกรรมการสภาตำบลมีความรับผิดชอบและความสามารถในการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีผู้ขาดการประชุมอยู่เป็นจำนวนมากและจากการสอบถามว่าการดำเนินงานตามโครงการที่กำหนดโดยคณะกรรมการสภาตำบลนั้นหน่วยงานใดควรเป็นผู้รับผิดชอบ ยังมีประธานกรรมการสภาตำบลเป็นจำนวนมากที่ไม่กล้าที่จะรับผิดชอบในงานดังกล่าว มีความลังเลและไม่เชื่อมั่นในตนเองอยู่มาก และมีส่วนหนึ่งที่แสดงอย่างชัดเจนว่าไม่สามารถดำเนินงานได้ด้วยตนเอง การเป็นผู้ไม่สามารถตัดสินใจและรับผิดชอบนี้ ยังพบได้จากการสอบถามในกรณีที่เกิดการขัดแย้งกันในที่ประชุม ซึ่งยังมีการตัดสินใจปัญหาโดยการขอความเห็นและการตัดสินใจของผู้อื่นอยู่ทั้ง ๆ ที่เป็นการขัดแย้งและปัญหาของคณะกรรมการสภาตำบลเอง เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะคณะกรรมการสภาตำบลยังให้ความเชื่อมั่นในตัวข้าราชการอยู่มาก ประกอบกับความไม่มั่นใจในตนเอง แต่อย่างไรก็ตาม การตัดสินใจของคณะกรรมการสภาตำบลในบางคํานี้ก็นับได้ว่าถูกต้องและมีเหตุผลอย่างยิ่ง คือ การปฏิบัติตามมติของที่ประชุมถึงแม้ตนจะไม่มีความเห็นเช่นนั้น แต่ถ้าเป็นมติของที่ประชุมก็เต็มใจให้ความร่วมมือและถือปฏิบัติ ซึ่งพฤติกรรมเช่นนี้นับว่าสอดคล้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

เป็นอย่างยิ่ง เพราะถ้าหากถือว่าสภาตำบลเป็นกลุ่มสังคมกลุ่มหนึ่งในท้องถิ่นพฤติกรรมดังกล่าว เป็นค่านิยมซึ่งเป็นการยอมรับนับถือคุณค่าของสมาชิกในสังคม และเห็นประโยชน์ในการร่วมมือกัน ประกอบกิจกรรมเพื่อส่วนรวม ตลอดจนการดำรงชีวิตในลักษณะที่ยอมรับความสำคัญของสมาชิก ในลักษณะที่ยอมรับความสำคัญของสมาชิกในสังคมเดียวกัน^๑

ตารางที่ ๔ ช. ปัญหาในการปฏิบัติงาน

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๑. ในการปฏิบัติงานของสภา ตำบลท่านคิดว่ามีปัญหาหรือไม่	ไม่มี	๘	๒๕.๖
	มี	๑๘	๗๐.๔
รวม		๒๖	๑๐๐
๒. กรณีตอบว่ามีปัญหามีในเรื่อง (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)	การประชุมสภาตำบล	๑๖	๘๐.๐
	การดำเนินงานตามโครงการ	๑๕	๗๕.๕
	ระเบียบวิธีปฏิบัติ	๘	๒๐.๕
๓. การประชุมสภาตำบลมีปัญหาเกี่ยวกับ (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)	กรรมการไม่มีความรู้ความเข้าใจ	๑๔	๓๕.๕
	ในระเบียบการประชุม		
	กรรมการมาประชุมไม่ค่อยครบ	๑๕	๓๘.๕
	โต้แย้งกันรุนแรงในที่ประชุม	๗	๑๗.๕
	บางหมู่บ้านรักษาเฉพาะประโยชน์	๓	๗.๗
	ของหมู่บ้านตน		

^๑ Henry Maine, Popular Government ใน จรูญ สุภาพ, ระบบการเมือง เปรียบเทียบ (ประชาธิปไตย : เผด็จการ) และหลักวิเคราะห์การเมืองแดนใหม่ (กรุงเทพมหานคร : ไทวัฒนาพานิช, ๒๕๑๘), หน้า ๘.

ตารางที่ ๔ (ต่อ)

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๔. การดำเนินงานตาม โครงการมีปัญหาเกี่ยวกับ (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)	งบประมาณน้อย การเบิกจ่ายล่าช้า	๑๖	๕๐.๐
	ไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน	๒	๕.๐
	กรรมการขาดความรู้และหลักวิชา ในการกำหนดโครงการและ ควบคุมงาน	๑๒	๓๐.๐
	โครงการบางโครงการไม่ได้รับ อนุมัติ	๑๐	๒๕.๐
๕. ระเบียบวิธีปฏิบัติมีปัญหา เกี่ยวกับ (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)	มีขั้นตอนมากเกินไป	๒๑	๕๕.๓
	กรรมการไม่มีอิสระและอำนาจ ในการปฏิบัติงานพอ	๕	๑๓.๒
	มีการเปลี่ยนแปลงระเบียบวิธีปฏิบัติ บ่อย ๆ	๑	๒.๖
	นโยบายของทางราชการไม่แน่นอน	๑๑	๒๘.๕

จากการสัมภาษณ์ประธานคณะกรรมการสภาตำบลในตำบลปัญหาในการปฏิบัติงาน
ปรากฏว่ามีผู้ตอบว่ามีปัญหาในการปฏิบัติงานถึงร้อยละ ๗๐.๕ ในจำนวนผู้ที่ตอบว่ามีปัญหานี้
ตอบว่ามีปัญหาในด้านการประชุมสภาตำบลร้อยละ ๕๑.๐ ด้านการดำเนินงานตามโครงการ
ร้อยละ ๓๘.๕ และด้านระเบียบวิธีปฏิบัติร้อยละ ๒๐.๕

ในปัญหาด้านการประชุมสภาตำบลเรื่องที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ เรื่องกรรมการ
มาประชุมไม่ค่อยครบ รองลงไปได้แก่ เรื่องกรรมการไม่มีความรู้ความเข้าใจในระเบียบ
การประชุม และเรื่องการรักษาดลประโยชน์ของหมู่บ้านตนตามลำดับ

ในด้านการดำเนินงานตามโครงการ เรื่องที่เป็นปัญหามากที่สุดได้แก่เรื่อง งบประมาณ คือ มีงบประมาณน้อยและการเบิกจ่ายล่าช้า มีระเบียบกฎหมายมากเกินไป บัญหารองลงไปได้แก่ เรื่องกรรมการขาดความรู้ และหลักวิชาการในการกำหนดโครงการและควบคุมงาน ส่วนปัญหาในด้านการร่วมมือของประชาชนเมื่ออยู่เพียงเล็กน้อย

ในด้านระเบียบวิธีปฏิบัติเรื่องที่เป็นปัญหามากที่สุดได้แก่ เรื่องขั้นตอนในการปฏิบัติงาน ที่มีอยู่มากเกินไป รองลงไปได้แก่ เรื่องความไม่แน่นอนของนโยบายรัฐบาลซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสภาตำบลยังมีปัญหาอยู่มากในทุก ๆ ด้าน ซึ่งควรจะได้มีการปรับปรุงแก้ไข โดยเฉพาะในด้านการประชุมสภาตำบล และการดำเนินงานตามโครงการ ซึ่งทั้งสองด้านนี้มีผลต่อการพัฒนาชนบทเป็นอย่างยิ่ง

ตารางที่ ๕ ช. ทักษะคดีและข้อเสนอแนะ

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๑. จำนวนคณะกรรมการสภาตำบลในปัจจุบันนี้พอเพียงแล้วหรือไม่	เหมาะสมทีเดียว	๑๘	๖๖.๗
	ควรเพิ่มกรรมการตำบลเป็นที่ปรึกษา	๕	๑๘.๕
	ควรเพิ่มพระสงฆ์ พ่อค้า หรือประชาชน		
	กลุ่มเกษตรกร เป็นกรรมการ	๑	๓.๗
	ควรตัดกรรมการโดยตำแหน่งออกบ้าง	๐	๐
	ควรเพิ่มราษฎรผู้ทรงคุณวุฒิอีกหมู่บ้านละ		
๑ คน	๓	๑๑.๑	
	รวม	๒๗	๑๐๐

ตารางที่ ๕ (ต่อ)

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๒. สภาตำบลมีความสำคัญ และความจำเป็นต่อการ พัฒนาชนบทหรือไม่	มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง	๑	๓.๓
	มีความสำคัญและจำเป็นมาก	๑๘	๖๖.๓
	มีความสำคัญพอสมควรแต่ต้อง ปรับปรุงบ้าง	๘	๒๘.๖
	ไม่มีความสำคัญและจำเป็นแต่ ประการใด	๐	๐
รวม		๒๗	๑๐๐
๓. การจัดให้มีการฝึกอบรม คณะกรรมการสภาตำบล เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานหรือไม่	ควร	๒๖	๙๖.๓
	ไม่จำเป็น	๑	๓.๓
รวม		๒๗	๑๐๐
๔. การจัดหลักสูตรในการ ฝึกอบรมอย่างไรบ้าง	กฎหมายระเบียบเกี่ยวกับสภาตำบล	๘	๒๙.๖
	บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ	๖	๒๒.๒
	การเขียนโครงการและการจัดทำ แผนพัฒนาตำบล	๕	๑๘.๕
	การควบคุมงานก่อสร้าง	๘	๑๘.๘
	การส่งเสริมอาชีพ	๓	๑๑.๑
	การเข้าถึงประชาชนและมนุษยสัมพันธ์	๑	๓.๓
	การคุมกำเนิด	๐	๐
	การป้องกันและต่อต้านการแทรกซึม ของ ผกค.	๐	๐
รวม		๒๗	๑๐๐

จากการสัมภาษณ์ประธานคณะกรรมการสภาตำบลเกี่ยวกับทัศนคติและข้อเสนอแนะปรากฏว่าในด้านความเหมาะสมของจำนวนคณะกรรมการสภาตำบลที่มีอยู่ในปัจจุบันนี้ ส่วนมากประมาณร้อยละ ๖๖.๗ เห็นว่ามีความเหมาะสมแล้ว นอกนั้นเห็นว่าควรเพิ่มจำนวนคณะกรรมการสภาตำบลขึ้นอีกโดยให้เพิ่มเกษตรตำบลเป็นที่ปรึกษาร้อยละ ๑๘.๕ เพิ่มจำนวนราษฎรผู้ทรงคุณวุฒิเป็นกรรมการอีกหมู่บ้านละ ๑ คน ร้อยละ ๑๑.๑ และให้เพิ่มพระสงฆ์ พ่อกำ หรือประธานกลุ่มเกษตรกร เป็นกรรมการร้อยละ ๓.๗ ไม่มีผู้ใดเสนอให้ตัดหรือลดจำนวนกรรมการสภาตำบลลงสำหรับคำถามที่ว่า สภาตำบลมีความสำคัญและความจำเป็นต่อการพัฒนาชนบทหรือไม่ ประธานกรรมการสภาตำบลส่วนมากมีความเห็นว่า สภาตำบลมีความสำคัญและจำเป็นอย่างมากในการพัฒนาชนบทและมีประมาณร้อยละ ๒๕.๖ ที่มีความเห็นว่า การปรับปรุงคุณภาพของกรรมการสภาตำบลบ้าง และในการสอบถามความเห็นเกี่ยวกับการฝึกอบรมคณะกรรมการสภาตำบลเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของกรรมการสภาตำบล มีผู้เสนอความเห็นว่าจะให้มีการฝึกอบรมถึงร้อยละ ๘๖.๓ โดยให้จัดหลักสูตรในการฝึกอบรมเรียงตามลำดับ ดังนี้

๑. กฎหมายระเบียบเกี่ยวกับสภาตำบล
๒. บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ
๓. การเขียนโครงการและการจัดทำแผนพัฒนาตำบล
๔. การควบคุมงานก่อสร้าง
๕. การส่งเสริมอาชีพ
๖. การเข้าถึงประชาชนและมนุษยสัมพันธ์

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า จำนวนกรรมการสภาตำบลที่เป็นอยู่ในปัจจุบันมีความเหมาะสมแล้วแต่จำเป็นต้องมีการแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาความรู้ความสามารถของกรรมการสภาตำบลให้ดีขึ้นเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดให้มีที่ปรึกษาที่เป็นนักวิชาการในสถานต่าง ๆ จะช่วยให้กรรมการสภาตำบลสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สำหรับในด้านการฝึกอบรมคณะกรรมการสภาตำบลนั้น เป็นความต้องการที่แท้จริงของประธานกรรมการสภาตำบลส่วนมาก ซึ่งนอกจากจะมีผลต่อการเสริมสร้างความรู้ความสามารถและความกระตือรือร้นของกรรมการสภาตำบลในการปฏิบัติงานแล้ว ยังจะเป็นการแก้ไขปัญหาและข้อบกพร่องที่มีอยู่ในปัจจุบันนี้อย่างถูกต้องอีกด้วย เพราะพิจารณาจากตารางที่ ๓ จะพบว่ากรรมการสภาตำบลในปัจจุบันนี้ส่วนมากยังมีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายระเบียบและวิธีปฏิบัติอยู่น้อยมาก

ตารางที่ ๑๐ ๗. ความต้องการ การสนับสนุนจากกรมการปกครอง

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๑. เพื่อให้การปฏิบัติงานของ สภาตำบลเป็นไปอย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ กรม การปกครองควรให้การ สนับสนุนสภาตำบลใน ด้านใดบ้าง (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)	จัดให้มีการฝึกอบรมทบทวน		
	เป็นประจำ	๑๒	๑๑.๘
	กรมการสภาตำบลควรได้รับ		
	เบี้ยประชุม	๑๘	๑๘.๑
	จัดทำหนังสือรวมระเบียบและ กฎหมายเกี่ยวกับสภาตำบลเพื่อให้ กรมการได้ใช้เป็นคู่มือในการ ปฏิบัติงาน	๑๗	๑๖.๒
	ให้เจ้าหน้าที่จากจังหวัดหรือส่วน กลางมาตรวจเยี่ยมและให้คำแนะนำ เสมอ	๑๘	๑๓.๓
	จัดสรรงบประมาณให้แก่สภาตำบล มากขึ้น	๑๓	๑๒.๘
	จัดวัสดุอุปกรณ์และสถานที่ทำงาน ให้แก่คณะกรรมการสภาตำบล	๑๐	๙.๕
	จัดให้มีเจ้าหน้าที่ทางวิชาการ เป็น ที่ปรึกษาสภาตำบลในทุก ๆ สาขา ขยายอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงาน ของกรมการให้สามารถปฏิบัติงาน ได้คล่องตัวยิ่งขึ้น	๘	๗.๖
	ติดต่อให้หน่วยงานต่าง ๆ ให้ความ ร่วมมือและสนับสนุนประสานงานกับ สภาตำบลตามสมควร	๗	๖.๗
		๕	๔.๘

จากการสัมภาษณ์ประธานคณะกรรมการสภาตำบลในด้านความต้องการการสนับสนุน
จากกรมการปกครอง ปรากฏว่า ประธานกรรมการสภาตำบลได้ให้ความเห็นดังนี้

๑. กรรมการสภาตำบลควรได้รับเบี้ยประชุมตามสมควร ร้อยละ ๑๘.๑
๒. จัดทำหนังสือรวมระเบียบและกฎหมายเกี่ยวกับสภาตำบล เพื่อให้กรรมการได้
ใช้เป็นคู่มือในการปฏิบัติงานร้อยละ ๑๖.๒
๓. ให้เจ้าหน้าที่จากจังหวัดหรือส่วนกลางมาตรวจเยี่ยมให้คำแนะนำเสมอ ๆ ร้อยละ
๑๓.๓
๔. จัดสรรงบประมาณให้แก่สภาตำบลให้มากขึ้นร้อยละ ๑๒.๔
๕. การจัดให้มีการฝึกอบรมทบทวนคณะกรรมการสภาตำบลเป็นประจำ ร้อยละ ๑๑.๔
๖. จัดวัสดุอุปกรณ์และสถานที่ทำงานให้แก่คณะกรรมการสภาตำบลร้อยละ ๘.๕
๗. จัดให้มีเจ้าหน้าที่ทางวิชาการ เป็นที่ปรึกษาสภาตำบลในทุก ๆ สาขา ร้อยละ ๗.๖
๘. ขยายอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการให้สามารถปฏิบัติงาน
ได้คล่องตัวขึ้น ร้อยละ ๖.๗
๙. ติดต่อหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อขอความร่วมมือและสนับสนุนสภาตำบลตามสมควร
ร้อยละ ๔.๘

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ประธานกรรมการสภาตำบลตระหนักถึงความสำคัญ
และประโยชน์ของการฝึกอบรมมาก สำหรับความต้องการของประธานคณะกรรมการสภาตำบล
อื่น ๆ ได้แก่ ด้านเบี้ยประชุมและหนังสือคู่มือในการปฏิบัติงานพิจารณาจากตารางที่ ๒-๕
จะเห็นว่าสอดคล้องกันโดยตลอด ความต้องการของประธานคณะกรรมการสภาตำบลเกิดจากปัญหา
และจุดอ่อนของคณะกรรมการสภาตำบลที่มีอยู่ในปัจจุบัน ถ้าได้รับการสนับสนุนในด้านเหล่านี้
ย่อมเป็นที่คาดได้ว่าจะเป็นการ เสริมสร้างสภาตำบลให้แข็งแกร่ง และสามารถปฏิบัติงานได้อย่าง
มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ส่วนที่ ๑ ข.

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของเจ้าหน้าที่ *

๑. อายุ

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุระหว่าง ๔๑-๕๕ ปี มีจำนวนมากที่สุดถึงร้อยละ ๓๕.๓ ส่วนผู้ที่มีอายุระหว่าง ๒๑-๒๕ ปี มีเป็นอันดับรองลงมา คือ ร้อยละ ๑๔.๖ ผู้มีอายุ ๕๐ ปีขึ้นไป มีเป็นจำนวนน้อยที่สุด คือ ร้อยละ ๕.๕ แสดงให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของสภาตำบลส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง ๔๑-๕๕ ปี (ดูตารางที่ ๑๑)

ตารางที่ ๑๑ แสดงอายุของเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องกับสภาตำบล

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
๒๑ - ๒๕ ปี	๕	๑๓.๖
๒๖ - ๓๐ ปี	๕	๑๒.๘
๓๑ - ๓๕ ปี	๕	๑๒.๘
๓๖ - ๔๐ ปี	๗	๑๗.๓
๔๑ - ๔๕ ปี	๑๘	๓๕.๓
๔๖ - ๕๐ ปี	๔	๙.๘
๕๐ ปีขึ้นไป	๓	๕.๕
รวม	๕๑	๑๐๐

ข้าราชการของอำเภอนครศรีธรรมราชประกอบด้วยนายอำเภอ ๑ คน ปลัดอำเภอ ๑ คน พัฒนาการอำเภอ ๑ คน พืชนากร ๑๓ คน เกษตรอำเภอ ๑ คน เกษตรตำบล ๗ คน ครูประชาบาล ๒๗ คน รวม ๕๑ คน.

๒. เพศ

เจ้าหน้าที่ผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศชายมากที่สุดถึงร้อยละ ๕๐.๒ ส่วนมากที่เป็นเพศหญิงมีเพียงร้อยละ ๔.๘ (ดูตารางที่ ๑๒)

ตารางที่ ๑๒ แสดงเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม :

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	๕๖	๕๐.๒
หญิง	๕	๔.๘
รวม	๕๑	๑๐๐.๐๐

๓. สถานภาพการสมรส

เจ้าหน้าที่ผู้ตอบแบบสอบถามสมรสแล้ว มีจำนวนมากที่สุด คือ ร้อยละ ๘๐.๘ ที่ยังเป็นโสดมีเพียงร้อยละ ๑๙.๓ ส่วนที่เป็นหม้ายหย่าร้าง มีจำนวนน้อยที่สุดเพียงร้อยละ ๑.๙ (ดูตารางที่ ๑๓)

ตารางที่ ๑๓ แสดงสถานภาพการสมรส

สถานภาพการสมรส	จำนวน	ร้อยละ
โสด	๕	๑๙.๓
สมรส	๔๑	๘๐.๘
หม้าย หย่าร้าง	๑	๑.๙
รวม	๕๑	๑๐๐

๔. การศึกษา

ผู้จบการศึกษาในระดับอาชีวะหรือ ปกศ. มีจำนวนมากที่สุด คือ ร้อยละ ๓๓.๘ ส่วนลำดับรองลงมา คือ ผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และอนุปริญญา ร้อยละ ๓๑.๘ และ ๒๓.๕ ตามลำดับ ส่วนผู้ที่จบการศึกษาต่ำกว่า ม.ศ.๕ หรือ ม.๘ มีจำนวนน้อยที่สุด คือ ร้อยละ ๓.๘ (ดูตารางที่ ๑๘)

ตารางที่ ๑๘ แสดงการศึกษา

การศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า ม.ศ.๕ หรือ ม.๘	๒	๓.๘
จบ ม.ศ.๕ หรือเทียบเท่า	๘	๗.๘
จบอาชีวะ หรือ ปกศ.	๑๗	๓๓.๘
จบอนุปริญญา หรือประกาศนียบัตรชั้นสูง	๑๒	๒๓.๕
จบปริญญาตรี	๑๖	๓๑.๘
สูงกว่าปริญญาตรี	๐	๐
รวม	๕๑	๑๐๐

๕. อายุราชการ

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุราชการระหว่าง ๒๑ - ๒๕ ปี มีจำนวนมากที่สุด คือ ร้อยละ ๒๙.๔ ลำดับรองลงมาคือมีอายุระหว่าง ๑ - ๕ ปี มีร้อยละ ๑๙.๖ ส่วนผู้ที่มีอายุราชการตั้งแต่ ๓๐ ปีขึ้นไป มีจำนวนน้อยที่สุด คือ ร้อยละ ๕.๙ (ดูตารางที่ ๑๕)

ตารางที่ ๑๕ แสดงอายุราชการ

อายุราชการ	จำนวน	ร้อยละ
๑ - ๕ ปี	๑๐	๑๙.๖
๖ - ๑๐ ปี	๖	๑๑.๘
๑๑ - ๑๕ ปี	๕	๙.๘
๑๖ - ๒๐ ปี	๘	๑๕.๓
๒๑ - ๒๕ ปี	๑๕	๒๙.๔
๒๖ - ๓๐ ปี	๔	๗.๘
มากกว่า ๓๐ ปี	๓	๕.๙
รวม	๕๑	๑๐๐

๖. เวลาที่เคยปฏิบัติงานก้าวหน้า

ปรากฏว่ามีเจ้าหน้าที่ที่เคยปฏิบัติงานก้าวหน้ามาแล้ว ตั้งแต่ ๑ - ๓ ปี มีจำนวนสูงสุด คือ ร้อยละ ๔๓.๒ ผู้ที่ไม่เคยปฏิบัติงานก้าวหน้าเลย มีจำนวนรองลงมา คือ ร้อยละ ๓๑.๕ แสดงว่าโดยส่วนใหญ่แล้ว เคยผ่านประสบการณ์ก้าวหน้ามาแล้ว (ดูตารางที่ ๑๖)

ตารางที่ ๑๖ แสดงเวลาที่เคยปฏิบัติงานก้าวหน้า

เวลาที่เคยปฏิบัติงานก้าวหน้า	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคย	๑๖	๓๑.๕
๑ - ๓ ปี	๒๒	๔๓.๒
๔ - ๖ ปี	๘	๑๕.๓
๗ - ๑๐ ปี	๒	๓.๘
๑๑ - ๑๓ ปี	๒	๓.๘
๑๔ - ๑๖ ปี	๐	๐
๑๗ - ๒๐ ปี	๑	๑.๙
รวม	๕๑	๑๐๐

๗. เวลาที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับสภาตำบล

เจ้าหน้าที่ที่เคยปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับสภาตำบลมาแล้วเป็นเวลา ตั้งแต่ ๔ - ๖ ปี มีจำนวนมากที่สุด คือ ร้อยละ ๓๕.๓ รองลงมา คือ เคยปฏิบัติงานมาแล้วตั้งแต่ ๑ - ๓ ปี และ ๗ - ๑๐ ปี มีจำนวนร้อยละ ๒๘.๕ และร้อยละ ๒๓.๕ ตามลำดับ (ดูตารางที่ ๑๗)

ตารางที่ ๑๗ แสดงเวลาที่เคยปฏิบัติงานเกี่ยวกับสภาตำบล

เวลาที่เคยปฏิบัติงานเกี่ยวกับสภาตำบล	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคย	๐	๐
๑ - ๓ ปี	๑๕	๒๘.๕
๔ - ๖ ปี	๑๘	๓๕.๓
๗ - ๑๐ ปี	๑๒	๒๓.๕
๑๑ - ๑๓ ปี	๔	๗.๕
๑๔ - ๑๖ ปี	๑	๑.๕
๑๗ - ๒๐ ปี	๑	๑.๕
รวม	๕๑	๑๐๐

จากข้อมูลในส่วนนี้ เป็นข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่จะไม่ได้นำมาเกี่ยวข้องในการวิเคราะห์แต่อย่างใด แต่อาจจะนำมาเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์เฉพาะที่จำเป็นเท่านั้น

ข. ทัศนคติที่มีต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสภาตำบล

จากการสัมภาษณ์ข้าราชการที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับคณะกรรมการสภาตำบลโดยตรง ตามแบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสภาตำบลทุกตำบลในเขต การปกครองของอำเภอนครชัยศรีปรากฏผลดังนี้ (ดูตารางที่ ๑๘)

ตารางที่ ๑๘ ทัศนคติที่มีต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสภาตำบล

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๑. การปฏิบัติงานของคณะกรรมการสภาตำบลสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนเพียงใด	ตรงกับความต้องการ และได้ผลดียิ่ง	๐	๐
	ตรงกับความต้องการ และได้ผลพอสมควร	๔๒	๘๒.๓
	ตรงกับความต้องการแต่มีข้อบกพร่องบ้าง	๖	๑๑.๘
	ไม่ตรงกับความต้องการ	๓	๕.๘
	ก่อให้เกิดปัญหาและได้รับการคัดค้าน	๐	๐
รวม		๕๑	๑๐๐
๒. ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสภาตำบลเป็นอย่างไร	ดีมาก	๐	๐
	ดี	๑๒	๒๓.๕
	พอใช้	๒๑	๔๑.๒
	ต้องแก้ไขปรับปรุงบ้าง	๑๕	๒๙.๔
	ต้องแก้ไขปรับปรุงเกือบทั้งหมด	๓	๕.๘
รวม		๕๑	๑๐๐

ตารางที่ ๑๘ (ต่อ)

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๓. การปฏิบัติงานของสภา ตำบลเกี่ยวกับการพัฒนา ชนบท ในด้านใดได้ผลดี (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)	กำหนดโครงการ	๓๕	๕๐.๒
	การจัดตั้งงบประมาณ	๑๒	๑๓.๘
	การดำเนินงานตามโครงการ	๑๖	๑๘.๕
	การติดต่อประสานงานกับหน่วย งานอื่น	๕	๑๐.๓
	เป็นศูนย์กลางระหว่างข้าราชการ กับประชาชน	๓	๓.๕
	การควบคุมการดำเนินงานตาม โครงการ	๕	๑๐.๓
	การบริหารงานงบประมาณ	๓	๓.๕
๔. ท่านพอใจผลการปฏิบัติ งานของคณะกรรมการ สภาตำบลเพียงใด	พอใจมาก	๖	๑๑.๘
	พอใจ	๓๓	๖๕.๓
	ไม่พอใจ/ควรมีการแก้ไขปรับปรุง	๑๒	๒๓.๕
รวม		๕๑	๑๐๐

จากการสัมภาษณ์ข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการสภาตำบลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสภาตำบล ปรากฏว่าในด้านกรปฏิบัติงานของคณะกรรมการสภาตำบลสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้เพียงใด ร้อยละ ๕๒.๓ ตอบว่าตรงกับความต้องการและได้ผลพอสมควร ร้อยละ ๑๑.๘ ตอบว่าตรงกับความต้องการแต่มีข้อบกพร่องบ้าง และร้อยละ ๕.๕ ตอบว่าไม่ตรงกับความต้องการ ไม่ปรากฏว่าการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ

สภาตำบลสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ตรงกับความต้องการและได้ผลดียิ่ง
หรือก่อให้เกิดปัญหาและได้รับการ คัดค้านเลย ในด้านประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ
สภาตำบล ร้อยละ ๒๓.๕ ตอบว่าอยู่ในระดับดี ร้อยละ ๔๑.๒ ตอบว่าอยู่ในเกณฑ์พอใช้ ร้อยละ
๒๕.๔ ที่ตอบว่าต้องแก้ไขปรับปรุงบ้างและร้อยละ ๕.๕ ตอบว่าต้องแก้ไขปรับปรุงเกือบทั้งหมด
ไม่มีผู้ตอบว่าอยู่ในระดับดีมากแต่อย่างใด เมื่อถามว่าการปฏิบัติงานของสภาตำบลเกี่ยวกับการ
พัฒนาชนบทในตำบลใดได้ผลดีที่สุด ส่วนมากคือร้อยละ ๔๐.๒ ตอบว่าในด้านการกำหนดโครงการ
รืองลงมา คือ ร้อยละ ๑๕.๔ ตอบว่าการดำเนินงานตามโครงการ และร้อยละ ๑๓.๔ ตอบว่า
การจัดตั้งงบประมาณตามลำดับ ในด้านที่คณะกรรมการ สภาตำบลปฏิบัติได้ผลน้อยที่สุด คือ ด้านการ
บริหารงบประมาณและด้านการ เป็นตัวกลางระหว่างราชการกับประชาชน และเมื่อถามว่ามีความ
รู้สึกอย่างไรต่อผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสภาตำบล ร้อยละ ๑๑.๔ ตอบว่าพอใจมาก
ร้อยละ ๒๔.๗ ตอบว่าพอใจ และร้อยละ ๒๓.๕ ตอบว่าไม่พอใจควรมีการแก้ไขปรับปรุง

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสภาตำบล
มีคุณภาพอยู่ในระดับพอใช้ แต่ก็แสดงให้เห็นว่ามีความสามารถหรือรู้จักพัฒนาท้องถิ่นได้โดยเฉพาะ
ในด้านการกำหนดโครงการได้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนได้พอควร อย่างไรก็ตาม
โดยสรุปแล้ว เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับสภาตำบลส่วนมากรู้สึกพอใจในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ
สภาตำบล แม้จะมีข้อบกพร่องอยู่บ้างก็ตาม

ค. ทัศนะเกี่ยวกับปัญหาในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสภาตำบล

ตารางที่ ๑๕ ปัญหาในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสภาตำบล

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๑. ในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสภาตำบล ท่านเห็นว่ามีปัญหาในด้านใดบ้าง (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)	ด้านตัวบุคคล	๕๕	๒๑.๕
	ด้านระเบียบวิธีปฏิบัติ	๓๘	๑๘.๑
	ด้านการกำหนดโครงการ	๕๕	๒๐.๘
	ด้านงบประมาณ	๕๒	๒๐.๐
	ด้านการดำเนินงานตามโครงการ	๕๑	๑๙.๕
๒. ปัญหาในด้านตัวบุคคล (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)	ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบ	๔๗	๕๐.๒
	ขาดความกระตือรือร้นความสนใจและความชำนาญงาน	๓๓	๒๘.๒
	ขาดความเสียสละอุทิศตนในการพัฒนาชนบท	๑๕	๑๒.๘
	ขาดความรับผิดชอบในบทบาทและหน้าที่	๒๒	๑๘.๘
	๓. ปัญหาในด้านระเบียบวิธีปฏิบัติ (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)	มีขั้นตอนมากทำให้ล่าช้า	๒๑
มีการเปลี่ยนแปลงบ่อยขาดความต่อเนื่อง		๒๒	๓๐.๒
การควบคุมงานหละหลวม		๑๓	๑๕.๑
การอนุมัติโครงการล่าช้าต้องผ่านหลายระดับ		๒๒	๓๐.๒

ตารางที่ ๑๔ (ต่อ)

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๔. ปัญหาในด้านการกำหนด โครงการ (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)	ขาดเจ้าหน้าที่ทางวิชาการทำให้ โครงการมีข้อบกพร่อง	๕๐	๓๘.๒
	บางโครงการไม่เป็นไปตาม ความต้องการ ของประชาชน	๒๘	๒๘.๕
	โครงการไม่ได้รับอนุมัติทำให้ ไม่สามารถวางแผนได้	๑๑	๑๐.๘
	ขาดเป้าหมายในการกำหนด โครงการ	๒๒	๒๑.๖
๕. ปัญหาในด้านงบประมาณ (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)	งบประมาณน้อยและไม่แน่นอน ขาดวัสดุอุปกรณ์และ เครื่องมือ ที่จำเป็น	๒๗	๓๕.๖
	กรรมการสภาตำบลไม่ได้รับ คำตอบแทน	๓๑	๓๕.๘
	การ เบิกจ่ายล่าช้าเกิดปัญหา ด้านค่าแรงงาน	๒๐	๒๕.๖
๖. ปัญหาในด้านการดำเนิน งานตามโครงการ (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)	โครงการ ขาดคุณภาพและหลักวิชา	๒๗	๓๐.๐
	โครงการได้รับอนุมัติล่าช้าทำให้ เกิดปัญหาในการดำเนินงาน	๑๖	๑๗.๘
	ขาดการตรวจสอบประเมินผล อย่างจริงจัง	๓๑	๓๕.๕
	ขาดผู้รับผิดชอบในการควบคุมงาน	๑๖	๑๗.๘

จากการสัมภาษณ์ข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการสภาตำบลในด้านปัญหาในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสภาตำบลที่มีอยู่ในปัจจุบัน ส่วนมากตอบว่ามีปัญหาทุก ๆ ด้านซึ่งเรียงตามลำดับได้ดังนี้

๑. ด้านตัวบุคคล จำนวนร้อยละ ๒๑.๕
๒. ด้านการกำหนดโครงการ จำนวนร้อยละ ๒๐.๘
๓. ด้านงบประมาณ จำนวนร้อยละ ๒๐.๐
๔. ด้านการดำเนินงานตามโครงการ จำนวนร้อยละ ๑๘.๕
๕. ด้านระเบียบวิธีปฏิบัติ จำนวนร้อยละ ๑๘.๑

ในด้านตัวบุคคลนั้น เรื่องที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ คณะกรรมการสภาตำบลขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบที่ใช้ในการปฏิบัติงานของสภาตำบล รองลงไปได้แก่ เรื่องการขาดความกระตือรือร้นความสนใจและความชำนาญงาน และเรื่องการขาดความรับผิดชอบในบทบาทและหน้าที่

ในด้านการกำหนดโครงการ เรื่องที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ เรื่องขาดเจ้าหน้าที่ทางวิชาการทำให้โครงการนี้มีข้อบกพร่องไม่สามารถดำเนินการได้ หรือดำเนินการแล้วผลงานมีคุณภาพไม่ได้มาตรฐาน นอกจากนั้น ก็มีปัญหาในเรื่องการกำหนดโครงการบางโครงการไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และการกำหนดโครงการไม่มีการวางแผนหรือกำหนดเป้าหมายไว้แน่นอน ทำให้การกำหนดโครงการทำกันอย่างสับสนไม่มีหลักการ

ในด้านงบประมาณปัญหาในด้านนี้เป็นเรื่องงบประมาณที่สภาตำบลได้รับนั้นน้อยเกินไปและไม่เท่ากันทุกปี รองลงไปได้แก่เรื่องกรรมการสภาตำบลไม่ได้รับค่าตอบแทน ซึ่งก็มีผลกระทบต่อความกระตือรือร้นของกรรมการอยู่บ้าง

ในด้านการทำงานตามโครงการ เรื่องที่เป็นปัญหานั้นมีผลมาจากการขาดหลักวิชาของกรรมการสภาตำบลในการกำหนดโครงการ ซึ่งทำให้การทำงานต้องพบกับปัญหาและอุปสรรคมาก เช่น ไม่สามารถดำเนินการได้ ต้องมีการแก้ไขปรับปรุงหรือเปลี่ยน

โครงการอยู่เสมอ ๆ โครงการที่เปลี่ยนใหม่นี้ไม่ตรงกับความต้องการของประชาชน นอกจากนั้น การขาดการตรวจสอบประเมินผลการดำเนินงานอย่างจริงจังก็มีผลให้เกิดการรั่วไหลของงบประมาณ และความบกพร่องในด้านผลงานอยู่มาก

ในด้านการระเบียบวิธีปฏิบัตินั้น จะเป็นปัญหาเพียงเล็กน้อย เพราะสาเหตุของปัญหาในด้านนี้ไม่ได้เป็นปัญหาเพราะความบกพร่องหรือการใช้ไม่ได้ของตัวระเบียบเอง หากแต่ที่เกิดเป็นปัญหาขึ้นนั้นเป็นเพราะการขาดความรู้และความสนใจของคณะกรรมการสภาตำบลมากกว่า อย่างไรก็ตาม ปัญหาในด้านนี้ก็ยังมีอยู่บ้าง เช่น การเปลี่ยนแปลงกฎหมายและระเบียบการบ่อย ๆ ทำให้ขาดความต่อเนื่องในทางปฏิบัติและเกิดความล่าช้าในการอนุมัติโครงการ เนื่องจากกำหนดขั้นตอนไว้หลายระดับ ทำให้ต้องเสียเวลามากกว่าจะผ่านการอนุมัติขั้นสุดท้าย ก็เหลือเวลาในการดำเนินการอยู่น้อยมาก

ง. เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างอำเภอกับสภาตำบล

ตารางที่ ๒๐ ความสัมพันธ์ระหว่างอำเภอกับสภาตำบล

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๑. ความสัมพันธ์ระหว่าง อำเภอกับสภาตำบล ดำเนินไปในลักษณะใด	ร่วมมือและร่วมมือกันอย่างดียิ่ง	๒๒	๔๓.๑
	ร่วมมือกันตามหน้าที่	๒๔	๕๖.๕
	มีการขัดแย้งกันบ้าง	๐	๐
	มีการขัดแย้งกันบ่อย ๆ	๐	๐
รวม		๕๑	๑๐๐
๒. สภาตำบลขอคำปรึกษา ในด้านใดบ้าง (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)	การคลังและงบประมาณ	๓๒	๖๒.๕
	การกำหนดโครงการและแผนงาน	๔๗	๙๒.๓
	มีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน	๑๖	๓๑.๓
	การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่น	๒๒	๔๓.๑
	การร่วมมือจากประชาชน	๕	๙.๘

ตารางที่ ๒๐ (ต่อ)

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๓. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดโครงการของคณะกรรมการสภาตำบลหรือไม่	ไม่มี	๑๓	๒๕.๕
	มี	๓๘	๗๕.๕
รวม		๕๑	๑๐๐
๔. ท่านเคยไปร่วมประชุมกับสภาตำบลหรือไม่	เคย	๕๐	๗๕.๕
	ไม่เคย	๑๑	๒๑.๖
รวม		๕๑	๑๐๐

จากการสัมภาษณ์ในด้านการสัมพันธ์กับสภาตำบล ปรากฏว่าทุกคนตอบว่าความสัมพันธ์ระหว่างอำเภอกับสภาตำบลเป็นไปอย่างราบรื่น และมีการร่วมมือกันเป็นอันดี ไม่มีการขัดแย้ง แต่ประการใดเมื่อถามว่า สภาตำบลขอคำปรึกษาในตำบลใดบ้าง สภาตำบลมาขอคำปรึกษาในตำบลต่าง ๆ ตามลำดับ

๑. การจัดทำโครงการและแผนงาน	ร้อยละ ๓๗.๓
๒. การคลังและงบประมาณ	ร้อยละ ๒๕.๕
๓. การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่น	ร้อยละ ๑๗.๕
๔. ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน	ร้อยละ ๑๒.๗
๕. การขอความร่วมมือจากประชาชน	ร้อยละ ๗.๑

สำหรับคำถามที่ว่าท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสภาตำบลหรือไม่ ปรากฏว่าร้อยละ ๗๕.๕ ตอบว่า เคยไปร่วมประชุมกับคณะกรรมการสภาตำบล และร้อยละ ๒๕.๕ เช่นกัน ตอบว่าเคยมีส่วนร่วมในการกำหนดโครงการของสภาตำบล โดยการให้คำปรึกษาแนะนำ

คณะกรรมการสภาตำบลที่มาขอความเห็น เช่นชี้แนะแนวทางในการคัดเลือก กำหนดการ จัดลำดับความสำคัญของโครงการ การชี้แจงอธิบายระเบียบกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดทำโครงการ นอกจากนั้นยังให้ความช่วยเหลือในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นด้วย เป็นต้น

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่าคณะกรรมการสภาตำบลมีความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่อำเภอเป็นอย่างดี กรรมการสภาตำบลมาขอคำปรึกษาหารือจากเจ้าหน้าที่บ่อยครั้งและเจ้าหน้าที่ก็ไปร่วมในกิจกรรมของสภาตำบลอยู่เสมอ ๆ เรื่องที่กรรมการสภาตำบลขอคำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ส่วนมากจะเป็นดำเนินการจัดทำโครงการและแผนงาน ซึ่งกรรมการสภาตำบลมีความชำนาญอยู่น้อยและลักษณะที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดโครงการ ก็เป็นไปในลักษณะที่ให้คำปรึกษาชี้แนะมากกว่าที่จะเป็นผู้กำหนดให้คณะกรรมการสภาตำบลทำโครงการเสียเอง ซึ่งเป็นวิธีการที่ถูกต้องสำหรับแนวทางการพัฒนา เพราะบทบาทของเจ้าหน้าที่ในการพัฒนาชุมชนก็คือการชี้แนะให้เห็นความสำคัญ และการช่วยเหลือเท่าที่จำเป็นไม่เป็นการตัดสินใจให้ประชาชนและเข้าไปร่วมดำเนินการทั้งหมด การมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ในการกำหนดโครงการ จึงไม่เกี่ยวข้องกับการกำหนดความต้องการของประชาชนหรือสภาตำบล

จ. เกี่ยวกับทัศนคติและความเห็นต่อคณะกรรมการสภาตำบลในตำบลต่าง ๆ

ตารางที่ ๒๑ ทัศนคติที่มีต่อคณะกรรมการสภาตำบล

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๑. การมีสภาตำบลมีผลต่อการพัฒนาชนบทให้เจริญก้าวหน้าเพียงใด	เจริญขึ้นมา	๒๔	๔๗.๐
	เป็นไปตามปกติ	๒๗	๕๓.๐
	เจริญช้าลง	๐	๐
	ไม่มีความเห็น	๐	๐
รวม		๕๑	๑๐๐

สัญญา สัญญาวิวัฒน์, NON-DIRECTIVE ใน งานพัฒนาชุมชน (พระนคร : แพรวพิทยา, ๒๕๑๔).

ตารางที่ ๒๑ (ต่อ)

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๒. การปฏิบัติงานของกรรมการ สภาตำบลสอคคลองและส่งเสริมการปกครองของ ระบอบประชาธิปไตย	ไม่สอดคล้องเลย	๐	๐
	สอดคล้องบ้าง	๕	๑๗.๖
	สอดคล้องและส่งเสริมได้พอสมควร	๓๓	๖๘.๗
	สอดคล้องและส่งเสริมได้ดี	๕	๑๗.๖
รวม		๕๑	๑๐๐
๓. ควรมีการเปลี่ยนแปลงตัว บุคคลในคณะกรรมการสภา ตำบลในปัจจุบันหรือไม่	เหมาะสมก็	๒๖	๕๑.๐
	ควรเปลี่ยนแปลง	๒๕	๔๙.๐
รวม		๕๑	๑๐๐
๔. กรณีตอบว่าควรเปลี่ยนแปลง จะให้เปลี่ยนแปลงกรรมการ ประเภทใด	กรรมการโดยตำแหน่ง	๒๘	๕๕.๐
	กรรมการโดยการเลือกตั้ง ที่ปรึกษา	๑๗	๓๓.๓
		๖	๑๑.๗
รวม		๕๑	๑๐๐
๕. สาเหตุที่ต้องเปลี่ยนแปลง กรรมการสภาตำบล	ขาดความรู้ความสามารถ	๑๘.๐	๒๗.๕
	ขาดความรับผิดชอบ	๑๓	๒๕.๖
	ขาดความเสียสละ	๘.๒	๑๗.๖
	มีความประพฤติไม่เหมาะสม	๕	๙.๘
รวม		๕๑	๑๐๐

จากการสัมภาษณ์ข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการสภาตำบลในตำบล
ทัศนคติที่มีต่อคณะกรรมการสภาตำบลในตำบลต่าง ๆ ปรากฏผลดังนี้

๑. การมีสภาตำบลมีผลต่อการพัฒนาชนบทให้เจริญก้าวหน้าเพียงใด ร้อยละ ๘๗.๐
ตอบว่าเจริญขึ้นมาก ร้อยละ ๕๓.๐ ตอบว่า เป็นไปตามปกติ ไม่มีผู้ตอบว่าเจริญช้าลงเลย

๒. การปฏิบัติงานของกรรมการสภาตำบลสอดคล้องและส่งเสริมการปกครอง
ระบอบประชาธิปไตยเพียงใด ร้อยละ ๑๗.๖ เห็นว่า สอดคล้องและส่งเสริมได้ดี ร้อยละ
๖๔.๗ เห็นว่า สอดคล้องพอสมควร

๓. ควรมีการเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลในคณะกรรมการสภาตำบลในปัจจุบันหรือไม่
มีผู้ตอบว่าควรมีการเปลี่ยนแปลงและเหมาะสมแล้วมีจำนวนเท่ากัน ในกลุ่มผู้ตอบว่าควร
มีการเปลี่ยนแปลงกรรมการโดยการเลือกตั้งและร้อยละ ๑๑.๗ ควรเปลี่ยนแปลงที่ปรึกษา
เมื่อถามต่อไปถึงสาเหตุที่ต้องเปลี่ยนแปลงกรรมการสภาตำบลดังกล่าว มีผู้ให้เหตุผลดังนี้
เพราะขาดความรู้ความสามารถ ร้อยละ ๒๗.๕ เพราะขาดความรับผิดชอบ ร้อยละ ๔๕.๑
เพราะขาดความเสียสละร้อยละ ๑๗.๖ และเพราะมีความประพฤติไม่เหมาะสมร้อยละ ๘.๘

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าในทัศนะของข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับ
คณะกรรมการสภาตำบลนั้นเห็นว่า การมีสภาตำบลมีผลต่อการพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าอยู่บ้าง
คือ ไม่มีผลให้ท้องถิ่นเจริญก้าวหน้ารวดเร็วหรือช้าลงแต่ประการใด แต่ประโยชน์ที่ได้จาก
คณะกรรมการสภาตำบลก็คือ สามารถกำหนดโครงการได้ตรงกับความต้องการของประชาชน
ได้มากกว่า และสามารถลดภาระหน้าที่ของอำเภอลง ในด้านการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ
สภาตำบลนั้น ส่วนมากเห็นว่าสอดคล้องและสามารถส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย
ได้พอสมควร กล่าวคือ กรรมการสภาตำบลรับฟังความเห็นของประชาชนอยู่มากในการกำหนด
โครงการ และยอมรับมติของที่ประชุมเป็นสำคัญ ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้เป็นคุณสมบัติที่จำเป็น
อย่างยิ่งในการปกครองระบอบประชาธิปไตยในตำบลความเหมาะสมของกรรมการสภาตำบล
ที่มีอยู่ในปัจจุบันยังมีความเห็นก้ำกึ่งกันระหว่างผู้ที่เห็นว่าเหมาะสมและไม่เหมาะสม ผู้ที่เห็นว่า
ไม่เหมาะสมควรแก้ไขเปลี่ยนแปลงนั้น ส่วนมากเสนอให้เปลี่ยนแปลงกรรมการโดยตำแหน่ง
โดยให้เหตุผลว่ากรรมการประเภทนี้ส่วนใหญ่ขาดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานและเป็นผู้ที่
ขาดความรับผิดชอบ รองลงไปเพราะขาดความรู้ความสามารถมีจำนวนน้อยที่เห็นว่ามี
ประพฤติไม่เหมาะสม

ฉ. เกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการปรับปรุงสภาตำบล

ตารางที่ ๒๒

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๑. องค์ประกอบของคณะกรรมการสภาตำบลในปัจจุบันนี้เหมาะสมแล้วหรือไม่	เหมาะสมอยู่แล้ว	๓	๑๓.๓
	ควรเพิ่มเกษตรกรตำบลเป็นที่ปรึกษา	๒๘	๕๖.๘
	ควรเพิ่มพระสงฆ์ พ่อค้า หรือประชาชนกลุ่มเกษตรกร เป็นกรรมการ	๑๐	๑๙.๖
	ควรตัดกรรมการโดยตำแหน่งออกบ้าง	๕	๙.๘
	รวม		๕๑
๒. ควรจัดให้มีการฝึกอบรมกรรมการสภาตำบลเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน	ควร	๕๑	๑๐๐.๐๐
	ไม่จำเป็น	๐	๐
รวม		๕๑	๑๐๐
๓. หลักสูตรการฝึกอบรมควรประกอบด้วยวิชาอะไรบ้าง (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)	การเขียนโครงการและการจัดทำแผนพัฒนาตำบล	๕๑	๑๖.๘
	การส่งเสริมอาชีพ	๕๑	๑๖.๘
	กฎหมายระเบียบวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับสภาตำบล	๕๔	๑๖.๐
	บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของกรรมการสภาตำบล	๕๕	๑๕.๐

ตารางที่ ๒๒ (ต่อ)

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
	การเข้าถึงประชาชนและ มนุษยสัมพันธ์	๓๕	๑๑.๖
	การป้องกันและต่อต้านการ แหกรักษาของ ผกค.	๒๗	๘.๐
	การควบคุมการก่อสร้าง	๒๕	๘.๓
	การคุมกำเนิด	๑๘	๖.๓
๔. สภาตำบลมีความสำคัญ และจำเป็นต่อการพัฒนา ชนบทหรือไม่	มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง	๓๕	๖๘.๖
	มีความสำคัญและจำเป็นมาก	๑๓	๒๕.๕
	มีความสำคัญพอสมควรแต่ต้อง ปรับปรุงบ้าง	๓	๕.๘
	ไม่มีความสำคัญและจำเป็น แต่อย่างใด	๐	๐
รวม		๕๑	๑๐๐
๕. กรมการปกครองควร ให้การสนับสนุนสภา ตำบลในด้านใดบ้าง (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)	จัดสรรงบประมาณให้แก่สภาตำบล มากขึ้น	๓๘	๑๔.๖
	จัดทำหนังสือรวมระเบียบและ กฎหมายเกี่ยวกับสภาตำบลให้ กรมการได้ใช้เป็นคู่มือในการ ปฏิบัติงาน	๓๕	๑๓.๘
	จัดให้มีการฝึกอบรมคณะกรรมการ สภาตำบลเป็นประจำ	๓๕	๑๓.๘

ตารางที่ ๒๒ (ต่อ)

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
	กรรมการสภาตำบลได้รับ เบี้ยประชุมตามสมควร	๓๒	๑๒.๓
	จัดให้มีเจ้าหน้าที่ทางวิชาการ เป็น ที่ปรึกษาสภาตำบลในทุกสาขา	๒๘	๑๑.๑
	ให้เจ้าหน้าที่จากจังหวัดและ ส่วนกลางออกไปตรวจเยี่ยมและ ให้คำแนะนำเสมอ ๆ	๒๘	๑๑.๑
	จัดวัสดุอุปกรณ์และสถานที่ทำงาน ให้แก่กรรมการสภาตำบล	๒๕	๘.๖
	ติดต่อให้หน่วยงานต่าง ๆ ให้ความ ร่วมมือและสนับสนุนประสานงาน กับสภาตำบล	๒๕	๘.๖
	ขยายอำนาจหน้าที่ของสภาตำบล ในการปฏิบัติงานให้คล่องตัวยิ่งขึ้น	๑๓	๔.๘

จากการสัมภาษณ์ข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการสภาตำบลในคํา
ขอเสนอแนะปรากฏผลดังนี้

๑. ในคําองค์กรประกอบของคณะกรรมการสภาตำบล ประมาณร้อยละ ๕๖.๘ เสนอ
ให้เพิ่มเกษตรตำบลเป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการสภาตำบลด้วย และถ้าเป็นไปได้ควรมี
เจ้าหน้าที่ทางวิชาการทุกสาขาเป็นที่ปรึกษา เพื่อให้คำปรึกษาแนะนำในการปฏิบัติงาน
ร้อยละ ๑๘.๖ เสนอให้เพิ่มพระสงฆ์ พ้องคำ หรือประชาชนกลุ่มเกษตรกรเป็นกรรมการ เพื่อให้
เป็นตัวแทนของกลุ่มผลประโยชน์ในตำบล ร้อยละ ๑๓.๓ มีความเห็นว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้
เหมาะสมดีแล้ว มีเพียงร้อยละ ๘.๘ ที่เสนอให้ตัดกรรมการโดยตำแหน่งออกบ้าง

๒. ในด้านการจัดให้มีการฝึกอบรมคณะกรรมการสภาตำบล ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนเสนอให้จัดให้มีการฝึกอบรมคณะกรรมการสภาตำบลเป็นประจำ เพื่อทบทวนและเพิ่มพูนความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานและเพื่อกระตุ้นให้คณะกรรมการสภาตำบลมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานด้วยความเอาใจใส่และรับผิดชอบโดยเฉพาะคณะกรรมการตำบลที่จะเข้ารับตำแหน่งใหม่ทุกคนควรได้รับการอบรมก่อนปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้ทราบบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบของตนตลอดจนกฎหมายและระเบียบการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อันจะมีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเมื่อถามต่อไปถึงการจัดหลักสูตรในการฝึกอบรม ปรากฏว่าผู้ให้สัมภาษณ์ได้เสนอให้วิธีต่าง ๆ ในหลักสูตรการฝึกอบรมเรียงตามลำดับความสำคัญ ดังนี้

๑. การเขียนโครงการและการจัดทำแผนพัฒนาตำบล
๒. กฎหมายระเบียบวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับสภาตำบล
๓. บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของกรรมการสภาตำบล
๔. การเข้าถึงประชาชนและมนุษยสัมพันธ์
๕. การป้องกันและต่อต้านการแทรกซึมของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์
๖. การควบคุมการก่อสร้าง
๗. การคุมกำเนิด
๘. การส่งเสริมอาชีพ

๓. ต่อข้อถามถึงสภาตำบลว่า มีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาชนบทหรือไม่ ผู้ให้สัมภาษณ์ร้อยละ ๒๘.๖ ตอบว่า มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ร้อยละ ๒๕.๕ มีความสำคัญและจำเป็นมากและร้อยละ ๕.๕ ตอบว่ามีความสำคัญพอสมควรแต่ต้องปรับปรุงบ้าง ไม่มีผู้ใดตอบว่าไม่มีความสำคัญและจำเป็นแต่อย่างใด ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากเห็นว่า สภาตำบลมีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาชนบท แต่เหตุที่สภาตำบลในปัจจุบันนี้ไม่สามารถดำเนินการพัฒนาชนบทให้โดยล้นเท่าที่ควรนั้น ไม่ได้เป็นเพราะโครงการสร้างหรือแนวความคิดเกี่ยวกับสภาตำบล แต่เป็นเพราะคุณภาพของกรรมการสภาตำบลในปัจจุบันยังไม่ได้มาตรฐานยังมีกรรมการสภาตำบลที่ขาดความรู้ความสามารถอยู่มาก ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องแก้ไขปรับปรุงในอันตัวบุคคลไม่ใช่โครงสร้าง

๔. จากการสัมภาษณ์ข้าราชการที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับสภาตำบล ในด้านการสนับสนุนของกรมการปกครอง ปรากฏผลดังนี้

๑. จัดสรรงบประมาณให้แก่สภาตำบลมากขึ้น ร้อยละ ๑๔.๖
๒. จัดทำหนังสือรวมระเบียบและกฎหมายเกี่ยวกับสภาตำบลให้กรมการได้ใช้เป็นคู่มือในการปฏิบัติงาน
จัดให้มีการฝึกอบรมกรมการสภาตำบลเป็นประจำ ร้อยละ ๑๓.๔
๓. กรมการสภาตำบลได้รับเบี้ยประชุมตามสมควร ร้อยละ ๑๒.๓
๔. จัดให้มีเจ้าหน้าที่ทางวิชาการ เป็นที่ปรึกษาสภาตำบล
ในทุก ๆ สาขา
ให้เจ้าหน้าที่จากจังหวัดหรือส่วนกลางมาตรวจเยี่ยม
และให้คำแนะนำเสมอ ๆ ร้อยละ ๑๑.๑
๕. จัดวัสดุอุปกรณ์และสถานที่ทำงานให้แก่กรมการสภาตำบล
คิดค่าให้หน่วยงานต่าง ๆ ให้ความร่วมมือและ
สนับสนุนประสานงานกับสภาตำบล ร้อยละ ๘.๖
๖. บทบาทอำนาจหน้าที่ของสภาตำบลให้สามารถ
ปฏิบัติงานได้คล่องตัวยิ่งขึ้น ร้อยละ ๔.๘

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ข้าราชการส่วนมากต้องการให้จัดสรรงบประมาณให้แก่สภาตำบลมากขึ้นรวมทั้งการส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถของคณะกรรมการสภาตำบลให้สามารถปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สำหรับในด้านเบี้ยประชุมคณะกรรมการสภาตำบลนั้น ส่วนมากให้ความเห็นว่า หากจะกำหนดให้กรมการได้รับเบี้ยประชุมบ้างพอสมควรจะมีผลในการเพิ่มขวัญและกำลังใจของคณะกรรมการสภาตำบลเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ยังทำให้ได้รับความสนใจจากประชาชนในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของสภาตำบลซึ่งจะมีผลให้ทุกคนที่มีความรู้ความสามารถและความในใจมาเป็นกรมการสภาตำบลเพิ่มมากขึ้น

ข. ความเห็นเกี่ยวกับเงื่อนไขต่าง ๆ ของสภาตำบล

ตารางที่ ๒๓ เงื่อนไขของขีดความสามารถของสภาตำบล

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
ความเข้มแข็งของสภาตำบล ในการปกครองและการพัฒนา ท้องถิ่น ท่านว่าขึ้นอยู่กับ	กำนัน	๓๒	๒๗.๑
	ประชาชนในตำบล	๒๘	๒๓.๗
	คณะกรรมการสภาตำบล	๒๖	๒๒.๐
	อำเภอ/จังหวัด	๑๒	๑๐.๒
	ผู้นำท้องถิ่น อื่น ๆ	๒๐ ๐	๑๗.๐ ๐

จากการสัมภาษณ์ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับ
ความเห็นหรือทัศนคติเกี่ยวกับเงื่อนไขที่ทำให้สภาตำบลมีขีดความสามารถในการปกครองและ
พัฒนาท้องถิ่น ปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ได้ให้น้ำหนักความสำคัญของเงื่อนไขที่ทำให้สภาตำบล
มีความเข้มแข็ง ตามลำดับ คือ

๑. กำนัน ร้อยละ ๒๗.๑
๒. ประชาชน ร้อยละ ๒๓.๗
๓. คณะกรรมการสภาตำบล ร้อยละ ๒๒.๐
๔. ผู้นำท้องถิ่น ร้อยละ ๑๗.๐
๕. อำเภอ/จังหวัด ร้อยละ ๑๐.๒

คำถามต่อมาเป็นการถามถึงเหตุผลของเงื่อนไขต่าง ๆ ที่มีผลหรือมีส่วนทำให้สภาตำบล
เข้มแข็งและถามถึงคุณสมบัติหรือลักษณะสำคัญของเงื่อนไขต่าง ๆ ปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ได้ให้เหตุผล
และ ความเห็น ดังนี้

๑. กำนัน

กำนันซึ่งมีฐานะเป็นประธานคณะกรรมการสภาตำบลโดยตำแหน่ง มีความสำคัญหรือเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่สุดสำหรับความเข้มแข็งของสภาตำบล เพราะเป็นผู้ที่ติดต่อกับใกล้ชิดกับอำเภอมากกว่ากรรมการสภาตำบลอื่น ๆ จึงเป็นผู้ที่รู้และนำนโยบายกฎหมายระเบียบแบบแผน รวมทั้งบริการต่าง ๆ ของทางราชการมาสู่ประชาชน ขณะเดียวกันกำนันเป็นบุคคลในท้องถิ่นและเป็นตัวแทนของประชาชนในตำบล กำนันจึงเป็นผู้ที่รู้ปัญหาความต้องการต่าง ๆ ของประชาชนและเป็นผู้นำเอาปัญหาข้อเท็จจริงในท้องถิ่นเสนอต่อทางราชการ

ส่วนในเรื่องคุณสมบัติของกำนันนั้น เจ้าหน้าที่ที่มีความเห็นว่ากำนันจะต้องมีคุณลักษณะหรือคุณสมบัติที่เหมาะสมกับตำแหน่งและบทบาทตามลำดับความสำคัญ ดังนี้

- ก. ต้องมีความรู้ ความสามารถดี
- ข. มีความประพฤติดี และมีศีลธรรม
- ค. มีความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ในการพัฒนาท้องถิ่น
- ง. มีความรับผิดชอบต่อน้ำที่สูง
- จ. มีความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของสภาตำบล
- ฉ. เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์
- ช. มีลักษณะความเป็นผู้นำและมีวิหาคะศิลป์

๒. กำนันประชาชน

ตามความเห็นของเจ้าหน้าที่ ประชาชนมีส่วนสำคัญต่อสภาตำบล เพราะประชาชนในตำบลเป็นทั้งเครื่องมือของสภาตำบลในการปกครองและพัฒนาท้องถิ่น และประชาชนก็เป็นเป้าหมายของการปกครองและพัฒนาท้องถิ่นด้วย หากประชาชนไม่ให้ความร่วมมือช่วยเหลือการดำเนินงานของสภาตำบลแล้วก็จะ เป็นปัญหาและอุปสรรคนานาประการต่อสภาตำบล และเป็นผลเสียหายต่อตัวประชาชนในท้องถิ่นด้วย ประชาชนในท้องถิ่นจึงมีความสำคัญต่อสภาตำบลและการที่ประชาชนจะมีส่วนทำให้สภาตำบลมีความสามารถหรือมีขีดความสามารถในการปกครองและพัฒนาสูงนั้น เจ้าหน้าที่ที่ถูกสัมภาษณ์มีความเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะของประชาชนตามลำดับความสำคัญดังนี้

- ก. ต้องมีความซื่อสัตย์และอดทน
- ข. มีความสามัคคีกลมเกลียวกัน
- ค. มีทัศนคติที่ดีต่อทางราชการและต่อสภาตำบล
- ง. ให้ความร่วมมือและเชื่อฟังก้ำกั้ม ผู้ใหญ่บ้าน ในการทำประโยชน์ต่อส่วนรวม

๓. ค่านิยมการสภาตำบล

ในความเห็นของเจ้าหน้าที่กรรมการสภาตำบลมีส่วนสำคัญต่อขีดความสามารถของสภาตำบล เพราะกรรมการสภาตำบลเป็นตัวแทนของประชาชนในท้องถิ่น ประชาชนให้ความยอมรับนับถือ การดำเนินงานในด้านต่าง ๆ จึงได้รับความร่วมมือจากประชาชนเป็นอย่างดี สำหรับคุณสมบัติและลักษณะที่ดีของกรรมการสภาตำบลนั้น ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ได้ให้ความเห็นดังนี้

- ก. ต้องมีความรู้ ความสามารถดี
- ข. เป็นบุคคลในท้องถิ่น
- ค. มีความรับผิดชอบต่อน้ำที่
- ง. มีความเสียสละต่อส่วนรวม
- จ. มีความคิดริเริ่ม
- ฉ. มีลักษณะผู้นำที่ดี
- ช. มีความสามัคคีกันระหว่างกรรมการสภาตำบล
- ซ. มีความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของสภาตำบล

๔. ค่านิยมผู้นำท้องถิ่น

ตามความเห็นของเจ้าหน้าที่ ผู้นำท้องถิ่นมีความสำคัญต่อความเข้มแข็งและขีดความสามารถของสภาตำบล เพราะผู้นำท้องถิ่นเป็นผู้ซึ่งประชาชนยอมรับนับถือและเชื่อฟัง ผู้นำท้องถิ่น สามารถกระตุ้นและรวมพลังประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสภาตำบลได้เป็นอย่างดี แต่ผู้นำท้องถิ่นจะต้องมีลักษณะ และคุณสมบัติที่เอื้ออำนวยต่อบทบาทและหน้าที่ของสภาตำบลดังนี้

- ก. ต้องเข้าใจหน้าที่และบทบาทของสภาตำบล
- ข. สนใจปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น
- ค. มีความเสียสละ
- ง. มีความสามัคคีกันระหว่างผู้นำท้องถิ่นด้วยกัน
- จ. ให้ความร่วมมือกับสภาตำบลในการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น
- ฉ. เข้ากับคณะกรรมการสภาตำบลได้ดี

๕. ท่านอำเภอและจังหวัด

อำเภอและจังหวัดเป็นตัวแทนของส่วนกลางจึงมีฐานะและบทบาทสำคัญต่อตำบลหมู่บ้าน ในแง่ที่อำเภอและจังหวัดมีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะอย่างหลายฝ่าย ซึ่งสามารถให้ความช่วยเหลือแนะนำสภาตำบลในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี อำเภอและจังหวัดจึงเป็นศูนย์อำนวยความสะดวกสำหรับสภาตำบลในทุก ๆ ด้าน บทบาทหรือคุณลักษณะของเจ้าหน้าที่ระดับอำเภอและจังหวัดในการ เป็นศูนย์บริการช่วยเหลือสภาตำบลนั้น เจ้าหน้าที่ได้ให้ความเห็นดังนี้

- ก. ต้องมีความรับผิดชอบและสำนึกในหน้าที่
- ข. ต้องรู้ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่
- ค. ต้องมีความประพฤติดี
- ง. ต้องมีทัศนคติที่ดีต่อสภาตำบล กล่าวคือ ให้การยอมรับฟังบทบาทของสภาตำบล การปฏิบัติต่อสภาตำบลต้องเป็นไปในลักษณะ เป็นผู้ชี้แนะ ให้คำปรึกษาและให้ข้อมูลต่าง ๆ
- จ. ประพฤติตนให้เข้ากับสภาตำบล คือ ต้องพยายามลดฐานะความเป็นข้าราชการให้น้อยลง เพื่อลดช่องว่างระหว่างข้าราชการกับสภาตำบล การปฏิบัติหน้าที่จึงต้องหลีกเลี่ยงลักษณะการสั่งงานและการควบคุมสภาตำบล แต่ต้องทำตนเป็นพี่เลี้ยงและผู้ประสานงานระหว่างตำบลกับอำเภอ

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการที่สภาตำบลจะมีความเข้มแข็ง มีขีดความสามารถในการ เป็นองค์กรสำหรับท้องถิ่นสูงนั้น จะต้องประกอบด้วยก้านซึ่งเป็นประธานสภาตำบล ประชาชน คณะกรรมการสภาตำบล ผู้นำท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ของอำเภอและจังหวัดและ องค์ประกอบดังกล่าว จะต้องมัลักษณะที่พร้อมและมีความสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ของตนและต่อสภา ตำบล โดยเฉพาะก้านซึ่งมีความสำคัญสูงสุดสำหรับขีดความสามารถของสภาตำบลจะต้องมี คุณลักษณะของผู้นำที่มีความสมบูรณ์พร้อมทุกอย่างโดยเฉพาะในด้านความรู้ ความประพฤติ และ มีความสามารถที่จะปกครองบังคับบัญชาทั้งกรรมการ สภาตำบลและประชาชนในตำบล รวมทั้ง มีความสามารถที่จะเป็นตัวกลางระหว่างประชาชนกับทางราชการ ในด้านการประสานความ ต้องการระหว่างทางราชการกับประชาชนเพื่อผลประโยชน์ของส่วนร่วมและผลประโยชน์ของ ท้องถิ่น

นอกจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตามแบบสอบถามเพื่อทราบความเห็นเกี่ยวกับปัจจัย หรือเงื่อนไขที่มีผลต่อขีดความสามารถของสภาตำบลดังกล่าวแล้ว คำถามต่อมาก็คือความเห็น เกี่ยวกับสภาตำบลที่มีความเข้มแข็งหรือมีขีดความสามารถสูงที่สุดในอำเภอนครชัยศรีนั้น ปรากฏว่า (ดูตารางที่ ๒๔)

ตารางที่ ๒๔ ความเห็นเกี่ยวกับสภาตำบลที่มีขีดความสามารถสูงเฉพาะในปี ๒๕๒๓

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
ในท้องที่อำเภอที่ท่านปฏิบัติ ราชการอยู่นั้น ท่านเห็นว่า สภาตำบลใดที่มีความเข้มแข็ง และมีขีดความสามารถมากที่สุด (เฉพาะปี พ.ศ. ๒๕๒๓)	สภาตำบลศรีมหาโพธิ์	๔๖	๓๘.๘
	สภาตำบลโคกพระเจดีย์	๒	๓.๕
	สภาตำบลแหลมบัว	๑	๑.๕
	สภาตำบลอื่น ๆ	๐	๐
รวม		๔๙	๑๐๐

เจ้าหน้าที่ที่ตอบคำถามดังกล่าวมีจำนวน ๔๓ คน ส่วนที่เหลืออีกจำนวน ๘ คน ไม่ขอออกความเห็นตามคำถามนี้โดยให้เหตุผลว่ามีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับบทบาทของสภาตำบลน้อยเพราะเพิ่งบรรจุเข้ารับราชการ และมีเวลาปฏิบัติงานเกี่ยวกับงานด้านการพัฒนาชนบทน้อยมาก

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่ของอำเภอนครชัยศรีส่วนใหญ่ คือ จำนวน ๗๕.๕% ให้การยอมรับว่าสภาตำบลศรีมหาโพธิ์เป็นองค์กรสำหรับการปกครองและพัฒนาที่มีความเข้มแข็งและมีขีดความสามารถสูงกว่าสภาตำบลอื่น ๆ ในอำเภอเดียวกัน และจำนวน ๓.๕% และ ๑.๕% เห็นว่าสภาตำบลโคกพระเจดีย์และสภาตำบลแหลมบัวมีความเข้มแข็งที่สุด นอกจากความต้องการที่จะทราบว่าสภาตำบลใดเข้มแข็งที่สุดแล้ว เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ในส่วนต่อไปจึงจำเป็นต้องถามคำถามเจ้าหน้าที่ซึ่งเลือกสภาตำบลศรีมหาโพธิ์เป็นตำบลที่เค็มที่สุด เพื่อทราบถึงองค์ประกอบหรือปัจจัยที่ทำให้สภาตำบลดังกล่าว มีขีดความสามารถเหนือกว่าสภาตำบลอื่น ๆ ในอำเภอเดียวกัน ในการสัมภาษณ์ได้กำหนดองค์ประกอบที่สำคัญ ๆ ของสภาตำบลแล้วให้เจ้าหน้าที่ผู้ตอบคำถามได้ให้ความคิดเห็น องค์ประกอบดังกล่าวคือ ประธานสภาตำบล คณะกรรมการสภาตำบล ราษฎรในตำบล ผู้นำท้องถิ่น ความสัมพันธ์ระหว่างสภาตำบลกับอำเภอ สภาพพื้นที่ของตำบลขนาดพื้นที่ของตำบล และองค์ประกอบอื่น ๆ

จากการสัมภาษณ์โดยกำหนดองค์ประกอบของสภาตำบลเป็นข้อ ๆ เพื่อให้เจ้าหน้าที่แสดงทัศนะเกี่ยวกับคุณลักษณะหรือคุณสมบัติขององค์ประกอบต่าง ๆ ของสภาตำบลศรีมหาโพธิ์ ปรากฏว่าองค์ประกอบของสภาตำบลมีคุณลักษณะที่มีความสำคัญคือขีดความสามารถของสภาตำบล โดยเรียงตามลำดับความสำคัญดังนี้

๑. ประธานสภาตำบลศรีมหาโพธิ์ มีคุณลักษณะดังนี้ °
 - ๑.๑ มีความเสียสละทั้งกำลังกายกำลังใจ
 - ๑.๒ เป็นที่รักเคารพนับถือและ เชื่อฟังของประชาชน

° คุณสมบัติของประธานสภาตำบลศรีมหาโพธิ์นี้สอดคล้องกับคุณสมบัติของกำนันตำบลศรีมหาโพธิ์ ที่อำเภอนครชัยศรีรายงานต่อจังหวัดเพื่อขอรับรางวัลยอดเยี่ยม ประจำปี ๒๕๒๔ (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ข).

- ๑.๓ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่สูง
- ๑.๔ ให้ความสนใจต่องานการพัฒนาท้องถิ่นและงานของทางราชการ
- ๑.๕ มีความตั้งใจ กระตือรือร้นและมีความคิดริเริ่มที่จะพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญ
- ๑.๖ เป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต
- ๑.๗ มีระเบียบวินัยในการทำงาน
- ๑.๘ ทางราชการให้การยอมรับในความสามารถและความตั้งใจในการทำงาน
- ๑.๙ สามารถเข้ากับบุคคลได้ทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นบุคคลในท้องถิ่นหรือเจ้าหน้าที่
อำเภอ
- ๑.๑๐ มีความซื่อสัตย์สุจริต
- ๑.๑๑ มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
- ๑.๑๒ มีลักษณะผู้นำ

๒. คณะกรรมการสภาตำบล

- ๒.๑ มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม
- ๒.๒ มีความสามัคคีกัน
- ๒.๓ มีลักษณะเป็นผู้นำ
- ๒.๔ มีความเข้าใจบทบาทของสภาตำบล สนใจงานพัฒนา
- ๒.๕ ให้ความร่วมมือกับประธานสภาตำบลในการพัฒนาท้องถิ่นเป็นอย่างดี
- ๒.๖ ความเป็นประชาธิปไตย คือ ยอมรับเสียงส่วนใหญ่

๓. ราษฎรในตำบล

- ๓.๑ อุดมนิสัยใจคอดี มีเหตุผลและเชื่อฟังผู้นำ
- ๓.๒ มีความเสียสละ
- ๓.๓ มีความสามัคคีกลมเกลียวกัน
- ๓.๔ ชยันตเข้มแข็งในการประกอบอาชีพ
- ๓.๕ ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่และสภาตำบลในการพัฒนาท้องถิ่นเป็นอย่างดี

๔. ผู้นำท้องถิ่น

๔.๑ มีความเสียสละ

๔.๒ สนใจงานพัฒนาท้องถิ่นและให้ความร่วมมือต่อสภาตำบลด้วยดี

๔.๓ มีความประพฤติดี ราษฎรให้ความเคารพเชื่อถือ

๕. ความสัมพันธ์ระหว่างสภาตำบลกับอำเภอ

๕.๑ ราบรื่นไม่มีความขัดแย้งกัน

๕.๒ ข้าราชการที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องสามารถเข้ากับสภาตำบลได้เป็นอย่างดี

๕.๓ มีการติดต่อประสานงานกันอย่างสม่ำเสมอ

๕.๔ ลักษณะของการติดต่อสัมพันธ์กันส่วนใหญ่เป็นการขอคำแนะนำความช่วยเหลือในด้านการพัฒนาท้องถิ่น

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าตามความเห็นของเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับสภาตำบลโดยตรง สภาตำบลศรีมหาโพธิ์มีขีดความสามารถสูงกว่าสภาตำบลอื่น ๆ ใดนั้น จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบซึ่งมีลักษณะ ดังนี้

๑. ผู้นำท้องถิ่น คือ ประธานสภาตำบล คณะกรรมการสภาตำบล และผู้นำท้องถิ่น ปรากฏว่ามีความพร้อมในด้านความประพฤติส่วนตัว มีความสำนึกและมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่สูง และมีลักษณะความเป็นผู้นำ (leadership) ซึ่งในเรื่องลักษณะความเป็นผู้นำ Keith Dareis^๑ ได้กำหนดถึงคุณสมบัติที่สำคัญของผู้นำไว้ ๔ อย่าง คือ

ก. ความเฉลียวฉลาด

ข. มีความเชื่อมั่นและเคารพในตัวเอง

ค. มีความทะเยอทะยานที่จะประสบความสำเร็จหรือเห็นความสำเร็จ

ง. มีทัศนคติทางค่านิยมข่มขืน

^๑ Keith Dareis, Human Behavior at Work 4th (New York : McGraw-Hill Book Company, 1972) pp. 102 - 104. อ้างใน สมยศ นาวีการ, การบริหาร (พระนคร : สำนักพิมพ์ดวงกมล, ๒๕๒๒), หน้า ๔๐๕-๔๑๐.

หากพิจารณาถึงคุณลักษณะของประธานสภาตำบลศรีมหาโพธิ์แล้ว จะเห็นว่า มีลักษณะที่ตรงตามที่ Keith Dares กำหนดไว้มากกว่าผู้นำระดับอื่น ๆ

๒. ประชาชน คือ ราษฎรในตำบลศรีมหาโพธิ์ปรากฏว่ามีคุณสมบัติที่แสดงให้เห็นถึงความพร้อมของผู้ที่รับการเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาตามวัตถุประสงค์ของสภาตำบล นอกจากมีพื้นฐานที่เหมาะสมดังกล่าวแล้ว ราษฎรตำบลศรีมหาโพธิ์ยังมีความพร้อมสำหรับการเข้ามีส่วนร่วมกับสภาตำบลในการพัฒนาท้องถิ่นอีกด้วย

๓. ข้าราชการระดับอำเภอ เมื่อพิจารณาถึงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างสภาตำบลกับอำเภอแล้วลักษณะของความสัมพันธ์ที่ราบรื่นไม่มีปัญหาความขัดแย้งและดำเนินไปอย่างสม่ำเสมอ นั้นชี้ให้เห็นถึงประสิทธิภาพของทั้งฝ่ายกรรมการสภาตำบลและข้าราชการมีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ฉะนั้นขีดความสามารถของสภาตำบลนอกจากจะขึ้นอยู่กับลักษณะของผู้นำที่เป็นทางการ และไม่ใช่องค์กรในตำบลรวมทั้งความพร้อมของประชาชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมและสนับสนุนกิจกรรมของสภาตำบลแล้ว ความสนับสนุน ความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องก็เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกส่วนหนึ่งสำหรับการเพิ่มขีดความสามารถให้กับสภาตำบล

จึงสรุปได้ว่าในทัศนะของเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้อง องค์ประกอบที่ทำให้สภาตำบลศรีมหาโพธิ์มีความเข้มแข็งและมีขีดความสามารถสูงจะต้องประกอบด้วยความพร้อมของปัจจัยต่าง ๆ คือ ประธานสภาตำบล กรรมการสภาตำบล ราษฎรผู้นำท้องถิ่น และข้าราชการ หากเปรียบเทียบทัศนะเกี่ยวกับลักษณะขององค์ประกอบของสภาตำบลศรีมหาโพธิ์กับทัศนะเกี่ยวกับลักษณะสำคัญ ซึ่งองค์ประกอบของสภาตำบลโดยทั่ว ๆ ไปพึงมีตามตารางที่ ๒๓ แล้ว จะพบว่าประธานสภาตำบลและคณะกรรมการสภาตำบลศรีมหาโพธิ์ยังขาดคุณสมบัติที่สำคัญในด้านระดับการศึกษา หากจะเพิ่มขีดความสามารถให้กับสภาตำบลโดยเฉพาะสภาตำบลศรีมหาโพธิ์แล้ว การเพิ่มระดับการศึกษาให้สูงขึ้นและการให้ความรู้แก่สภาตำบลในด้านต่าง ๆ น่าจะเป็นผลดีและเป็นมาตรการสำหรับการเพิ่มขีดความสามารถให้สภาตำบลได้ทางหนึ่ง

ส่วนที่ ๒ (เป็นข้อมูลจากการสัมภาษณ์คณะกรรมการสภาตำบลศรีมหาโพธิ์)^๑

ก. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานการณ์ของคณะกรรมการสภาตำบล^๒

ตารางที่ ๒๕ ภูมิหลังของคณะกรรมการสภาตำบล

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๑. อายุ	ต่ำกว่า ๒๕ ปี	๐	๐
	๒๖ - ๓๕ ปี	๐	๐
	๓๖ - ๔๕ ปี	๑	๑๒.๕
	๔๖ - ๕๕ ปี	๕	๖๒.๕
	สูงกว่า ๕๕ ปี	๒	๒๕.๐
	รวม	๘	๑๐๐
๒. ระดับการศึกษา	ป.๔	๘	๑๐๐.๐
	ป.๗	๐	๐
	มศ.๓	๐	๐
	มศ.๕, อาชีวศึกษา หรือ ปกศ.	๐	๐
	ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	๐	๐
	รวม	๘	๑๐๐
๓. สถานภาพการสมรส	โสด	๐	๐
	หม้าย (หย่า, ร้าง)	๐	๐
	สมรส	๘	๑๐๐.๐๐
	รวม	๘	๑๐๐

^๑ ตำบลศรีมหาโพธิ์แบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๔ หมู่บ้าน.

^๒ คณะกรรมการสภาตำบลศรีมหาโพธิ์ ในปี พ.ศ.๒๕๒๓ มีจำนวน ๘ คน คือ กรรมการโดยตำแหน่ง ๕ คน และกรรมการโดยการเลือกตั้งมี ๓ คน.

ตารางที่ ๒๕ (ต่อ)

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๔. ระยะเวลาที่อาศัย	ต่ำกว่า ๑๐ ปี	๐	๐
	๑๐ - ๑๕ ปี	๐	๐
	๑๖ - ๒๐ ปี	๑	๑๒.๕
	๒๑ - ๒๕ ปี	๐	๐
	๒๖ - ๓๐ ปี	๐	๐
	๓๑ - ๓๕ ปี	๐	๐
	๓๖ - ๔๐ ปี	๑	๑๒.๕
	๔๑ - ๔๕ ปี	๑	๑๒.๕
	๔๖ - ๕๐ ปี	๒	๒๕.๐
	มากกว่า ๕๐ ปี	๓	๓๗.๕
รวม		๘	๑๐๐
๕. ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง	๑ ปี	๑	๑๒.๕
	๒ ปี	๐	๐
	๓ ปี	๑	๑๒.๕
	๔ ปี	๔	๕๐.๐
	มากกว่า ๕ ปี	๒	๒๕.๐
รวม		๘	๑๐๐

จากการสัมภาษณ์กรรมการสภาตำบลศรีมหาโพธิ์เกี่ยวกับภูมิหลังในด้านต่าง ๆ
ปรากฏว่า กรรมการสภาตำบลส่วนมากมีอายุเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ๒๖ - ๕๕ ปี จำนวนร้อยละ
๒๒.๕ รองลงมาคืออายุสูงกว่า ๕๕ ปี จำนวนร้อยละ ๒๐ และมีอายุระหว่าง ๓๖ - ๕๕ ปี
จำนวนร้อยละ ๑๒.๕ ตามลำดับ ไม่มีกรรมการสภาตำบลที่มีอายุต่ำกว่า ๓๖ ปีเลย ในด้าน
การศึกษานั้น กรรมการสภาตำบลศรีมหาโพธิ์ทั้งหมดจบการศึกษาประถม ๔ สำหรับสถานภาพ
การสมรสปรากฏว่ากรรมการสภาตำบลทั้งหมดมีครอบครัว

ในด้านความเป็นคนในท้องถิ่นปรากฏว่ากรรมการสภาตำบลส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในตำบล
ศรีมหาโพธิ์เป็นเวลายาวนานกว่า ๕๐ ปี จำนวนร้อยละ ๓๓.๕ รองลงมาคือระหว่าง ๒๖ - ๕๐ ปี
จำนวนร้อยละ ๒๕ ไม่มีกรรมการสภาตำบลที่อาศัยอยู่ในตำบล น้อยกว่า ๑๖ ปีเลย สำหรับ
ในด้านระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งกรรมการสภาตำบลมานานที่สุดเป็นระยะเวลา ๔ ปี จำนวน
ร้อยละ ๕๐ รองลงมาคือระยะเวลาดำรงตำแหน่งมากกว่า ๕ ปี จำนวนร้อยละ ๒๕ ไม่มี
กรรมการสภาตำบลคนใดที่อยู่ในตำแหน่งน้อยกว่า ๑ ปี

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่ากรรมการสภาตำบลศรีมหาโพธิ์ในปัจจุบันส่วนมากมี
อายุอยู่ในวัยกลางคนค่อนข้างไปทางสูงอายุ มีระดับการศึกษาต่ำ ซึ่งถ้าหากพิจารณาถึงหน้าที่
บทบาทและความรับผิดชอบในฐานะกรรมการสภาตำบลซึ่งจะต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชน
ในท้องถิ่นในด้านบริการและพัฒนาแล้ว คุณสมบัติของกรรมการสภาตำบล ในด้านนี้นับว่า
เป็นอุปสรรคและไม่เอื้ออำนวยหรือเป็นผลลึกลับต่อตำแหน่งหน้าที่เลย หากจะหวังให้กรรมการ
สภาตำบลที่มีความสามารถรับผิดชอบงานของสภาตำบลได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลแล้ว
ควรจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อนในด้านคุณสมบัตินี้เป็นอย่างยิ่ง

อย่างไรก็ตาม ถ้าหากพิจารณาถึงระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในตำบลหรือความเป็นคน
ของท้องถิ่นและระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งกรรมการสภาตำบลแล้ว นับว่าเป็นข้อที่น้ำจะเกิด
ประโยชน์สำหรับบทบาทหน้าที่ของสภาตำบลอยู่บ้าง เพราะจากข้อมูลที่พบปรากฏว่ากรรมการ
สภาตำบลโดยส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมดเป็นคนที่มีถิ่นกำเนิดในท้องถิ่นมาเป็นเวลานาน มีกรรมการ
บางคนอาศัยอยู่ในตำบลตั้งแต่เกิด นอกจากนั้นกรรมการสภาตำบลโดยเฉลี่ยมีอายุการ เป็น

กรรมการสภาตำบลไม่ต่ำกว่า ๔ ปี ซึ่งเป็นระยะเวลาที่นานพอสมควรสำหรับการ เรียนรู้บทบาท และหน้าที่ของสภาตำบล ฉะนั้นกรรมการสภาตำบลจึงรู้ปัญหาและความต้องการ ของท้องถิ่นได้ เป็นอย่างดี ถ้าหากคณะกรรมการสภาตำบลมีความสำนึกในหน้าที่ของตนและมีความรับผิดชอบ ต่อตำแหน่งแล้ว ประสบการณ์ในท้องถิ่นน่าจะเป็นผลดีต่อการปฏิบัติหน้าที่อยู่ไม่น้อย

จึงสรุปได้ว่าภูมิหลังหรือคุณสมบัติของกรรมการสภาตำบลในค่านนี้มีทั้งส่วนที่ช่วยเสริมสร้าง ชี้อความสามารถให้สภาตำบลและส่วนที่เป็นจุดอ่อนต่อบทบาทหน้าที่ของสภาตำบล แต่หากมีการ ปรับปรุงคุณสมบัติในด้านระดับการศึกษาของกรรมการสภาตำบลให้สูงกว่าที่เป็นอยู่แล้ว ความหวัง ที่จะให้สภาตำบลเป็นองค์กรหรือหน่วยการปกครองและการพัฒนาชนบทที่เข้มแข็งย่อมมีแนวโน้ม ที่จะ เป็นไปได้มากขึ้น

ข. ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความหมายและระเบียบต่าง ๆ

ตารางที่ ๒๖ ความรู้เกี่ยวกับระเบียบและกฎหมาย

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๑. กฎหมายแม่บทของสภา ตำบลที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน คือ	คำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ ๒๒๒/๒๔๘๘	๐	๐
	คำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ ๒๓๕/๒๕๐๘	๐	๐
	ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๓๒๖/๒๕๑๕	๓	๘๓.๕
	พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๓๕	๑	๑๒.๕
	ไม่ทราบ	๐	๐
รวม		๔	๑๐๐

ตารางที่ ๒๖ (ต่อ)

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	รอยละ
๒. กรรมการสภาตำบล โดยตำแหน่ง คือ	กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พัฒนาการ	๐	๐
	กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล	๑	๑๒.๕
	กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ครูประชาบาล	๐	๐
	กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ราษฎรผู้ทรงคุณวุฒิ	๗	๘๗.๕
	ไม่ทราบ	๐	๐
รวม		๘	๑๐๐
๓. ท่านทราบระเบียบว่าช่วย การจัดหาพัสดุของหน่วย การบริหารราชการส่วน ท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๒๒ ที่สภาตำบลถือปฏิบัติหรือไม่	ทราบ	๘	๑๐๐.๐๐
	ไม่ทราบ	๐	๐
รวม		๘	๑๐๐
๔. กรณีต่อมาทราบการจ้าง โดยวิธีประกวดราคา ได้แก่การจ้างคราวหนึ่ง มีราคาจ้างเกินกว่า	๕๐,๐๐๐	๒	๒๕.๐
	๑๐๐,๐๐๐	๔	๕๐.๐
	๕๐๐,๐๐๐	๑	๑๒.๕
	๑๐,๐๐๐		
	ไม่ทราบ		
รวม		๘	๑๐๐

ตารางที่ ๒๖ (ต่อ)

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๕. ตามระเบียบสำนักนายก ว่าด้วยโครงการสร้างงาน ในชนบท พ.ศ. ๒๕๒๓ นั้น กำหนดประเภทโครงการ ไว้กี่ประเภท	๑ ประเภท	๐	๐
	๒ ประเภท	๕	๒๒.๕
	๓ ประเภท	๓	๓๗.๕
	๔ ประเภท	๐	๐
	ไม่ทราบ	๐	๐
รวม		๘	๑๐๐

จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการสภาตำบลศรีมหาโพธิ์ในด้านความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่และความรับผิดชอบของสภาตำบล และระเบียบที่เกี่ยวข้องกับโครงการที่เป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาล เช่น โครงการสร้างงานในชนบท แล้วปรากฏว่าคณะกรรมการสภาตำบลโดยส่วนใหญ่ คือ จำนวนร้อยละ ๑๒.๕ ที่เข้าใจผิดเกี่ยวกับกฎหมายแม่บทของสภาตำบลในด้านการจัดองค์การของคณะกรรมการสภาตำบลนั้น ปรากฏว่าคณะกรรมการสภาตำบลยังมีความเข้าใจสนับสนุนอยู่มาก คือ ไม่รู้ประเภทของกรรมการสภาตำบลจากการสอบถามว่าคณะกรรมการสภาตำบลโดยตำแหน่งได้แก่ใครบ้าง ปรากฏว่ากรรมการที่ตอบได้ถูกมีอยู่เพียงร้อยละ ๑๒.๕ นอกนั้นซึ่งเป็นกรรมการส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ ๘๗.๕ เข้าใจผิด

ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยโครงการสร้างงานในชนบท พ.ศ. ๒๕๒๓ กำหนดโครงการที่จะดำเนินการได้ ๒ ประเภท คือ ประเภทซ่อมสร้างปรับปรุงแหล่งน้ำและประเภทซ่อมสร้างปรับปรุงสิ่งสาธารณประโยชน์.

ในการสอบถามเกี่ยวกับระเบียบต่าง ๆ ที่สภาตำบลต้องทราบและถือปฏิบัติอยู่เป็นประจำ เช่น ระเบียบว่าด้วยการจัดหาพัสดุฯ และระเบียบว่าด้วยการจ้างในเรื่องเกี่ยวกับระเบียบว่าด้วยการพัสดุฯ ปรากฏว่าคณะกรรมการสภาตำบลตอบว่าทราบทั้งหมด เมื่อถามถึงสาระสำคัญของระเบียบดังกล่าวก็พบว่ากรรมการสภาตำบลยังทราบผิด ๆ อยู่ เช่น ในจำนวนผู้ตอบว่าทราบมีอยู่เพียงส่วนน้อยที่เข้าใจในสาระสำคัญของระเบียบนี้ นอกจากกฎหมายและระเบียบที่จำเป็นดังกล่าวแล้ว จากการสอบถามกรรมการสภาตำบลเกี่ยวกับระเบียบของโครงการสร้างงานในชนบท พ.ศ. ๒๕๒๓ ปรากฏว่าคณะกรรมการสภาตำบล จำนวน ๒๒.๕% มีความรู้เกี่ยวกับระเบียบน้อยอยู่บ้าง

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่ากรรมการสภาตำบลศรีมหาโพธิ์ มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ พอควรไม่ว่าจะเป็นระเบียบที่ต้องถือปฏิบัติเป็นประจำหรือระเบียบของโครงการสำคัญ ๆ เช่น โครงการสร้างงานในชนบท แต่ก็มีจุดบกพร่องอยู่บ้างในค่านที่คณะกรรมการสภาตำบลไม่ทราบฐานะของตนเองในสภาตำบลว่าเป็นกรรมการสภาตำบลโดยตำแหน่งหรือโดยการเลือกตั้ง

ค. ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ในค่านสภาพท้องถิ่นและความต้องการของประชาชน

ตารางที่ ๒๗ ความรู้เกี่ยวกับปัญหาความต้องการของตำบล

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๑. ความต้องการของประชาชน ในเขตตำบล	ทราบที่ทุกหมู่บ้าน	๘	๑๐๐.๐๐
	ทราบบางบางหมู่บ้าน	๐	๐
	ทราบเฉพาะหมู่บ้านของตน	๐	๐
	ไม่ทราบ	๐	๐
	รวม	๘	๑๐๐

ตารางที่ ๒๗ (ต่อ)

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๒. สภาพปัญหาของท้องที่ ในเขตตำบล	ทราบทั้งหมดหมู่บ้าน	๓	๘๗.๕
	ทราบบางบางหมู่บ้าน	๑	๑๒.๕
	ทราบเฉพาะหมู่บ้านของคน ไม่ทราบ	๐	๐
	ไม่ทราบ	๐	๐
รวม		๔	๑๐๐
๓. ทราบปัญหาและความ ต้องการของท้องถิ่น และประชาชนในเขต ตำบลได้โดยวิธี	พบปะพูดคุยกับประชาชน	๔	๑๐๐.๐๐
	พิจารณาด้วยตนเอง	๐	๐
	การประชุมสภาตำบล	๐	๐
	การประชุมที่อำเภอ	๐	๐
รวม		๔	๑๐๐

จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการสภาตำบลศรีมหาโพธิ์เกี่ยวกับสภาพปัญหาของท้องที่และความต้องการของประชาชน ปรากฏว่าคณะกรรมการสภาตำบลทั้งหมดทราบปัญหาและความต้องการของประชาชนในตำบลเป็นอย่างดี กล่าวคือ กรรมการสภาตำบลทุกคนทราบปัญหาความต้องการของประชาชนในตำบลเป็นอย่างดีทุกหมู่บ้าน ส่วนในด้านสภาพปัญหาของท้องที่ต่าง ๆ ในเขตตำบลนั้น คณะกรรมการสภาตำบลส่วนใหญ่จำนวนร้อยละ ๘๗.๕ ทราบปัญหาของทุกหมู่บ้านเป็นอย่างดี มีกรรมการสภาตำบลบางคนที่เป็นส่วนน้อยที่ทราบปัญหาของท้องที่บางหมู่บ้าน และไม่ปรากฏว่ามีกรรมการสภาตำบลคนใดที่ไม่ทราบปัญหาของท้องที่ในเขตตำบลเลย และจากการสัมภาษณ์ถึงวิธีการของคณะกรรมการสภาตำบลในการรับทราบปัญหาความต้องการของประชาชนและปัญหาของท้องถิ่น ปรากฏว่าคณะกรรมการสภาตำบลทุกคนใช้วิธีการพบปะพูดคุยกับประชาชน

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่าคณะกรรมการสภาตำบลส่วนมาก
 ทราบถึงความต้องการและปัญหาของประชาชนในตำบลเป็นอย่างดีทำให้คณะกรรมการ
 สภาตำบลสามารถเป็นตัวแทนของประชาชนในการเสนอความต้องการของประชาชน
 ต่อที่ประชุมคณะกรรมการสภาตำบลได้อย่างถูกต้องตรงตามความเป็นจริง โดยเฉพาะ
 การเสนอปัญหาและความต้องการของประชาชนต่อทางราชการ เพื่อความช่วยเหลือ
 ในด้านต่าง ๆ ซึ่งเกินกำลังความสามารถของสภาตำบลได้อย่างถูกต้อง ส่วนในด้าน
 สภาพปัญหาของพื้นที่ในหมู่บ้านต่าง ๆ นั้น ยังปรากฏว่าคณะกรรมการสภาตำบลบางคน
 ไม่ทราบปัญหาความต้องการของหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน ซึ่งอาจเป็นเพราะกรรมการสภา
 ตำบลบางคนเพิ่งเข้าดำรงตำแหน่งจึงยังไม่ทราบปัญหาของทุกหมู่บ้าน หรืออาจเป็น
 เพราะกรรมการสภาตำบลบางคนยังขาดความสนใจต่อปัญหาของท้องที่ การไม่ทราบ
 ถึงสภาพปัญหาของหมู่บ้านอื่น ๆ ทำให้การพิจารณากำหนดโครงการของสภาตำบลอาจ
 เป็นไปอย่างไม่เหมาะสมและตรงกับสภาพความเป็นจริงนัก และการตัดสินใจโดย
 ไม่ทราบข้อมูลและข้อเท็จจริงทั้งหมดทำให้โครงการที่กำหนดขึ้นไม่อาจตอบสนองความ
 ต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึงทั้งตำบล อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูล
 ที่ได้จากการสัมภาษณ์ประธานกรรมการสภาตำบลในส่วนที่ ๑ ในแง่ความรู้ความสนใจ
 ต่อสภาพปัญหาของตำบลแล้ว คณะกรรมการสภาตำบลศรีมหาโพธิ์มีความสนใจและ
 มีความรู้ในปัญหาความต้องการของท้องที่และประชาชนดีกว่ากรรมการสภาตำบลอื่นใน
 อำเภอเดียวกัน

สำหรับวิธีการของคณะกรรมการสภาตำบลศรีมหาโพธิ์ในการเข้าถึงปัญหา
 และความต้องการต่าง ๆ ของท้องที่และของประชาชนนั้น จากผลการวิจัยพบว่า
 คณะกรรมการสภาตำบลทั้งหมดทราบปัญหาความต้องการต่าง ๆ โดยการพบปะ
 พูดคุยกับประชาชนโดยตรง ซึ่งเป็นวิธีที่ถูกต้องที่สุดเพราะนอกจากจะเป็นการ
 เข้าสัมผัสใกล้ชิดกับประชาชนในฐานะตัวแทนผู้รักษาดำเนินนโยบายของประชาชนแล้ว
 คณะกรรมการสภาตำบลยังสามารถชี้แจงข้อสงสัยของประชาชนประชาสัมพันธผลงาน
 บทบาทหน้าที่ของสภาตำบลและสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับประชาชนได้เป็น
 อย่างดีอีกด้วย ซึ่งวิธีนี้ทำให้คณะกรรมการสภาตำบลได้ทราบความต้องการของ

ประชาชนและทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริงและสามารถกำหนดโครงการหรือวิธีการแก้ไขได้อย่างรัดกุม นอกจากนี้จะเป็นผลดีต่อการวางแผนพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาท้องถิ่นแล้วยังเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนรู้และสนใจปัญหาของตนและปัญหาของท้องถิ่นเพื่อร่วมกับสภาตำบลในการแก้ปัญหาของตำบล ซึ่งเป็นวิธีการดึงประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง วิธีหนึ่งเพราะการเข้ามามีส่วนร่วม (participation) ของประชาชนในกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีสภาตำบลเป็นองค์กรกระตุ้นเป็นการที่ประชาชนจะได้รับผลประโยชน์ โดยการตัดสินใจซึ่งกระทำโดยสถาบันทางการเมืองและสังคม และจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจนั้นด้วย

ง. ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการสภาตำบล

ตารางที่ ๒๕ ความเข้าใจในฐานะและบทบาทของคณะกรรมการสภาตำบล

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๑. บทบาทที่สำคัญของ คณะกรรมการสภา ตำบล (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)	เป็นผู้เสนอความต้องการ ของประชาชนต่อที่ประชุม เป็นสื่อกลางระหว่างประชาชน กับทางราชการ	๘	๒๘.๒
	ดำเนินการตามหน้าที่ที่ได้รับ มอบหมายจากอำเภอ	๘	๒๘.๒
	ควบคุมการดำเนินงานตามมติ ของที่ประชุม	๗	๒๑.๒
	ควบคุมการดำเนินงานตาม โครงการที่ได้รับอนุมัติ	๕	๑๕.๒
		๕	๑๕.๒

Alan Bullock and Oliver Stally Brass (eds), The Harper Dictionary of Modern Thought (New York : Harper and Row Publisher, 1977), p.458.

ตารางที่ ๒ (ต่อ)

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๒. การกำหนดโครงการพัฒนาท้องถิ่นของสภาตำบล	สภาตำบลกำหนดด้วยตนเอง	๑	๑๖.๕
	สภาตำบลขอความเห็นชอบจากอำเภอก่อนลงมติ	๐	๐
	อำเภอกำหนดโครงการให้สภาตำบล	๐	๐
	สภาตำบลรวบรวมข้อคิดเห็นจากประชาชนแล้วนำมาพิจารณา กำหนดโครงการ	๗	๘๗.๕
รวม		๘	๑๐๐
๓. ความภูมิใจในตำแหน่งกรรมการสภาตำบล	ภูมิใจมาก	๘	๑๐๐.๐๐
	เฉย ๆ	๐	๐
	ไม่ภูมิใจ	๐	๐
	ไม่อยากเป็น	๐	๐
รวม		๘	๑๐๐

จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการสภาตำบลศรีมหาโพธิ์ ในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ในฐานะกรรมการสภาตำบล ปรากฏว่าคณะกรรมการสภาตำบลส่วนใหญ่ทราบและเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนเป็นอย่างดี และสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับฐานะที่เป็นตัวแทนของประชาชน คณะกรรมการตำบลทั้งหมดมีความเข้าใจในบทบาทของตน ตามลำดับดังนี้

๑. เป็นผู้เสนอความต้องการของประชาชนต่อที่ประชุม	จำนวนร้อยละ ๒๘.๒
๒. เป็นสื่อกลางระหว่างประชาชนกับทางราชการ	จำนวนร้อยละ ๒๘.๒
๓. ควบคุมการดำเนินงานตามมติของที่ประชุม	จำนวนร้อยละ ๒๑.๒
๔. ควบคุมการดำเนินงานตามมติที่ประชุม	จำนวนร้อยละ ๑๕.๒
๕. ควบคุมการดำเนินงานตามโครงการที่ได้รับอนุมัติ	จำนวนร้อยละ ๑๕.๒

สำหรับในด้านกรริเริ่มกำหนดโครงการพัฒนาต่าง ๆ นั้น ปรากฏว่าคณะกรรมการสภาตำบลส่วนใหญ่ คือ จำนวน ๘๗.๕% ขอความเห็นชอบและสอบถามความต้องการของประชาชนก่อนและมีเพียง ๑๖.๕% ที่เสนอโครงการโดยไม่ได้ฟังความคิดเห็นและความต้องการของประชาชน ส่วนในด้านความพึงพอใจในตำแหน่งคณะกรรมการสภาตำบลที่ได้รับนั้น ปรากฏว่าคณะกรรมการสภาตำบลทุกคนมีความรู้สึกภูมิใจในตำแหน่งเป็นอย่างมาก

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่าคณะกรรมการสภาตำบลเริ่มหาโพธิ์ต่างมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนเป็นอย่างดี และสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ถูกต้องและเหมาะสมกับบทบาทของตนด้วยความรู้สึกรู้สึกภูมิใจในตำแหน่งและความเชื่อถือที่ได้รับจากประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการให้ความสำคัญแก่ประชาชนในการกำหนดโครงการสำหรับพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งนับว่าเป็นการแสดงออกถึงทัศนคติที่ยอมรับว่าประชาชนมีความสำคัญ มีความสามารถที่จะพิจารณาว่าอะไร เป็นปัญหาความต้องการที่ต้องได้รับการแก้ไข เพราะช่วงเวลาที่ผ่านมากาลไกลของรัฐในระดับต่าง ๆ มักมีความเชื่อมั่นในความรู้ความสามารถของตน เพราะมีฐานะและบทบาทสูงกว่าประชาชน จึงมักจะไม่ค่อยสนใจในความคิดเห็นของประชาชนและมีแนวโน้มที่จะมองเห็นว่าประชาชนไม่มีความฉลาดหรือไม่มีความรู้เพียงพอที่จะรู้ว่าอะไร เป็นเรื่องที่ดีที่สุดสำหรับตัวเขาเอง และสำหรับของประเทศ และถ้าให้ประชาชนเขามามีส่วนร่วมทางการเมืองแล้ว จะก่อความยุ่งยากซับซ้อนในการดำเนินการ

จ. ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสภาตำบล

ตารางที่ ๒๕ พฤติกรรมในการปฏิบัติงานของสภาตำบล

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๑. ความสัมพันธ์ระหว่างสภาตำบลกับอำเภอเกี่ยวกับการทำงาน	ดีมาก	๔	๑๐๐.๐๐
	ดี	๐	๐
	มีความขัดแย้งบ้าง	๐	๐
	มีความขัดแย้งมาก	๐	๐
	รวม	๔	๑๐๐
๒. การดำเนินงานของสภาตำบลได้รับความร่วมมือจาก (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)	ประชาชน	๗	๒๓.๓
	เจ้าหน้าที่อำเภอ	๗	๒๓.๓
	กรรมการสภาตำบล ๆ อื่น	๕	๑๖.๗
	พระภิกษุ	๕	๑๖.๗
	หน่วยงานอื่น ๆ	๖	๒๐.๐
๓. ในการประชุมสภาตำบลท่านเคยแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมหรือไม่	เคยทุกครั้ง	๕	๖๒.๕
	เคยบางครั้ง	๑	๑๒.๓
	เคยบ่อย ๆ	๒	๒๕.๐
	ไม่เคยเลย	๐	๐
	รวม	๘	๑๐๐

ตารางที่ ๒๕ (ต่อ)

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๔. โดยทั่วไปท่านพอใจ ผลการประชุมหรือไม่	พอใจ	๓	๘๓.๕
	พอใจบ้าง ไม่พอใจ	๑	๑๒.๕
		๐	๐
รวม		๔	๑๐๐
๕. ในการประชุมสภา ตำบลเคยมีการขัดแย้ง กันอย่างรุนแรงหรือไม่	มี	๐	๐
	ไม่มี	๕	๖๒.๕
	มีบ้าง	๓	๓๗.๕
รวม		๘	๑๐๐
๖. การขัดแย้งกันในที่ ประชุมขัดแย้งกัน ในเรื่อง	การกำหนดโครงการ	๔	๑๐๐.๐๐
	การดำเนินงานตามโครงการ	๐	๐
	การเบิกจ่ายเงิน	๐	๐
	เรื่องส่วนตัว	๐	๐
รวม		๔	๑๐๐

จากการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์ในด้านการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ
สภาตำบลศรีมหาโพธิ์ ปรากฏว่าคณะกรรมการสภาตำบลมีความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ
ของอำเภอเป็นอย่างดี ไม่ปรากฏว่ามีการขัดแย้งกันแต่อย่างใด การดำเนินงานของ
สภาตำบลได้รับความร่วมมือจากกลุ่มหรือหน่วยงานต่าง ๆ ในตำบลเป็นอย่างดี เช่น
ประชาชน เจ้าหน้าที่อำเภอ กรรมการสภาตำบลอื่น พระภิกษุ และหน่วยงานอื่น แต่กลุ่ม
ที่สภาตำบลต้องได้รับความร่วมมือเป็นอย่างมาก คือ ประชาชนในตำบล เจ้าหน้าที่อำเภอ
กรรมการสภาตำบลอื่นและพระภิกษุตามลำดับ ความร่วมมือดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นเรื่อง
คำแนะนำ วัสดุอุปกรณ์และทรัพย์สิน

สำหรับพฤติกรรมของคณะกรรมการสภาตำบลในด้านการประชุมปรากฏว่า กรรมการสภาตำบลเข้าใจบทบาทในการประชุมและเข้าใจระเบียบวิธีการประชุม เป็นอย่างดี มีการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนกรรมการสภาตำบลและยอมรับมติของที่ประชุมกรรมการสภาตำบลถึง ๘๗.๕% ที่ตอบว่าพอใจและเห็นด้วยกับผลของการประชุม

สำหรับการแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมของคณะกรรมการสภาตำบลนั้น ปรากฏว่ากรรมการสภาตำบล จำนวน ๒๒.๕% แสดงความเห็นทุกครั้งและจำนวน ๓๗.๕% ที่ แสดงความเห็นบางครั้งและบ่อยครั้ง ต่อคำถามที่ว่าในการประชุมสภาตำบลเคยมีการ ชักแย้งกันอย่างรุนแรงหรือไม่ มีผู้ตอบว่าไม่มีจำนวน ๒๒.๕% และตอบว่ามีการชักแย้งบ้าง จำนวน ๓๗.๕% การชักแย้งในการประชุมเป็นการชักแย้งในเรื่องความคิดเห็นโดยเฉพาะ อย่างยิ่งในการพิจารณากำหนดโครงการ ไม่มีการชักแย้งเพราะเหตุอื่นเลย

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าคณะกรรมการสภาตำบล โดยส่วนรวมมี พฤติกรรมในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับที่น่าพอใจมาก กล่าวคือ คณะกรรมการสภาตำบล มีความรู้ความเข้าใจและสามารถปฏิบัติงานตรงตามความต้องการของประชาชนและตาม นโยบายของทางราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้รับความเชื่อถือไว้วางใจจาก ส่วนราชการและประชาชน นอกจากพฤติกรรมดังกล่าวแล้ว คณะกรรมการสภาตำบล ยังมีพฤติกรรมที่ดีว่าเป็นพื้นฐานในการพัฒนาทางการเมือง เช่น พฤติกรรมในการประชุม กรรมการสภาตำบลเข้าใจระเบียบวิธีการประชุม เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น การชักแย้ง กันในที่ประชุมเป็นไปในทางสร้างสรรค์ เป็นต้น

ตารางที่ ๓๐ ความรับผิดชอบและความสามารถในการตัดสินใจ

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๓๐. ท่านเคยขาดการประชุม หรือไม	เคย	๑	๑๒.๕
	ไม่เคย	๗	๘๗.๕
	เคย ๒-๓ ครั้ง	๐	๐
	รวม	๘	๑๐๐

ตารางที่ ๓๐ (ต่อ)

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๘. ในการประชุมสภาตำบล ถ้าเสียงส่วนใหญ่ลงมติ อย่างใดอย่างหนึ่งซึ่ง ท่านไม่เห็นด้วยท่านจะ ให้ความร่วมมือหรือไม่	ร่วมมือเพราะถือว่าเป็นมติ ที่ประชุม	๘	๑๐๐.๐๐
	ไม่ร่วมมือเพราะถือว่าไม่ได้ มีความเห็นอย่างนั้น	๐	๐
	ต่อต้านขัดขวางเพราะ ไม่เห็นด้วย	๐	๐
	รวม	๘	๑๐๐
๙. กรณีเกิดการขัดแย้งกัน ในที่ประชุมคณะกรรมการ- การสภาตำบลได้แก้ไข อย่างไร	เสนอเรื่องให้นายอำเภอ พิจารณาตัดสิน	๐	๐
	คณะกรรมการสภาตำบลลง มติตัดสินปัญหา	๗	๘๗.๕
	ปรึกษาพัฒนาการในฐานะที่ ปรึกษา	๑	๑๒.๕
	ยังไม่ได้มีการแก้ไขปัญหา เหล่านั้นจริง ๆ เลย	๐	๐
รวม	๘	๑๐๐	

ตารางที่ ๓๐ (ต่อ)

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๑๐. การดำเนินงานตาม	สภาตำบล	๖	๗๕.๐
โครงการพัฒนาชนบท	อำเภอ	๐	๐
ที่สภาตำบลกำหนดไว้	สภาตำบลร่วมกับอำเภอ	๐	๐
หน่วยงานใดควรเป็น	สภาตำบลร่วมกับราษฎร	๒	๒๕.๐
ผู้รับผิดชอบในการ	สภาตำบลดำเนินงานโดย		
ดำเนินงาน	มีอำเภอควบคุม	๐	๐
	ไม่ออกความเห็น	๐	๐
	รวม	๘	๑๐๐

ในด้านความรับผิดชอบและความสามารถในการตัดสินใจของคณะกรรมการสภาตำบลศรีมหาโพธิ์นั้น จากการสัมภาษณ์ปรากฏว่า ในจำนวนกรรมการสภาตำบลทั้งหมด มีผู้เคยขาดการประชุมเพียง ๑๒.๕% ที่เหลือส่วนใหญ่ คือ ๘๗.๕% มาประชุมสภาตำบลทุกครั้ง ในเรื่องการปฏิบัติตามมติที่ประชุมปรากฏว่ากรรมการสภาตำบลทุกคนยอมรับและปฏิบัติตามมติของที่ประชุม กรณีที่เกิดความขัดแย้งกันในที่ประชุมสภาตำบลนั้น คณะกรรมการสภาตำบลส่วนใหญ่ คือ ๘๗.๕% ใช้วิธีให้คณะกรรมการสภาตำบลพิจารณา ลงมติตัดสินใจและมีเพียงส่วนน้อยที่ใช้วิธีปรึกษาพัฒนากรในฐานะที่ปรึกษาสภาตำบล เมื่อถามถึงหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินการตามโครงการที่สภาตำบลกำหนดขึ้น ปรากฏว่า กรรมการสภาตำบลส่วนใหญ่ จำนวน ๗๕% เห็นว่าควรมอบหมายให้สภาตำบลเป็นผู้ดำเนินการเอง และส่วนน้อยเห็นควรมอบหมายให้สภาตำบลร่วมกับราษฎร ไม่มีผู้ตอบว่าควรมอบให้อำเภอและสภาตำบลร่วมกับอำเภอแม่แตงคนเดียว

จากข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าคณะกรรมการสภาตำบลศรีมหาโพธิ์มีความ
 รับผิดชอบและมีความสามารถในการตัดสินใจโดยยึดมั่นในความเชื่อมั่นในตัวเองสูง
 ในด้านความรับผิดชอบของคณะกรรมการสภาตำบลสามารถพิจารณาได้จากการเข้าร่วม
 ประชุมสภาตำบล กรรมการสภาตำบลเกือบ ๕๐% ไม่เคยขาดการประชุม แสดงให้เห็นว่า
 กรรมการมีความรับผิดชอบในหน้าที่ ส่วนความสามารถในการตัดสินใจนั้น สามารถ
 พิจารณาได้จากการยอมรับและปฏิบัติตามมติของที่ประชุม ซึ่งปรากฏว่าคณะกรรมการ
 สภาตำบลทุกคนยอมรับและให้ความร่วมมือปฏิบัติเพราะถือว่าเป็นมติของสภาตำบล
 นอกจากนี้แล้วยังสามารถพิจารณาจากวิธีที่คณะกรรมการสภาตำบลใช้ตัดสินใจปัญหาและ
 แก้ปัญหา คือ กรณีที่เกิดปัญหาความขัดแย้งกันในที่ประชุม กรรมการสภาตำบลใช้วิธีให้
 คณะกรรมการสภาตำบลลงมติตัดสินใจปัญหา ฉะนั้นจึงแสดงให้เห็นว่าคณะกรรมการสภาตำบล
 มีความรับผิดชอบและมีความสามารถในการตัดสินใจสูงและยังชี้ให้เห็นว่าคณะกรรมการ
 สภาตำบลเห็นความสำคัญในบทบาทของสภาตำบล ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากความเห็น
 เกี่ยวกับการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาชนบทที่สภาตำบลกำหนด คณะกรรมการ
 สภาตำบลส่วนมากเห็นว่ากิจกรรมพัฒนาชนบทควร ได้รับความรับผิดชอบของสภาตำบล
 และกรรมการบางส่วนเห็นว่าควรมอบให้สภาตำบลกับราษฎรร่วมกันรับผิดชอบ ความเห็น
 หรือทัศนะดังกล่าวนี้จึงชี้ให้เห็นว่าคณะกรรมการสภาตำบล มีความเชื่อมั่นในบทบาทของตน
 ในการเป็นผู้รับผิดชอบกิจกรรมพัฒนาชนบท พฤติกรรมเช่นนี้แม้ว่าเป็นความสำนึกในบทบาท
 ของสภาตำบลในการเป็นองค์กรเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นในทุก ๆ ด้าน

ฉ. ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของสภาตำบลต่อโครงการสร้างงานในชนบท

ตารางที่ ๓๑ การริเริ่มและกำหนดโครงการ

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๑. ในการจัดสรรเงินที่ได้ รับจากจังหวัด (กสจ) สภาตำบลได้เรียก ประชุมราษฎรเพื่อขอ ความเห็นหรือไม่	ประชุม	๘	๑๐๐.๐๐
	ไม่ประชุม	๐	๐
	รวม	๘	๑๐๐

๒. สภาตำบลจัดสรรเงิน ที่ได้รับจาก กสจ. ให้แก่ ละหุบบาน อย่างไร	แบ่งให้ทุกหมู่บ้าน ๆ ละ		
	เท่า ๆ กัน	๐	๐
	แบ่งให้ตามลำดับความสำคัญ		
	เกือบครบ	๗	๘๗.๕
	หมู่บ้านไหนขอมาเท่าไรก็ให้		
	เท่านั้น	๐	๐
	จัดให้ตามความจำเป็นของ		
	แต่ละหมู่บ้าน	๑	๑๒.๕
	ตามหลักเกณฑ์ กสช.	๐	๐
	ตามที่ชาวบ้านประชุมและ		
เสนอมาร	๐	๐	
ประธานสภาตำบลเป็นคนคัดเลือก	๐	๐	

ตารางที่ ๓๑ (ต่อ)

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
	สภาตำบลจัดสรร	๐	๐
	สภาตำบลไม่ได้จัดสรรเอง	๐	๐
	ทางอำเภอเป็นผู้ทำให้	๐	๐
	รวม	๘	๑๐๐
๓. หลักเกณฑ์ของสภาตำบล ในการคัดเลือกโครงการ กสช. ๒๕๒๓	ตามความต้องการจำเป็น ของแต่ละหมู่บ้าน	๑	๑๒.๕
	ตามลำดับความเดือดร้อน	๑	๑๒.๕
	ตามที่บรรจุในแผนพัฒนาจังหวัด	๐	๐
	โครงการต้องก่อให้เกิด ประโยชน์ต่อประชาชนมากที่สุด	๖	๗๕.๐
	อื่น ๆ	๐	๐
	รวม	๘	๑๐๐
๔. ในการประชุมสภาตำบล เพื่อพิจารณาเกี่ยวกับ โครงการ กสช. ๒๕๒๓ ของตำบลนั้น การประชุม มีปัญหาเกี่ยวกับ (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)	กรรมการไม่มีความรู้เกี่ยวกับ ระเบียบการประชุม	๐	๐
	กรรมการมาประชุมไม่ครบ	๐	๐
	กรรมการไม่รู้ระเบียบ กสช. ขัดแย้งกันเกี่ยวกับการกำหนด โครงการ	๘	๘๐.๐
	กรรมการบางคนรักษา ประโยชน์เฉพาะหมู่บ้าน ของตน	๒	๒๐.๐
	อื่น ๆ	๐	๐
		๐	๐

ตารางที่ ๓๑ (ต่อ)

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๕. โครงการ กสช. ที่สภา ตำบลเสนอมาอำเภอ เพื่อให้จังหวัด (กสจ.) พิจารณาอนุมัตินั้นมีปัญหา อุปสรรคหรือไม่อย่างไร (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)	ไม่มีปัญหา กสจ. อนุมัติทุกโครงการ ของแก้ไขใหม่บางส่วน หรือทั้งหมด อำเภอส่งกลับมาให้สภาตำบล พิจารณาใหม่ เพราะบางโครง- การไม่สอดคล้องกับความต้อง การของประชาชน ราษฎรโรงเรียนอำเภอเพราะ โครงการได้ประโยชน์เฉพาะ หมู่บ้าน อื่น ๆ	๔ ๔ ๐ ๐ ๐ ๐	๕๐.๐ ๕๐.๐ ๐ ๐ ๐ ๐

จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการสภาตำบลศรีมหาโพธิ์เกี่ยวกับบทบาทของสภาตำบล
ต่อโครงการสร้างงานในชนบท ในส่วนที่เกี่ยวกับการริเริ่มและกำหนดโครงการสร้างงาน
ในชนบทของตำบล ปรากฏว่าในการจัดสรรเงินที่ได้รับจากจังหวัด โดยคณะกรรมการ
สร้างงานในชนบทระดับจังหวัด (กสจ.) นั้น คณะกรรมการสภาตำบลฯ ทั้งหมดเข้าร่วม
ประชุมสภาตำบลเพื่อพิจารณาจัดสรรเงินให้แก่แต่ละหมู่บ้าน สำหรับการจัดสรรเงินที่ได้รับ
จากคณะกรรมการสร้างงานในชนบทระดับจังหวัดให้แก่แต่ละหมู่บ้านในตำบลนั้น ปรากฏว่า
กรรมการสภาตำบลส่วนใหญ่ตอบว่าได้ใช้วิธีจัดสรรเงินของโครงการให้แก่แต่ละหมู่บ้าน
ตามความเดือดร้อน นอกจากวิธีนี้แล้ว คณะกรรมการสภาตำบลจำนวน ๑๒.๕% ใช้วิธี
จัดสรรเงินให้ตามความจำเป็นของแต่ละหมู่บ้านตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในระเบียบฯ

นอกจากจะใช้วิธีการจัดสรรเงินโดยพิจารณาหรือคำนึงถึงความเดือดร้อนเป็นเกณฑ์แล้ว ในการคัดเลือกกำหนดโครงการสร้างงานสภาตำบลนั้น คณะกรรมการสภาตำบลจำนวน ๗๕.๐% ให้ความสำคัญแก่ประโยชน์ที่ประชาชนจำนวนมากจะได้รับจากโครงการ คณะกรรมการสภาตำบลส่วนที่เหลือจำนวน ๒๕.๐% มีความเห็นว่าหลักเกณฑ์การกำหนดโครงการฯ จะต้องคำนึงถึงความต้องการจำเป็นของแต่ละหมู่บ้าน และพิจารณาถึงระดับความเดือดร้อนของประชาชนเป็นหลัก ซึ่งน่าสังเกตว่าในการกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อการพิจารณากำหนดโครงการของสภาตำบลศรีมหาโพธิ์มิได้คำนึงถึงแผนหรือโครงการที่บรรจุในแผนพัฒนาจังหวัดแต่อย่างใด

ในการประชุมสภาตำบลเพื่อพิจารณาเกี่ยวกับโครงการสร้างงานในชนบทของ คณะกรรมการสภาตำบลนั้น ปรากฏว่าคณะกรรมการสภาตำบลฯ ประสบปัญหาในการประชุม ตามลำดับความสำคัญ ดังนี้

๑. คณะกรรมการสภาตำบลไม่รู้อะไรเกี่ยวกับการสร้างงานในชนบท
๒. มีความขัดแย้งกันเกี่ยวกับการกำหนดโครงการสร้างงานในชนบท สำหรับ ปัญหาอื่น ๆ เช่น คณะกรรมการมาประชุมไม่ครบ และปัญหากรรมการบางคนรักษายดประโยชน์เฉพาะหมู่บ้านของคนนั้นไม่ปรากฏ

สำหรับในด้านโครงการสภาตำบลซึ่งเสนอให้คณะกรรมการระดับจังหวัด (กศจ.) พิจารณานุมัติทั้งหมด

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าในการดำเนินการตามโครงการสร้างงานในชนบทของสภาตำบลศรีมหาโพธิ์นั้น สภาตำบลสามารถดำเนินการได้อย่างเรียบร้อย กล่าวคือ ได้มีการเรียกประชุมราษฎรเพื่อแจ้งยอดเงินที่ตำบลได้รับการจัดสรรมาเพื่อร่วมกันพิจารณากำหนดโครงการซึ่งพิจารณาจากปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนเป็นเกณฑ์ ราษฎรที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนมากจะได้รับช่วยเหลือโดยกำหนดโครงการ ซึ่งโครงการที่กำหนดนี้จะต้องก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนอย่างกว้างขวาง หลักเกณฑ์ประการต่อมาคือพิจารณาจากความจำเป็นของแต่ละหมู่บ้านตามลำดับความเดือดร้อน หมู่บ้านใดประสบปัญหามากกว่าก็พิจารณากำหนดโครงการให้ก่อน พฤติกรรมของสภาตำบล

เช่นนี้เห็นว่าสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในอันที่จะให้สภาตำบลเป็นผู้กำหนดโครงการ
อย่างแท้จริง นอกจากนั้นยังเป็นการสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ตามระเบียบสำนัก
นายกรัฐมนตรีว่าด้วยโครงการสร้างงานในชนบท พ.ศ. ๒๕๒๓ ซึ่งต้องการให้คณะกรรมการ
สภาตำบลจัดทำโครงการสร้างงานของตำบล โดยคัดเลือกเฉพาะที่มีความจำเป็นและ
เร่งด่วน

อย่างไรก็ดีแม้สภาตำบลจะสามารถจัดทำโครงการได้อย่างเหมาะสมสอดคล้อง
กับเจตนารมณ์ของรัฐบาลและได้รับการเห็นชอบจากระดับอำเภอ รวมทั้งการอนุมัติ
จากกรรมการระดับจังหวัด (กสจ.) โดยไม่มีการแก้ไขก็ตาม แต่ในการประชุมพิจารณา
เกี่ยวกับโครงการสร้างงานในชนบทของตำบลนั้น คณะกรรมการสภาตำบลยังประสบปัญหา
สำคัญ คือ คณะกรรมการสภาตำบลไม่มีความรู้ความเข้าใจในระเบียบการสร้างงานใน
ชนบทดีพอ ซึ่งถือว่าเป็นจุดบกพร่องที่น่าจะแก้ไขได้โดยการชี้แจงทำความเข้าใจหรือ
อบรมเกี่ยวกับระเบียบและขั้นตอนที่จะต้องปฏิบัติ

ตารางที่ ๓๒ การจัดทำและเตรียมโครงการสร้างงานในชนบท

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๑. ในการจัดทำโครงการ หรือ การเตรียมโครง- การของสภาตำบล มีปัญหาอย่างไรบ้าง (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)	ไม่รู้วิธีเตรียมโครงการ	๕	๑๕.๒
	ไม่รู้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในการ ดำเนินงาน	๗	๒๑.๒
	ไม่เข้าใจเรื่องการทำ งบประมาณ	๗	๒๑.๒
	มีปัญหาเรื่องการค้านวน ขนาดและระยะเวลาของ โครงการ	๘	๒๔.๒
	มีปัญหาเรื่องการค้าหนด สัดส่วนระหว่างแรงงานกับวัสดุ	๖	๑๘.๒

ตารางที่ ๓๒ (ต่อ)

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๒. กรณีที่สภาตำบลประสบปัญหาในการดำเนินงานตามโครงการ กสช. สถาบันใดแก้ปัญหาอุปสรรคนั้นอย่างไร (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)	ขอคำแนะนำช่วยเหลือจากพัฒนากร	๓	๓๐.๘
	ขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่อำเภอ	๔	๓๘.๘
	เข้าหาผู้มีความรู้ในหมู่บ้าน	๒	๘.๓
	คณะกรรมการสภาตำบลช่วยเหลือตนเอง	๖	๒๖.๑
	ขอคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ระดับจังหวัด	๐	๐
อื่น ๆ	๐	๐	

จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการสรีมหาโพธิ์เกี่ยวกับการเตรียมโครงการสร้างงานในชนบทของตำบล ปรากฏว่ามีปัญหาอุปสรรคหลายประการซึ่งเป็นตัวชี้ให้เห็นถึงจุดบกพร่องอีกประการหนึ่งของสภาตำบล กล่าวคือ คณะกรรมการสภาตำบลประสบปัญหาในการจัดเตรียมโครงการสร้างงานในชนบทตามลำดับความสำคัญดังนี้

๑. ปัญหาเรื่องการคำนวณขนาดและระยะเวลาของโครงการ
๒. ไม่เข้าใจในเรื่องการทำงานประมาณในการดำเนินงานตามโครงการ ไม่รู้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในการดำเนินงาน
๓. มีปัญหาเรื่องการกำหนดสัดส่วนระหว่างแรงงานกับค่าวัสดุ
๔. ไม่รู้วิธีการเตรียมโครงการ

จากการประสบปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวทางคณะกรรมการสภาตำบลจึงยังต้อง
พึ่งความช่วยเหลือจากแหล่งต่าง ๆ ตามลำดับความมากน้อยดังนี้

๑. เจ้าหน้าที่ยของอำเภอ จำนวนร้อยละ ๓๔.๘
๒. พัฒนาการ จำนวนร้อยละ ๓๐.๔
๓. คณะกรรมการสภาตำบลช่วยเหลือตนเอง จำนวนร้อยละ ๒๖.๑
๔. ผู้ที่มีความรู้ในหมู่บ้าน จำนวนร้อยละ ๘.๗

เป็นที่น่าสังเกตว่าความช่วยเหลือจากระดับจังหวัดสำหรับโครงการสร้างงาน
ในชนบทระดับตำบลนั้นไม่ปรากฏเลย คำถามอีกคำถามหนึ่งซึ่งเป็นการยืนยันความช่วยเหลือ
ของเจ้าหน้าที่อำเภอ คือ คณะกรรมการสภาตำบลทุกคนตอบว่าพัฒนาการประจำตำบลซึ่งเป็น
เลขานุการสภาตำบลเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือโดยเป็นผู้เขียนรายละเอียดของโครงการ

จากข้อมูลแสดงให้เห็นว่าแม่สภาตำบลศรีมหาโพธิ์จะมีขีดความสามารถในการ
พัฒนาและปกครองสูงนี้ แสดงให้เห็นว่าคณะกรรมการสภาตำบลมีพื้นฐานและมีการปฏิบัติ
หรือพฤติกรรมที่สอดคล้องสนับสนุนระบบการปกครองตนเองก็ตาม แต่คณะกรรมการ
สภาตำบลฯ ยังขาดความพร้อมอีกบางประการที่จะดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย เช่น
ขาดประสบการณ์และความรู้ทางเทคนิคสำหรับการเตรียมโครงการสร้างงานในชนบท
ซึ่งคณะกรรมการสภาตำบลฯ ก็ตระหนักในข้อจำกัดของตนเองเป็นอย่างดี จึงแก้ปัญหา
ด้วยการขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐในระดับอำเภอเป็นผลให้การเตรียม
โครงการเป็นไปโดยเรียบร้อย แต่หากพิจารณาในมุมกลับ จะทำให้คณะกรรมการ
สภาตำบลเกิดความเคยชินไม่พยายามปรับปรุงตนเองเพื่อการช่วยเหลือตัวเองใน
ภายภาคหน้าและจะทำให้เจ้าหน้าที่ที่ทัศนะที่ไม่ดีต่อสภาตำบล

ตารางที่ ๓๓ การบริหารและผลที่ได้รับตามโครงการสร้างงานในชนบท

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๑. การดำเนินงานตามโครงการ กสชช๒๕๒๓ ในแต่ละชั้นตอนมีปัญหาเกี่ยวกับ (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)	อำเภอเป็นผู้กำหนดโครงการให้สภาตำบลทั้งหมด	๐	๐
	เงินที่ได้รับจัดสรรตามโครงการไม่เพียงพอ	๕	๕๕.๕
	การเบิกจ่ายล่าช้า	๗	๓๐.๘
	ไม่ได้รับความร่วมมือจากราษฎร	๐	๐
	คณะกรรมการสภาตำบลขาดความรับผิดชอบในการควบคุมดูแลการดำเนินการตามโครงการที่ได้รับอนุมัติ	๐	๐
	คณะกรรมการสภาตำบลขาดความรู้และหลักวิชาการในการกำหนดโครงการและควบคุมงานโครงการที่เป็นความต้องการของประชาชนไม่ได้รับอนุมัติ มีการขัดแย้งในการคัดเลือกแรงงานรับจ้าง	๕	๓๕.๕
	อื่น ๆ	๐	๐
		๐	๐
		๐	๐

ตารางที่ ๓๓ (ต่อ)

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๒. สภาพแวดล้อมหลักเกณฑ์ ในการคัดเลือกแรงงาน รับจ้างในโครงการ กสช. ๒๕๒๓ ในคำล้อย่างไร	พิจารณาคัดเลือกราษฎร	๔	๑๐๐.๐๐
	ในคำลที่มีฐานะยากจนก่อน	๐	๐
	แบ่งให้ทุกคนได้ทำ	๐	๐
	ใครมาสมัครก่อนได้ทำก่อน	๐	๐
	พิจารณาผู้ที่อยู่ในวัยทำงาน	๐	๐
	ใช้วิธีให้จับสลาก	๐	๐
	พิจารณารับผู้ว่างงานก่อน เฉลี่ยให้หมู่บ้านละเท่า ๆ กัน อื่น ๆ	๐ ๐ ๐	๐ ๐ ๐
	รวม	๔	๑๐๐
๓. ประโยชน์ที่ประชาชน ในคำลได้รับจาก โครงการ กสช. ๒๕๒๓	ได้รับทุกหมู่บ้าน	๔	๑๐๐.๐๐
	ได้รับบางหมู่บ้าน	๐	๐
	ได้รับเฉพาะหมู่บ้านของกำนัน	๐	๐
	ได้รับบางหมู่บ้าน	๐	๐
	ไม่ได้รับเลย	๐	๐
	รวม	๔	๑๐๐
๔. ความรู้สึกของราษฎรใน คำลที่มีต่อโครงการ กสช. ๒๕๒๓	พอใจ	๕	๖๒.๕
	พอใจมาก	๓	๓๗.๕
	ไม่พอใจ	๐	๐
	เฉย ๆ	๐	๐

ตารางที่ ๓๓ (ต่อ)

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๕. ท่านคิดว่าใครบ้างที่ได้ รับประโยชน์จากโครงการ กสช. ๒๕๒๓ (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)	รัฐบาลเพราะเป็นนโยบาย		
	หาเสียง	๖	๓๗.๕
	พรรค ผู้รับเหมา	๐	๐
	ราษฎรในตำบล	๘	๕๐.๐
	คณะกรรมการสภาตำบล	๒	๑๒.๕
	เจ้าหน้าที่อำเภอและจังหวัด	๐	๐
อื่น ๆ	๐	๐	

จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการสภาตำบลในด้านการบริหารโครงการและ
ผลประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการสร้างงานในชนบท ปรากฏว่าในการดำเนินงานตาม
โครงการสร้างงานในชนบท ในแต่ละขั้นตอนนี้มีปัญหาต่าง ๆ ตามลำดับ ดังนี้

๑. คณะกรรมการสภาตำบลขาดความรู้ และหลักวิชาในการกำหนดโครงการ
และการควบคุมงาน

เงินที่ได้รับจัดสรรตามโครงการไม่เพียงพอ

๒. การเบิกจ่ายเงินล่าช้า

ส่วนปัญหาอื่น ๆ เช่น ความร่วมมือของประชาชน โครงการที่เป็นความ
ต้องการของประชาชนไม่ได้รับอนุมัติและปัญหาความขัดแย้งในการคัดเลือกแรงงาน
รับจ้าง เป็นต้น คณะกรรมการสภาตำบลไม่มีปัญหาแม้จะมีราษฎรมาสมัครมากกว่า
จำนวนที่ต้องการก็ตาม จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการสภาตำบลเกี่ยวกับหลักเกณฑ์
ในการคัดเลือกแรงงานรับจ้างในโครงการ ปรากฏว่าคณะกรรมการสภาตำบล
มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกราษฎรในตำบลที่มีฐานะยากจนให้ได้มีโอกาสเข้า
รับจ้างทำงานก่อน

ในคำประโยชน์ของโครงการสร้างงานในชนบทที่มีต่อสังคมนั้น จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการสภาตำบลเกี่ยวกับประโยชน์ที่ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ได้รับ ปรากฏว่าคณะกรรมการสภาตำบลฯ ทุกคนเห็นว่ารายนุกรในตำบลได้รับประโยชน์มากที่สุด รองลงมาคือ รัฐบาลและคณะกรรมการสภาตำบลตามลำดับ ในส่วนของประชาชน ซึ่งได้รับประโยชน์จากโครงการสร้างงานในชนบทมากที่สุด เมื่อถามถึงประโยชน์ของประชาชนในแง่พื้นที่ ปรากฏว่าประชาชนได้รับประโยชน์ทุกหมู่บ้าน โดยคณะกรรมการสภาตำบลจำนวน ๒๒.๕% เห็นว่าประชาชนมีความพอใจในโครงการฯ และจำนวน ๓๗.๕% เห็นว่าประชาชนมีความรู้สึกพอใจมาก

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นบทบาทสภาตำบลเสริมหาประโยชน์โครงการสร้างงานในชนบท ในด้านการบริหารโครงการเฉพาะการบริหารงานแรงงานที่สมัครทำงานในโครงการของสภาตำบลปรากฏว่าเป็นไปอย่างถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของนโยบายโครงการสร้างงานในชนบท ซึ่งมุ่งแก้ปัญหาความเดือดร้อน ยากจน อันเนื่องมาจากภาวะฝนแล้ง และให้รายงูรที่ยากจนและว่างงานที่อยู่ในชนบทให้มีรายได้จากการทำงาน ซึ่งจะช่วยเหลือแก่การอพยพเข้าไปทำงานทำในกรุงเทพมหานคร นอกจากประโยชน์ในด้านรายได้จากการทำงานในโครงการแล้ว ประชาชนในตำบลยังได้รับประโยชน์จากโครงการสร้างงานในชนบทอย่างทั่วถึงทุกหมู่บ้านด้วย

นอกจากจะสามารถบริหารโครงการสร้างงานในชนบทอย่างมีประสิทธิภาพดังกล่าวแล้ว ในทัศนะของคณะกรรมการสภาตำบลยังเห็นว่าโครงการสร้างงานในชนบททำให้รัฐบาลได้ประโยชน์ด้วย เพราะเป็นนโยบายทางการเมือง ประโยชน์ทางการเมืองนี้พิจารณาได้จากความรู้สึกของประชาชนซึ่งพึงพอใจโครงการสร้างงานในชนบทของรัฐบาลเป็นอย่างมาก

สำนักงานเลขาธิการ กสช. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. โครงการสร้างงานในชนบท พ.ศ. ๒๕๒๓.

สรุปการศึกษาวิเคราะห์

จากสมมุติฐานที่ ๑ สถาปณามีบทบาทสำคัญต่อโครงการสร้างงานในชนบท โดยเป็นผู้ริเริ่มกำหนด เตรียมโครงการและบริหารโครงการ

จากสมมุติฐานดังกล่าว แนวทางในการศึกษาวิเคราะห์ได้เน้นบทบาทของสถาปณาลิในเชิงพฤตินัย โดยการพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการดำเนินงานของสถาปณาลิเป็นสำคัญ จากการศึกษาวิเคราะห์ในส่วนแรก ซึ่งเป็นการศึกษาจากการสัมภาษณ์ประธานคณะกรรมการสถาปณาลิทุกตำบลในเขตการปกครองของอำเภอนครชัยศรี และการสัมภาษณ์ข้าราชการของหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งมีหน้าที่และบทบาทเกี่ยวข้องกับสถาปณาลิโดยตรงต่อการดำเนินงานในด้านการพัฒนาชนบทของสถาปณาลิโดยเฉพาะ บทบาทในการดำเนินงานตามโครงการสร้างงานในชนบท ปรากฏผลดังนี้

๑. ในด้านการรวมการสถาปณาลิ

๑.๑ ด้านความรู้ความสามารถ ปรากฏว่าคณะกรรมการสถาปณาลิโดยทั่วไปของอำเภอนครชัยศรี ในปัจจุบันมีพื้นฐานการศึกษาอยู่ในระดับต่ำมาก ประกอบด้วยขาดความสนใจในค่านกกฎหมายและระเบียบการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำให้คณะกรรมการสถาปณาลิไม่มีความคล่องตัวที่จะปฏิบัติงานที่มีอยู่ เพราะเมื่อพิจารณาถึงบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการสถาปณาลิแล้ว จะเห็นได้ว่ามีความสำคัญและมีผลกระทบตอเป้าหมายของการพัฒนาในคานต่าง ๆ เป็นอย่างยิ่ง ทั้งคานการพัฒนารวม การพัฒนาการเมืองและคานการอานวยบริการแก่ประชาชน แต่สิ่งหนึ่งซึ่งคณะกรรมการสถาปณาลิสามารถปฏิบัติได้ผลดีก็คือ การริเริ่มกำหนดโครงการต่าง ๆ ใดตรงกับความต้องการของประชาชนและเหมาะสมกับปัญหาของท้องถิ่น ในการจัดทำโครงการหรือการเตรียมโครงการและการบริหารหรือการควบคุมการดำเนินงานตามโครงการนั้น ยังมีความบกพร่องและมีปัญหาต่าง ๆ อยู่มากมาย ทั้งในคานการดำเนินงานและคานผลที่ได้รับ

๑.๒ ด้านความรับผิดชอบและการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน ปรากฏว่า คณะกรรมการสภาตำบลโดยทั่วไปของอำเภอศรีนครชัยศรีในปัจจุบัน แม้จะมีความรู้ ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองดี แต่ในด้านความรับผิดชอบและความสามารถในการตัดสินใจยังไม่อาจกล่าวได้ว่าอยู่ในเกณฑ์ดี คณะกรรมการสภาตำบลจำนวนไม่น้อย ไม่น้อยไม่สนใจเข้าประชุมสภาตำบล นอกจากความไม่มีความสนใจและรับผิดชอบ ในด้านการเข้าประชุมแล้ว คณะกรรมการสภาตำบลจำนวนมากไม่มีความเชื่อมั่น ในตนเอง เช่น ไม่กล้าตัดสินใจที่จะยอมรับบทบาทของตนในการ เป็นผู้ดำเนินการ ตามโครงการสร้างงานในชนบทที่สภาตำบลกำหนดขึ้น หรือกรณีการแก้ปัญหาความ ซักแย้งกันในที่ประชุม ปรากฏว่าคณะกรรมการสภาตำบลใช้วิธีการตัดสินใจโดยขอ ความเห็นและการตัดสินใจของผู้อื่น

๑.๓ ด้านความกระตือรือร้น คณะกรรมการสภาตำบลส่วนมากยังขาด ความกระตือรือร้นและความตั้งใจในการทำงาน ทั้งนี้เพราะคณะกรรมการส่วนมากเป็น กรรมการสภาตำบลโดยตำแหน่ง ทำให้มีความคิดว่าหน้าที่ในฐานะกรรมการสภาตำบลนั้น เป็นงานรองไม่ใช่หน้าที่หลักของตน คนได้รับการแต่งตั้งมาในตำแหน่งอื่น ฐานะอื่น อีกประการหนึ่งการติดตามประเมินผลการดำเนินงานหรือปฏิบัติงานของกรรมการสภาตำบล ยังมีอยู่น้อยและไม่รัดกุม ทำให้สภาตำบลไม่ค่อยกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน

๒. ในด้านระเบียบต่าง ๆ

๒.๑ ขั้นตอนในการปฏิบัติ ระเบียบวิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการสภาตำบล ถือปฏิบัติในปัจจุบันนี้ โดยเฉพาะในด้านการเบิกจ่ายเงินและการขออนุมัติโครงการ ยังมีขั้นตอนมากเกินไปจนเกิดความจำเป็น ทำให้คณะกรรมการสภาตำบลไม่สามารถปฏิบัติงาน ได้อย่างคล่องตัวและบางครั้งก็ก่อให้เกิดปัญหา เช่น การขออนุมัติโครงการล่าช้า ทำให้ บางโครงการไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากมีเวลาจำกัดหรือว่าจะอนุมัติโครงการ ก็เข้าสู่ฤดูฝนแล้ว ทำให้ต้องขอเปลี่ยนแปลงโครงการอันมีผลให้ต้องเลือกโครงการที่มีความจำเป็นในอันดับรองลงไปมาดำเนินการ ซึ่งอาจจะไม่ตรงกับความต้องการของ ประชาชนส่วนมาก ในด้านการเบิกจ่ายเงินเช่นกัน มักประสบกับปัญหาในเรื่อง

ไม่สามารถเบิกจ่ายได้ตามกำหนด โดยเฉพาะโครงการประเภทที่ใช้แรงงาน การจ่ายค่าแรงไม่ตรงตามกำหนดเวลา ทำให้ประชาชนไม่พอใจและอาจมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสภาตำบลและทางราชการ

๒.๒ การเปลี่ยนแปลงระเบียบข้อย ระเบียบวิธีปฏิบัติของคณะกรรมการสภาตำบลมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ๆ ทำให้กรรมการสภาตำบลไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง เพราะขาดความต่อเนื่องและอาจก่อให้เกิดการผิดพลาดอยู่เสมอ ๆ การเปลี่ยนแปลงนี้รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงในค่านโยบายของรัฐบาลที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของสภาตำบลด้วย ซึ่งคณะกรรมการสภาตำบลเกิดความสับสน

๓. ในค่านงบประมาณที่ได้รับจัดสรร

งบประมาณในการดำเนินงานตามโครงการของสภาตำบลได้รับน้อย ทำให้ไม่สามารถกำหนดโครงการที่เป็นประโยชน์ การกำหนดโครงการของสภาตำบลจึงถูกจำกัดด้วยเงินงบประมาณ กรรมการสภาตำบลต้องยึดจำนวนเงินงบประมาณเป็นหลัก ในการกำหนดโครงการ โครงการที่เกิดขึ้นจากข้อจำกัดดังกล่าว บางครั้งจึงไม่อาจตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ และบางครั้งเป็นการสูญเปล่า การจัดสรรงบประมาณให้กับสภาตำบลจึงควรจัดสรรให้ตามความจำเป็นและความต้องการของท้องถิ่นนั้น

๔. ในด้านการกำหนดโครงการหรือจัดทำโครงการ

เนื่องจากคณะกรรมการสภาตำบลมีความรู้อยู่ในระดับต่ำ การที่จะสามารถกำหนดโครงการได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาและสามารถดำเนินงานให้ไต่ผลตามมาตรฐานนั้น เป็นไปได้อย่างยากในทางปฏิบัติ กรรมการสภาตำบลจึงกำหนดโครงการโดยไม่มีเป้าหมาย หรือแผนที่แน่นอนว่าในปีใดจะแก้ปัญหาหรือพัฒนาในด้านใดก่อน ประกอบกับโครงการที่กำหนดขึ้นนั้น กำหนดขึ้นโดยไม่มีหลักวิชา ทำให้โครงการมีข้อบกพร่องอยู่มาก บางครั้งไม่สามารถดำเนินการได้ หรือดำเนินการได้ก็ขาดคุณภาพหรือไม่มีประสิทธิภาพ นอกจากนั้น การศึกษามาประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการของสภาตำบลก็ยังไม่มีการดำเนินการอย่างจริงจัง ทำให้การดำเนินการตามโครงการพัฒนาชนบทของสภาตำบลยังคงไม่มีประสิทธิภาพ แต่อย่างไรก็ตาม แม้โครงการที่สภาตำบลกำหนดขึ้นจะมีความไม่สมบูรณ์

ตั้งกล่าวแล้วก็ตาม โครงการที่สภาตำบลกำหนดก็สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนแต่จะสามารถสนองความต้องการของประชาชนหรือท้องถิ่นใดแค่ไหนอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ

๕. สถานการณ์ประสานงานระหว่างหน่วยงานอื่น

ในปัจจุบัน กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ที่มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานอยู่ในเขตตำบล ยังไม่ยอมรับและเห็นความสำคัญของสภาตำบลโครงการและแผนต่าง ๆ ที่ดำเนินการในเขตตำบลไม่ผ่านสภาตำบล นอกจากนี้แล้ว กระทรวง ทบวง กรม ยังมีได้ใช้สภาตำบลให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชนบทโดยเฉพาะในการริเริ่ม กำหนดโครงการหรือการควบคุมบริหารโครงการ ซึ่งตามความจริงสภาตำบลมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการให้ข้อมูลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหา ความต้องการของประชาชนและปัญหาของท้องถิ่น

จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ข้อจำกัดหรือจุดอ่อนของสภาตำบลเป็นอุปสรรคสำคัญต่อบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบของสภาตำบลในการเป็นองค์กรเพื่อการบริหารการพัฒนา จากการวิเคราะห์ทำให้เห็นว่าในการดำเนินการตามโครงการพัฒนาชนบทต่าง ๆ โดยเฉพาะโครงการสร้างงานในชนบท สภาตำบลสามารถดำเนินการได้ดี เฉพาะในด้านการริเริ่มและวางโครงการได้ตรงกับความต้องการของประชาชนและความจำเป็นของท้องถิ่น ทั้งนี้เพราะคณะกรรมการสภาตำบลเป็นบุคคลในท้องถิ่น จึงมีความใกล้ชิดกับประชาชนและทราบปัญหาของท้องถิ่น สภาตำบลจึงสามารถริเริ่มโครงการได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม การดำเนินงานในค้ำดังกล่าวเป็นเพียงขั้นตอนแรกของการดำเนินการตามโครงการสร้างงานในชนบท แต่ในขั้นตอนต่อมา คือ การเตรียมหรือการวางโครงการนั้น สภาตำบลไม่สามารถดำเนินการอย่างอิสระได้ ทั้งนี้เพราะปัญหาหรือจุดอ่อนของสภาตำบลเองเป็นสำคัญ กล่าวคือ คณะกรรมการสภาตำบลมีระดับการศึกษาต่ำ ไม่มีความรู้และไม่สนใจในระเบียบที่จำเป็นสำหรับการเตรียมโครงการ โดยเฉพาะความรู้ในด้านเทคนิคต่าง ๆ ดังนั้นในด้านการเตรียมโครงการสร้างงานในชนบท สภาตำบลจึงต้องขอความช่วยเหลือจาก

เจ้าหน้าที่ของอำเภอ โดยเฉพาะที่ปรึกษาสภาตำบลซึ่งได้แก่ ปลัดอำเภอ หรือพัฒนากร ประจำตำบล และครูประชาบาลซึ่งเป็นเลขานุการสภาตำบล

ในขั้นตอนที่ต่อจากการเตรียมโครงการก็คือ การบริหารหรือควบคุมการดำเนินงานตามโครงการ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยโครงการสร้างงานในชนบท พ.ศ. ๒๕๒๓ ข้อ ๘ กำหนดไว้โดยชัดเจนว่า "ให้คณะกรรมการสภาตำบลรับผิดชอบร่วมกันดำเนินการตามโครงการที่ได้รับอนุมัติแล้ว..." จากการวิเคราะห์ปรากฏว่า สภาตำบลยังไม่สามารถดำเนินการอย่างใดเลยเช่นเดียวกับขั้นตอนที่สอง เพราะคณะกรรมการสภาตำบลยังคงต้องขอความช่วยเหลือแนะนำจากเจ้าหน้าที่ระดับอำเภออยู่เช่นเดียวกับการเตรียมโครงการ

นอกจากจุดอ่อนซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการตามโครงการสร้างงานในชนบท ดังที่กล่าวแล้ว อุปสรรคอีกประการหนึ่งที่มีส่วนกำหนดหรือทำให้สภาตำบลเกิดความไม่มั่นใจตัวเองและขาดความอิสระที่จะดำเนินการตามโครงการ ก็คือระเบียบว่าด้วยโครงการสร้างงานในชนบท ในเรื่องการดำเนินการตามโครงการ ได้กำหนดให้ "นายอำเภอมอบหมายให้ข้าราชการสังกัดราชการบริหารส่วนภูมิภาคหรือท้องถิ่น แนะนำช่วยเหลือ และกำกับดูแลการดำเนินการเบิกจ่ายเงินตามโครงการอย่างน้อยตำบลละ ๑ คน" การที่ระเบียบฯ กำหนดเช่นนี้อาจพิจารณาได้ ๒ แง่ คือ ในด้านการเป็นที่เล็งช่วยเหลือให้สภาตำบลดำเนินการตามโครงการให้ถูกต้องตามระเบียบ แต่หากพิจารณาในด้านการไว้วางใจ ความเชื่อถือคณะกรรมการสภาตำบลแล้ว การกำหนดในลักษณะเช่นนี้ น่าจะแสดงให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของฝ่ายกำหนดนโยบายซึ่งไม่มีความเชื่อมั่นในความสามารถของสภาตำบล การควบคุมสภาตำบลในลักษณะนี้จึงส่งเสริมให้คณะกรรมการสภาตำบลไม่พยายามที่จะรับผิดชอบในหน้าที่ของตน

ดังนั้น อุปสรรคดังกล่าวจึงเป็นเหตุให้สภาตำบลโดยทั่วไปของอำเภอนครชัยศรี ยังไม่อิสระในการเป็นองค์กรปกครองและพัฒนาท้องถิ่น และทำให้ทางราชการไม่ยอมรับในบทบาทของสภาตำบลต่อการเป็นองค์กร เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นด้วย บทบาทในเชิงพฤตินัยของสภาตำบลที่มีต่อโครงการสร้างงานในชนบท จึงปรากฏเฉพาะในด้านการริเริ่ม

กำหนดโครงการซึ่งสอดคล้องกับปัญหาความต้องการของประชาชนเท่านั้น ส่วนบทบาทของสภาตำบลในด้านการเตรียมโครงการและการบริหารโครงการเพื่อให้โครงการสร้างงานในชนบทของตำบลบรรลุเป้าหมายนั้นไม่อาจกล่าวได้ว่าสภาตำบลมีบทบาทอย่างแท้จริง

ส่วนที่ ๓ (เป็นข้อมูลจากแบบสอบถามราษฎรตำบลศรีมหาโพธิ์)

จากแบบสอบถามราษฎรตำบลศรีมหาโพธิ์โดยการสุ่มตัวอย่าง ปรากฏว่าราษฎรตำบลศรีมหาโพธิ์ได้ให้ข้อมูลในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ก. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ ๓๔ ภูมิหลังของราษฎร

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๑. เพศ	ชาย	๘๒	๕๕.๓
	หญิง	๓๘	๓๑.๗
๒. อายุ	๑๔ - ๒๕ ปี	๓๒	๒๖.๗
	๒๖ - ๓๕ ปี	๒๒	๑๘.๓
	๓๖ - ๔๕ ปี	๓๕	๒๘.๒
	๔๖ - ๕๕ ปี	๑๓	๑๐.๘
	๕๕ ปีขึ้นไป	๑๘	๑๕.๐

ราษฎรตำบลศรีมหาโพธิ์ที่ตอบแบบสอบถาม มีจำนวนทั้งสิ้น ๑๒๐ คน จากจำนวนแบบสอบถามที่ทอกไป ๑๔๐ ชุด.

ตารางที่ ๓๕ (ต่อ)

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๓. การศึกษา	อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้	๒	๑.๗
	ต่ำกว่าประถมศึกษา ๔	๘	๖.๗
	ประถมศึกษา ๔-๗	๕๗	๔๐.๘
	ม.ศ. ๑-๕	๙	๗.๕
	อนุปริญญาขึ้นไป	๕	๓.๓
๔. สภาพทางครอบครัว	เป็นหัวหน้าครอบครัว	๗๔	๖๑.๗
	เป็นภรรยา บุตร	๔๑	๓๔.๒
	เป็นญาติ	๓	๒.๕
	เป็นผู้อาศัย	๒	๑.๗
๕. อาชีพหลัก	ทำนา ทำสวน	๕๓	๔๗.๕
	เลี้ยงสัตว์	๕	๔.๒
	รับจ้าง	๑๔	๑๑.๗
	ค้าขาย ประกอบธุรกิจ	๕	๓.๓
	รับราชการ พนักงาน	๕	๓.๓
	อื่น ๆ	๐	๐
๖. ระยะเวลาที่อาศัย อยู่ในตำบลนี้	๖ - ๑๕ ปี	๑๕	๑๒.๕
	๑๖ - ๒๕ ปี	๓๖	๓๐.๐
	๒๖ - ๓๕ ปี	๑๖	๑๓.๓
	๓๖ - ๔๕ ปี	๑๘	๑๕.๐
	๔๕ ปีขึ้นไป	๓๕	๒๙.๒

จากการสัมภาษณ์ราษฎรในคำณูมิหลัง ปรากฏว่าราษฎรเป็นเพศชายเป็นส่วนใหญ่ จำนวน ๒๘.๗% และเพศหญิงเป็นส่วนน้อย จำนวน ๓๑.๗% ส่วนมากมีอายุเฉลี่ยระหว่าง ๓๖ - ๔๕ ปี รองลงมาคืออายุ ๑๔ - ๒๕ ปี และ ๒๖ - ๓๕ ปี ส่วนที่เหลืออีกจำนวน ๒๕.๘% มีอายุตั้งแต่ ๔๖ ปีขึ้นไป ในด้านการศึกษาประมาณ ๔๐.๘% จบการศึกษา ระหว่างประณปีที่ ๔ - ๗ มีเพียง ๓.๕% ที่จบการศึกษาระดับ ม.ศ. ๑-๕ และ ๓.๓% ที่จบการศึกษาตั้งแต่ชั้นอนุปริญาขึ้นไป ราษฎรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จำนวน ๘๑.๗% เป็นหัวหน้าครอบครัว รองลงมาเป็นภรรยาและบุตร จำนวน ๓๘.๒% และเป็นญาติ ๒.๕% ราษฎรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรกรรม คือ ทำนา ทำสวน จำนวน ๗๗.๕% อาชีพ รองลงมาคือรับจ้างทั่วไปและเลี้ยงสัตว์ จำนวน ๑๑.๗% และ ๓.๗% ตามลำดับ มีผู้ที่อาศัยอยู่ในตำบลเป็นเวลานานที่สุดเฉลี่ยระหว่าง ๑๖ - ๒๕ ปี และรองลงมาคืออาศัยอยู่ในตำบลนานเกินกว่า ๔๕ ปี จำนวน ๒๘.๒%

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าราษฎรส่วนใหญ่เป็นเพศชายที่มีอายุอยู่ในวัยทำงาน มีระดับการศึกษาในระดับปานกลาง เป็นคนในท้องที่โดยกำเนิดและส่วนใหญ่มีอาชีพทำการเกษตร หากพิจารณาในแง่การเป็นทรัพยากรทางด้านการบริหารแล้ว นับว่ามีความสำคัญสำหรับใช้เป็นที่พึ่งในการพัฒนาท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี หากสภาพตำบลซึ่งเป็นองค์กรของประชาชนในท้องถิ่นสามารถกระตุ้นให้ราษฎรเกิดความรู้สึกสำนึกในหน้าที่สนใจปัญหาของท้องถิ่นและเข้ามามีส่วนร่วมกับสภาพตำบล ก็จะเป็นการเพิ่มขีดความสามารถให้กับสภาพตำบลได้อีกทางหนึ่ง

ข. ข้อมูลเกี่ยวกับความพร้อมหรือความตื่นตัวของราษฎร

จากแบบสอบถามที่ถามราษฎรในตำบลศรีมหาโพธิ์เกี่ยวกับความเข้าใจในหน้าที่พลเมือง ความตื่นตัวหรือความพร้อมที่จะทำความเข้าใจกับแนวทางการพัฒนาชนบทแผนใหม่ ซึ่งเป็นการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาจากระดับล่างสุดมากกว่าที่จะเป็นการสั่งจากระดับบนสุด การวัดความพร้อมของราษฎรนี้ใช้การถามคำถามง่าย ๆ ซึ่งปรากฏข้อมูลตามตารางดังนี้

ตารางที่ ๓๕ ความพร้อมหรือความตื่นตัวของราษฎร

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๑. ทานรู้จักสภาตำบลหรือไม่	รู้จัก ไม่รู้จัก	๑๑๘ ๑	๘๘.๑๗ ๐.๘๓
๒. ธารุจัก ทานรู้จัก	วิทยุ หนังสือพิมพ์ อำเภอ จังหวัด คณะกรรมการสภาตำบล เพื่อนบ้าน ญาติ อื่น ๆ	๕ ๑ ๕ ๘๗ ๒๑ ๑	๘.๒ ๐.๘ ๘.๒ ๗๒.๕ ๑๗.๕ ๐.๘
๓. ทานทราบหรือไม่ว่าใครคือประธานสภาตำบล	ทราบ ไม่ทราบ	๑๑๗ ๓	๑๗.๕ ๒.๕
๔. คณะกรรมการสภาตำบลประกอบด้วยใครบ้าง	กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบลและราษฎร ผู้ทรงคุณวุฒิ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำ ตำบล และราษฎรผู้ทรงคุณวุฒิ ไม่ทราบ	๑๖ ๐ ๑๐๐ ๘	๑๓.๘ ๐ ๘๓.๓ ๓.๓

ตารางที่ ๓๕ (ต่อ)

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๕. ท่านรู้จักสภาตำบล เมื่อใด	ก่อนที่รัฐบาลหม่อมคึกฤทธิ์ จะมีนโยบายผันเงินสู่ชนบท เมื่อรัฐบาลกำหนดโครงการ สร้างงานในชนบท (กสช.) พ.ศ. ๒๕๒๓	๗๖	๖๓.๓
	เมื่อมีโครงการพัฒนาผลเมือง ในระบบประชาธิปไตย (พพป.)	๑๗	๑๔.๓
	ไม่ทราบ	๒๔	๒๐.๐
		๓	๒.๕
๖. ท่านเคยไปใช้สิทธิ ออกเสียงเลือกตั้ง คณะกรรมการสภาตำบล หรือไม่	ไปทุกครั้ง	๕๐	๗๕.๑
	ไปบ่อยครั้ง	๒๒	๑๘.๓
	นาน ๆ ไปครั้ง	๑	๐.๘
	ไม่เคยไปเลย	๗	๕.๘
๗. ท่านเคยเสียภาษีให้ กับสภาตำบล เพื่อนำ ไปพัฒนาท้องถิ่นหรือไม่	เคย	๘๘	๗๓.๓
	ไม่เคย	๒๓	๒๒.๕
	ไม่ทราบ	๕	๔.๒

จากการสัมภาษณ์ราษฎรตำบลศรีมหาโพธิ์เกี่ยวกับความรู้ในเรื่องของสภาตำบล
ปรากฏว่าราษฎรเกือบทุกคน คือจำนวน ๘๘.๑๗% รู้จักสภาตำบล การรู้จักสภาตำบลนั้น
ราษฎรรู้จักสภาตำบลจากคำบอกเล่าของคณะกรรมการสภาตำบลมากที่สุดคือจำนวน ๗๒.๕%
รองลงมาได้จากเพื่อนบ้านและญาติพี่น้องจำนวน ๑๗.๕% นอกจากนี้คือกิ่งก่าแล้วราษฎร
รู้จักสภาตำบลโดยวิทยุจำนวน ๔.๒% จากอำเภอ จังหวัดจำนวน ๔.๒% หนังสือพิมพ์
จำนวน ๐.๘% และจากหนังสือของสภาตำบลจำนวน ๐.๘% ตามลำดับ

คำถามต่อมาคือใครคือประธานสภาตำบล ปรากฏว่าราษฎรส่วนมากตอบว่า
ทราบ จำนวน ๘๙.๕% และจำนวน ๒.๕% ที่ตอบว่าไม่ทราบ เมื่อถึงองค์ประกอบของ
คณะกรรมการสภาตำบล ปรากฏว่าราษฎรจำนวน ๘๖.๙% ตอบได้ว่าถูกต้อง คือจำนวน
๘๓.๓% ตอบว่าประกอบควย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และราษฎรผู้ทรงคุณวุฒิ
และจำนวน ๑๓.๕% ตอบว่าประกอบควย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีราษฎรเพียง ๓.๓% ที่
ไม่ทราบว่าคณะกรรมการสภาตำบลประกอบควยใครบ้าง

ในค่านความรู้เกี่ยวกับระยะเวลาที่รู้จักสภาตำบลนั้น ปรากฏว่าราษฎร
ส่วนมากจำนวน ๒๓.๓% รู้จักสภาตำบลก่อนที่รัฐบาลหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมทย์
จะมีนโยบายผันเงินสู่ชนบท รองลงมารู้จักสภาตำบลเมื่อมีโครงการ พพ. จำนวน
๒๐.๐ และรู้จักเมื่อรัฐบาลกำหนดโครงการสร้างงานในชนบท (กสข.) ๒๕๒๓ จำนวน
๑๕.๓%

ในค่านความรู้ความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง ปรากฏว่าราษฎร
ส่วนใหญ่จำนวน ๙๕.๑% ไปใช้สิทธิเลือกตั้งคณะกรรมการสภาตำบลทุกครั้งราษฎร
จำนวน ๑๘.๓% ที่ไปเลือกตั้งบ่อยครั้ง และจำนวน ๐.๘% ที่ไปเลือกตั้งนาน ๆ ครั้ง
ส่วนราษฎรที่ไม่เคยไปเลือกตั้งเลยมีจำนวน ๕.๘% ส่วนในค่านความสำนึกในหน้าที่
พลเมืองในเรื่องการเสียภาษีให้สภาตำบลนั้น ปรากฏว่าราษฎรส่วนมากจำนวน ๙๓.๓%
ที่เสียภาษีให้สภาตำบลและจำนวน ๒๒.๕% ไม่เคยเสียภาษีให้สภาตำบลมีราษฎรจำนวน
๕.๒% ที่ไม่ทราบเกี่ยวกับหน้าที่ของพลเมืองในการเสียภาษีให้สภาตำบล

จากข้อมูลในเรื่องความพร้อมหรือความตื่นตัวของราษฎร ปรากฏว่าราษฎร
ตำบลศรีมหาโพธิ์โดยส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับสภาตำบล ซึ่งเป็นองค์กรสำหรับการพัฒนา
ท้องถิ่นของตำบลเป็นอย่างดี ซึ่งอาจพิจารณาได้จากความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบของ
สภาตำบล ซึ่งราษฎรสามารถตอบได้ถูกต้องถึงจำนวน ๘๖.๙% ความรู้เกี่ยวกับสภาตำบลนี้
ราษฎรได้ให้ความสนใจในสภาตำบลมาตั้งแต่ก่อนที่รัฐบาลหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมทย์
จะมีนโยบายผันเงินสู่ชนบท เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๘ สำหรับระบบสื่อสารที่ทำให้ราษฎรมี
ความรู้เกี่ยวกับสภาตำบล ก็คือตัวคณะกรรมการสภาตำบล เพื่อนบ้านและญาติพี่น้อง

จึงแสดงว่านอกจากราษฎรในตำบลจะมีความใกล้ชิดสนิทสนมกันแล้ว ราษฎรยังมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับคณะกรรมการสภาตำบลอีกด้วย ฉะนั้น นอกจากราษฎรจะมีความตื่นตัวสนใจในสภาตำบลแล้ว คณะกรรมการสภาตำบลยังมีความสำนึกในหน้าที่ในฐานะที่เป็นผู้นำที่เป็นทางการของท้องถิ่น ในการให้ความรู้ความเข้าใจในสภาตำบล

นอกจากนี้แล้วจากข้อมูลในตารางที่ ๓๔ ข้อ ๒ และ ๓ ในด้านเกี่ยวกับความสำนึกในสิทธิและหน้าที่ของราษฎร ปรากฏว่าราษฎรมีความเข้าใจในบทบาทของตนในฐานะที่เป็นราษฎรเป็นอย่างดี โดยให้ความสนใจการใช้สิทธิของตนเลือกตั้งผู้แทนเพื่อการปกครองตนเองในรูปของสภาตำบล นอกจากการใช้สิทธิ์เลือกตั้งแล้ว ราษฎรยังมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนโดยเสียภาษีให้กับสภาตำบลเพื่อนำไปบำรุงพัฒนาท้องถิ่นอีกด้วย

จึงสรุปได้ว่าราษฎรตำบลศรีมหาโพธิ์มีความรู้ความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ของตน และให้ความสนใจต่อสภาตำบลโดยให้ความร่วมมือกับสภาตำบลทั้งในด้านการปกครองและการพัฒนาท้องถิ่น หรืออาจกล่าวได้ว่าราษฎรของตำบลศรีมหาโพธิ์มีคุณสมบัติและมีความตื่นตัวพร้อมที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองกับสภาตำบล

ค. ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความสนใจในโครงการสร้างงานในชนบท

ตารางที่ ๓๖ ความรู้และความสนใจต่อโครงการสร้างงานในชนบท

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๑. ท่านทราบไม่ว่าใครเป็นผู้ริเริ่มโครงการสร้างงานในชนบท (กลสข.) พ.ศ. ๒๕๒๓ ขึ้นเพื่อการพัฒนาชนบททั่วประเทศ	ทราบ (ระบุชื่อ)	๑๐๖	๘๘.๓
	ไม่ทราบ	๑๔	๑๑.๗

ตารางที่ ๗ (ต่อ)

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๒. กรณีตอบว่าทราบ ท่านทราบเป็น ครั้งแรกจากใคร	ผู้ใหญ่บ้าน	๒๐	๑๘.๘
	กำนัน	๕๖	๕๒.๘
	อำเภอ (ปลัดอำเภอ พัฒนากร)	๖	๕.๗
	ครู ผู้นำท้องถิ่น	๑๐	๙.๕
	เพื่อนบ้าน ญาติ	๐	๐
	วิทยุ โทรทัศน์	๖	๕.๗
	หนังสือพิมพ์ อื่น ๆ	๘ ๐	๗.๕ ๐
๓. เมื่อปีที่แล้ว (พ.ศ. ๒๕๒๓) ในตำบลของ ท่านมีโครงการ กสช. หรือไม่	มี (จำนวน....โครงการ)	๑๑๕	๘๕.๘
	ไม่ทราบ	๕	๔.๒
๔. โครงการ กสช. ๒๕๒๓ ในตำบล ของท่านใครเป็น ผู้กำหนดโครงการ	กำนัน	๒๔	๒๐.๐
	ผู้ใหญ่บ้าน	๑	๐.๘
	ราษฎรในตำบล	๐	๐
	อำเภอ	๐	๐
	สภาตำบลกำหนด โดยรวมรวมจาก ปัญหาความต้องการ และ ความเห็นของราษฎร	๕๓	๔๓.๕
	ไม่ทราบ	๒	๑.๗

จากแบบสอบถามในด้านการรู้และความเข้าใจของราษฎรที่มีต่อโครงการสร้างงานในชน เพื่อเป็นการวัดความพร้อมหรือความตื่นตัวของราษฎรในชนบทในการที่จะทำความเข้าใจกับแนวทางการพัฒนาชนบทแบบใหม่ ซึ่งเน้นการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนอันเป็นการพัฒนาที่เริ่มจากระดับตำบลนั้น จากคำถามซึ่งต้องการทราบระดับความรู้ความสนใจของประชาชน คำถามแรกที่ถามราษฎรคือใครเป็นผู้ริเริ่มโครงการสร้างงานในชนบท (กสข.) ๒๕๒๓ ขึ้นเพื่อการพัฒนาชนบททั่วประเทศ ปรากฏว่ามีราษฎรตอบว่าทราบ มีจำนวนมากถึงจำนวน ๘๘.๓% แต่เมื่อให้ระบุชื่อผู้ริเริ่มโครงการสร้างงานในชนบท ปรากฏว่ามีผู้สามารถระบุตัวนายกรัฐมนตรีคนใหม่ว่าเป็นผู้ริเริ่มโครงการ ได้จำนวน ๓๕.๐% ส่วนที่เหลือแม้จะตอบว่าทราบ แต่ก็ไม่สามารถระบุตัวผู้ริเริ่มได้ เช่น ราษฎรจำนวน ๘.๓% ตอบว่านายกรัฐมนตรี และจำนวน ๕.๐% ตอบว่านายกเปรมกับหม่อมคึกฤทธิ์ คำถามต่อมาซึ่งมีวัตถุประสงค์ต้องการทราบแหล่งข่าวซึ่งเป็นสื่อความรู้ในเรื่องโครงการสร้างงานในชนบทแก่ประชาชน โดยถามว่าทราบหรือรู้ว่ามีโครงการสร้างงานในชนบทเพื่อการพัฒนาเป็นครั้งแรกจากใคร ปรากฏว่าราษฎรทราบข่าวจากสื่อสารต่าง ๆ ดังนี้ ทราบจากกานันจำนวน ๕๒.๘% ทราบจากวิทยุใหญ่บ้านจำนวน ๑๘.๘๘% ทราบจากครูและผู้นำท้องถิ่นจำนวน ๘.๕% ทราบจากหนังสือพิมพ์จำนวน ๓.๕% ทราบจากข้าราชการระดับอำเภอจำนวน ๕.๓% และทราบจากวิทยุโทรทัศน์จำนวน ๕.๓%

นอกจากคำถามซึ่งเป็นการทดสอบความตื่นตัวและระบบสื่อสารที่ราษฎรใช้เพื่อทราบข่าวสารเกี่ยวกับโครงการสร้างงานในชนบทแล้ว คำถามต่อมาซึ่งเป็นคำถามที่จะทดสอบความสนใจเกี่ยวกับโครงการสร้างงานในชนบทในระดับหมู่บ้าน จากคำถาม ปรากฏว่าราษฎรส่วนใหญ่จำนวน ๘๕.๘% ทราบว่ามีโครงการสร้างงานในชนบทในตำบลของตน และสามารถทราบจำนวนโครงการนี้ได้ถูกต้อง คำถามอีกคำถามหนึ่งซึ่งเป็นการวัดความสนใจของราษฎรต่อโครงการสร้างงานในชนบทคือใครเป็นผู้กำหนดโครงการสร้างงานในชนบท ในตำบลปรากฏว่าราษฎรจำนวน ๓๗.๕% ตอบว่าสภาตำบลเป็นผู้กำหนดโดยรวบรวมจากปัญหาความต้องการและความเห็นของราษฎร

มีจำนวนน้อย คือ ๒๐.๐% และ ๐.๘% ที่ตอบว่าผู้ที่กำหนดโครงการสร้างงานในชนบท
ในตำบลคือ กำนัน และผู้ใหญ่บ้านตามลำดับ มีราษฎรเพียงจำนวนน้อย คือ ๑.๗%
ที่ไม่ทราบว่าใคร เป็นผู้กำหนดโครงการสร้างงานในชนบทในตำบล

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นได้ชัดเจนว่าราษฎรตำบลศรีมหาโพธิ์
มีความรู้ความสนใจและมีความตื่นตัวต่อโครงการสร้างงานในชนบท ซึ่งเป็นแนวทาง
การพัฒนาชนบทแผนใหม่ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือของประชาชนเป็นหลัก เมื่อราษฎร
มีความตื่นตัวเช่นนี้แล้ว การดำเนินการตามโครงการสร้างงานในชนบทหรือโครงการ
พัฒนาต่าง ๆ ของตำบลน่าจะบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากทราบถึง
ความตื่นตัวของราษฎรแล้ว จากข้อมูลในตารางที่ ๓๕ ยังทำให้ทราบว่าผู้นำในระดับ
ท้องถิ่นทั้งที่เป็นผู้นำตามกฎหมายและผู้นำที่ประชาชนยอมรับซึ่งได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ครู
และผู้นำท้องถิ่น มีอิทธิพลต่อการให้ความรู้ในต่าง ๆ แก่ประชาชนมากที่สุด ฉะนั้น
ถ้าหากสภาตำบลซึ่งก็คือกำนันและผู้ใหญ่บ้านมีความสำนึกในหน้าที่ของตน และประชาชน
ในตำบลมีความตื่นตัวและสนใจที่จะแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น แล้วการขอความร่วมมือและ
การกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับสภาตำบล เพื่อการดำเนินการพัฒนาทุกรูปแบบ
ก็ย่อมจะเป็นไปได้มากยิ่งขึ้น

ง. ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติโครงการสร้างงานในชนบท

จากการสัมภาษณ์ราษฎรในด้านการมีส่วนร่วมและความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ
ต่อโครงการสร้างงานในชนบทในตำบลศรีมหาโพธิ์ ปรากฏผลตามตารางที่ ๓๗ ดังนี้

ตารางที่ ๓๓๓ การมีส่วนร่วมในโครงการสร้างงานในชนบท

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๑. ท่านมีส่วนร่วมในโครงการ กสช. ในตำบลของท่านหรือไม่	มีส่วนร่วม	๑๑๐	๘๑.๗
	ไม่มีส่วนร่วม	๑๐	๘.๓
๒. กรณีตอบว่ามีส่วนร่วม ท่านมีส่วนร่วมโครงการอย่างไร (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)	เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการสภาตำบลในที่ประชุมหมู่บ้าน	๔๔	๔๔.๑
	คณะกรรมการสภาตำบลมาสอบถามความเห็น	๔๖	๒๒.๐
	คณะกรรมการสภาตำบลนำโครงการที่กำหนดแล้วมาให้พิจารณาให้ข้อคิดเห็น	๖	๒.๕
	เสนอความเห็นต่อกรรมการสภาตำบลโดยส่วนตัว	๓๕	๑๕.๒
	เป็นผู้รับจ้างทำงานในโครงการสร้างงานในชนบทในตำบล	๓๑	๑๔.๘
	อื่น ๆ	๐	๐
๓. ท่านเป็นญาติกับกำนันหรือคณะกรรมการสภาตำบลหรือไม่	เป็น	๕	๒๓.๓
	ไม่เป็น	๑๒	๗๖.๗

ตารางที่ ๓๗ (ต่อ)

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๔. กรณีที่เป็นผู้รับจ้าง แรงงานในโครงการ ท่านเป็นญาติกับกำนัน หรือคณะกรรมการสภา ตำบลคนไหนหรือไม่	เป็น	๒	๖.๕
	ไม่เป็น	๒๙	๙๓.๕
๕. กรณีที่ได้รับจ้างทำงาน ในโครงการ กสช. เพราะ	มีงานทำอยู่แล้ว	๕๖	๕๕.๕
	งานหนัก/สุขภาพไม่ดี	๕	๕.๕
	ไม่ยอมทำ	๐	๐
	มีกิจกรรมในครอบครัว	๒	๑.๕
	ไม่ว่าง/ไม่มีเวลา	๐	๐
	ไม่รู้ว่ามีการโครงการ กสช.	๐	๐
	สมัครแล้วแต่เขาไม่รับ	๐	๐
	ให้คนที่มีความสมบัติเหมาะสมได้ทำ (คนยากจน ว่างงาน)	๓๕	๓๔.๕
	มีรายได้ก็อยู่แล้ว/ไม่ขัดสน	๑	๐.๕
อื่น ๆ	๐	๐	

จากแบบสอบถามปรากฏว่าราษฎร จำนวน ๕๑.๗% มีส่วนร่วมในโครงการ
สร้างงานในชนบทในตำบลศรีมหาโพธิ์ มีส่วนน้อยที่ไม่มีส่วนร่วมในโครงการ วิธีการ
ที่ประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการสร้างงานในชนบท คือ ราษฎรจำนวน ๕๕.๑% ใช้วิธี
เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการสภาตำบลในที่ประชุมหมู่บ้าน รองลงมาคือคณะกรรมการ

สภาตำบลมาสอบถามความเห็น จำนวน ๒๖.๐% ราษฎรจำนวน ๑๘.๒% เข้าร่วมโดย
เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการสภาตำบลโดยส่วนตัว และจำนวน ๒.๕ มีส่วนร่วม
โดยคณะกรรมการสภาตำบลนำโครงการที่กำหนดแล้ว มาให้พิจารณาให้ข้อคิดเห็น
ราษฎรที่เหลือจำนวน ๑๘.๘% เขามีส่วนร่วมในโครงการสร้างงานในชนบท โดยเป็นผู้
รับจ้างทำงานในโครงการ คำถามต่อมาเป็นผลมาจากความพยายามที่จะหาข้อเท็จจริง
ในคำวิพากษ์วิจารณ์ต่อโครงการสร้างงานสาธารณะประเภทนี้ว่ามีการ เล่นพรรคเล่นพวก
ในการรับสมัครเข้าทำงานในโครงการหรือการให้อภิสิทธิ์หรือผลประโยชน์พิเศษโดยกำหนด
ผู้ใหญ่นาน หรือคณะกรรมการสภาตำบลอื่น ๆ แก่พรรคพวกตน คำถามสองคำถามที่ถาม
เกี่ยวกับเรื่องนี้ คือ "ท่านเป็นญาติกับกำนันหรือกรรมการสภาตำบลหรือไม่" ซึ่งจาก
คำตอบที่ได้รับก็เห็นได้ว่าราษฎรจำนวน ๒๓.๓% เป็นญาติกับบุคคลต่าง ๆ ที่อยู่ใน
สภาตำบล ลักษณะความเป็นเครือญาติของราษฎรกับคณะกรรมการสภาตำบลนั้นถือว่าสูง
พอสมควร อีกคำถามหนึ่งคือ "กรณีที่เป็นผู้รับจ้างแรงงานในโครงการ ท่านเป็นญาติกับ
กำนันหรือคณะกรรมการสภาตำบลคนใดหรือไม่" คำถามที่ได้รับปรากฏว่าราษฎรที่ได้รับจ้าง
แรงงานจำนวน ๒๕.๘% เป็นญาติกับบุคคลในสภาตำบลเพียง ๖.๘% ซึ่งเป็นจำนวน
น้อยมาก

นอกจากคำถามทั้งสองนั้นแล้ว ยังมีคำถามอีกหนึ่งคำถามซึ่งต้องการที่จะทราบ
เหตุผลของผู้ซึ่งมิได้มีส่วนร่วมในโครงการโดยวิธีรับจ้างแรงงาน เพื่อเป็นการตรวจสอบ
เรื่องการเล่นพรรคเล่นพวกในสภาตำบลอีกครั้งหนึ่ง คำตอบของราษฎรที่มีเข้าร่วมทำงาน
ในโครงการก็คือ

๑. มีงานทำอยู่แล้ว จำนวน ๕๔.๕%
๒. ให้คนที่มีความลักษณะเหมาะสม คือคนยากจนและว่างงาน มีโอกาสได้ทำก่อน
จำนวน ๓๗.๕%
๓. งานหนักและสุขภาพไม่ดี จำนวน ๔.๕%
๔. มีรายได้ออกอยู่แล้ว จำนวน ๐.๕%

จากข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของราษฎรในโครงการสร้างงานในชนบท ปรากฏว่าราษฎรตำบลศรีมหาโพธิ์ ส่วนมากมีความสนใจที่จะแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น โดยการเข้ามามีบทบาทร่วมในการกำหนดโครงการเพื่อตอบสนองความต้องการและแก้ปัญหาของตนโดยผ่านสภาตำบลซึ่งเป็นองค์กรของประชาชน ในการเข้ามามีบทบาทดังกล่าว ราษฎรโดยส่วนใหญ่ใช้วิธีที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ที่เป็นทางการก็คือการเสนอความเห็นต่อสภาตำบลโดยผ่านที่ประชุมหมู่บ้าน และเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการสภาตำบลในโอกาสที่สภาตำบลมาสอบถาม นอกจากนั้นยังให้ข้อคิดเห็นต่อคณะกรรมการสภาตำบลในโอกาสที่สภาตำบลมาสอบถาม นอกจากนั้นยังให้ข้อคิดเห็นต่อโครงการที่สภาตำบลกำหนดแล้ว อีกวิธีหนึ่งคือราษฎรอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวที่มีต่อกรรมการสภาตำบล ซึ่งอาจจะอาศัยฐานะที่เป็น "ลูกบ้านกับผู้ใหญ่บ้าน" หรืออาศัยความคุ้นเคยเพราะเป็นเพื่อนบ้านหรือญาติพี่น้อง ลักษณะการเข้ามีส่วนร่วมในโครงการสร้างงานในชนบทดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าราษฎรให้ความสนใจต่อกิจกรรมต่างๆ ของท้องถิ่นเป็นอย่างดี ขณะเดียวกันสภาตำบลก็ให้ความสำคัญแก่ประชาชนเช่นกัน ความสัมพันธ์ในลักษณะเช่นนี้ เป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการพัฒนาทางการเมืองเพื่อให้ความมั่นคงในอนาคตต่อไป

นอกจากจะใช้วิธีเข้ามีส่วนร่วมในโครงการสร้างงานในชนบทโดยผ่านสภาตำบลดังกล่าวแล้ว ราษฎรอีกจำนวนหนึ่งได้เข้ามามีบทบาทต่อโครงการสร้างงานในชนบทโดยตรง โดยเข้ามารับจ้างแรงงานหรือทำงานในโครงการสร้างงานในชนบท จากการศึกษาในส่วน of ราษฎรกลุ่มรับจ้างทำงานนี้ ปรากฏว่า ราษฎรที่ทำงานในโครงการสร้างงานในชนบทเกือบทั้งหมดมีคุณสมบัติตามที่คณะกรรมการสภาตำบลกำหนดไว้ คือเป็นผู้ที่มีฐานะยากจนและว่างงาน ขณะเดียวกันราษฎรกลุ่มนี้ก็มีค่าประสงค์ที่จะทำงานในโครงการ เพื่อหารายได้ยังชีพ อีกประการหนึ่งราษฎรกลุ่มนี้มีจำนวนเพียง ๖.๘% ที่มีฐานะเป็นญาติกับบุคคลในสภาตำบล นอกจากพิจารณาในด้านคุณสมบัติของราษฎรที่ทำงานในโครงการแล้ว ในกลุ่มราษฎรที่เข้าร่วมโครงการสร้างงานในชนบทโดยไม่สมัครรับจ้างแรงงาน ต่างมีเหตุผลส่วนตัวเป็นส่วนใหญ่ เช่น มีงานทำอยู่แล้ว สุขภาพไม่ดี งานในโครงการเป็นงานหนัก

และบางคนมีรายได้ก็อยู่แล้ว มีจำนวนไม่น้อยที่ให้เหตุผลที่แสดงถึงความใจกว้าง เห็นอกเห็นใจผู้มีฐานะน้อยกว่า จึงไม่ทำงานในโครงการเพื่อเปิดโอกาสให้คนยากจน หรือคนว่างงานให้มีโอกาสทำงาน และประการสำคัญราษฎรกลุ่มนี้มีใ้ถูกสภาตำบล กีดกันไม่ให้ทำงานในโครงการแต่อย่างใด

ดังนั้น จึงนำสรุปได้ว่าจากพฤติกรรมของราษฎรตำบลศรีมหาโพธิ์คือโครงการ สร้างงานในชนบทสามารถชี้ให้เห็นความพร้อมของราษฎรซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้ สภาตำบลมีความเข้มแข็งและมีขีดความสามารถสูง ขณะเดียวกันพฤติกรรมของราษฎร ในด้านการเข้ารับจ้างทำงานในโครงการยังชี้ให้เห็นถึงบทบาทของสภาตำบลในการ บริหารโครงการสร้างงานในชนบท ในด้านการคัดเลือกแรงงานซึ่งสภาตำบลสามารถ คัดเลือกราษฎรเข้าทำงานในโครงการได้อย่างเหมาะสมและถูกต้องตามนโยบายของ โครงการสร้างงานในชนบท ที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ราษฎรที่ยากจนและว่างงานในชนบท

ตารางที่ ๓๘ ทิศนะเกี่ยวกับโครงการสร้างงานในชนบทในตำบล

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๑. ความเห็นเกี่ยวกับโครงการ กสช. ในตำบลของท่าน	เห็นด้วยทุกโครงการ	๑๑๕	๕๕.๘
	เห็นด้วยบางโครงการ	๕	๒.๖
	ไม่เห็นด้วยทุกโครงการเลย	๐	๐
	เฉย ๆ	๐	๐
๒. กรณีที่เห็นด้วย ท่านเห็นด้วยเพราะ	ทำให้คนมีงานทำ	๑๕	๑๖.๘
	ช่วยเพิ่มผลผลิต	๑	๐.๙
	ทำให้มีน้ำอุปโภค บริโภค	๐	๐
	ทำให้การคมนาคมสะดวก	๒	๑.๘
	ทำให้ท้องถิ่นเจริญขึ้น	๑๓	๑๑.๑
	เห็นด้วยหลายข้อ หรือทุกข้อ	๘๗	๙๑.๘
อื่น ๆ	๐	๐	

ตารางที่ ๓๘ (ต่อ)

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๓. กรณีที่ไม่เห็นด้วยทุก โครงการหรือเห็นด้วย บางโครงการ เพราะ	ไม่มีประโยชน์ต่อท้องถิ่น		
	เท่าที่ควร	๒	๕๐.๐
	คิดว่าจะมีการรื้อไถด	๓	๖๐.๐
	เอาเงินไปทำอย่างอื่นจะได้	๐	๐
	ประโยชน์กว่า	๐	๐
ไม่เห็นด้วยหลายข้อหรือทุกข้อ อื่น ๆ		๐	๐
		๐	๐
		๐	๐
๔. ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ข้อบกพร่องของโครงการ กสข. ในตำบลของท่าน	มีความบกพร่อง	๑๔	๑๑.๓
	ไม่มีความบกพร่อง	๑๐๖	๘๘.๓
๕. กรณีตอบว่ามีข้อบกพร่อง มีข้อบกพร่องอะไร (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)	มีการเล่นพรรคเล่นพวก	๐	๐
	โครงการล่าช้า	๐	๐
	จ่ายเงินล่าช้า	๔	๕๓.๑
	ไม่ควรทำในฤดูฝน/มาผิดฤดู	๔	๒๔.๖
	ค่าแรงต่ำ	๐	๐
	สิ่งก่อสร้างไม่คงทนถาวร	๐	๐
	เงินโครงการน้อยไป	๐	๐
	การดำเนินงานบกพร่อง/ ไม่รับผิดชอบ	๐	๐
	มีการรื้อไถดทางการเงิน	๒	๑๕.๓

ตารางที่ ๓๘ (ต่อ)

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
	ชาวบ้านไม่ให้ความร่วมมือ ไม่สนใจ	๐	๐
	โครงการไม่ตรงกับ ความต้องการของชาวบ้าน	๐	๐
	งานน้อยแต่คนทำมาก	๐	๐
	ชาวบ้านไม่มีส่วนร่วมกำหนด โครงการ	๐	๐
	ขาดความยุติธรรมในการ จ้างแรงงาน	๐	๐
	อื่น ๆ	๐	๐

จากการสอบถามราษฎรเกี่ยวกับทัศนคติกับโครงการสร้างงานในชนบท
ปรากฏว่าราษฎรส่วนใหญ่จำนวน ๘๕.๘% เห็นด้วยกับโครงการสร้างงานในชนบท
ในตำบลทุกโครงการ มีจำนวนน้อยที่เห็นด้วยบางโครงการ แต่ไม่มีราษฎรคนใดปฏิเสธ
โครงการสร้างงานในชนบททุกโครงการ คำถามต่อไปนี้คือเหตุผลที่มีความพอใจ
ในโครงการสร้างงานในชนบท ปรากฏว่าราษฎรจำนวน ๘๕.๘% เห็นด้วยเพราะ
เหตุผลดังนี้

๑. ทำให้คนมีงานทำ
๒. ทำให้ท้องถิ่นเจริญ
๓. ทำให้การคมนาคมสะดวกและช่วยผลผลิต

สำหรับราษฎรที่ไม่เห็นด้วยซึ่งมีจำนวน ๘.๒% ให้เหตุผลว่า โครงการสร้างงาน
 ในชนบทอาจจะมีการรั่วไหลและบางโครงการไม่มีประโยชน์ต่อท้องถิ่นเท่าที่ควร สำหรับ
 ในเรื่องทัศนคติเกี่ยวกับข้อบกพร่องของโครงการสร้างงานในชนบท ปรากฏว่าราษฎร
 จำนวน ๘๘.๗% เห็นว่าโครงการสร้างงานในชนบทของตำบลไม่มีข้อบกพร่อง มีราษฎร
 ส่วนน้อย คือ จำนวน ๑๑.๓% ที่มีความเห็นว่าโครงการมีความบกพร่องเพราะการ
 จ่ายเงินค่าจ้างล่าช้า การกำหนดโครงการสร้างงานในชนบทไม่เหมาะสมกับฤดูกาล
 และเห็นว่าการรั่วไหลทางการเงิน

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าราษฎรของตำบลศรีมหาโพธิ์ส่วนใหญ่มีความพอใจ
 ในโครงการสร้างงานในชนบททุกโครงการ เพราะโครงการต่าง ๆ ในตำบลได้ก่อให้เกิด
 ให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนหลายประการ เช่น ทำให้คนมีงานทำ ทำให้ท้องถิ่นเจริญ
 และทำให้การคมนาคมภายในตำบลสะดวกขึ้น ส่วนราษฎรบางคนซึ่งไม่เห็นด้วยกับ
 โครงการสร้างงานในชนบทบางโครงการนั้น ให้เหตุผลว่าเพราะไม่มีประโยชน์ต่อ
 ท้องถิ่นเท่าที่ควรและคิดว่าจะมีการรั่วไหล สำหรับในเรื่องความบกพร่องของโครงการ
 สร้างงานในชนบทในตำบล ปรากฏว่ามีราษฎรเพียง ๑๑.๓% ที่เห็นว่าโครงการต่าง ๆ
 มีความบกพร่อง ที่สำคัญคือการบกพร่องในเรื่องการจ่ายเงินค่าจ้างแรงงานล่าช้า และ
 โครงการสร้างงานในชนบทกำหนดมาไม่เหมาะสมสอดคล้องกับฤดูกาล ข้อบกพร่องดังกล่าว
 นี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยทั่วทั้งประเทศ เพราะเหตุเกิดจากระเบียบการเบิกจ่ายเงินมีขั้นตอนมาก
 แต่อย่างไรก็ตามความบกพร่องทั้งสองประการนี้ ก็ได้เกิดจากความบกพร่องหรือความ
 ไม่เอาใจใส่ของสภาตำบล ฉะนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าราษฎรตำบลศรีมหาโพธิ์มีความพอใจ
 ในโครงการสร้างงานในชนบทในตำบลของตน ซึ่งทั้งนี้จะเป็นเพราะว่าโครงการต่าง ๆ
 สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของราษฎรสภาตำบลมีขีดความสามารถในการบริหาร
 โครงการ และรวมทั้งราษฎรได้ให้ความร่วมมือแก่สภาตำบล จึงทำให้โครงการต่าง ๆ
 บรรลุเป้าหมาย

ตารางที่ ๓๕ ทิศนะเกี่ยวกับประโยชน์ของโครงการสร้างงานในชนบท

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๑. ตามความเห็นของท่าน โครงการ กสช. ในตำบล ของท่านมีประโยชน์ หรือไม่อย่างไร	เฉพาะหมู่บ้าน	๑	๐.๘
	ทั้งตำบล	๑๗	๑๘.๒
	ทั้งตำบลและตำบล ใกล้เคียง	๑๐๒	๘๕.๐
	ไม่มีประโยชน์เลย	๐	๐
๒. ใครได้รับประโยชน์ จากโครงการ กสช. ในตำบลของท่าน มากที่สุด	พ่อค้า ผู้รับเหมา	๑	๖.๘
	กรรมการสภาตำบล	๐	๐
	ราษฎรในตำบลและหมู่บ้าน	๑๑๘	๘๘.๒
	อำเภอ	๐	๐
	ราษฎรนอกตำบล กำนัน	๐	๐
๓. ในท้องถิ่นของท่าน มีปัญหาที่ต้องการแก้ไข โดยใช้เงิน กสช. หรือไม่	มีปัญหา	๑๑๓	๘๘.๒
	ไม่มีปัญหา	๗	๕.๘
๔. กรณีคอบว่ามีปัญหา ปัญหาที่ท่านอยากให้ แก้ไขโดยใช้เงิน กสช. คือ	ถนน	๕๕	๓๙.๘
	สร้างขอม เขื่อน		
	ทำนบ ฝ่าย	๒	๑.๘
	สร้างขอมแหล่งน้ำ	๑	๐.๘
	ระบบชลประทาน	๓๐	๒๖.๕

ตารางที่ ๓๕ (ต่อ)

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
	สร้างซ่อมโรงเรียน	๓	๒.๖
	ไฟฟ้า	๑๐	๘.๘
	น้ำบริโภค	๔	๓.๕
	พัฒนาหมู่บ้าน	๑	๐.๙
	สถานีอนามัย	๓	๒.๖
	อื่น ๆ	๐	๐

จากแบบสอบถามราษฎรตัวอย่างของตำบลศรีมหาโพธิ์เกี่ยวกับประโยชน์ของโครงการสร้างงานในชนบทในตำบล ปรากฏว่าราษฎรจำนวน ๘๕% เห็นว่าโครงการสร้างงานในชนบทก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนทั้งตำบลและหมู่บ้าน คอคำถามที่ว่าในท้องถิ่นยังมีปัญหาที่โครงการแก้ไขโดยใช้เงินโครงการสร้างงานในชนบทหรือไม่ ปรากฏว่าราษฎรส่วนใหญ่คือจำนวน ๘๔.๖% เห็นว่าท้องถิ่นยังมีปัญหาที่จะต้องแก้ไขอีก และปัญหาความต้องการที่มีความสำคัญก็คือ ถนนหนทาง รองลงมาก็คือ ระบบชลประทาน และสะพาน นอกจากนี้ราษฎรบางคนยังต้องการให้มีไฟฟ้าเข้าหมู่บ้านและต้องการน้ำสำหรับบริโภค

จากข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าราษฎรตำบลศรีมหาโพธิ์มีความต้องการและปัญหาความขาดแคลนในการดำรงชีวิตอยู่อีกหลายประการ สาเหตุที่โครงการสร้างงานในชนบทไม่สามารถตอบสนองความต้องการของราษฎรได้อย่างกว้างขวางทุกคน ก็เพราะข้อจำกัดต่าง ๆ ซึ่งรัฐบาลเป็นผู้กำหนด เช่น ข้อจำกัดในเรื่องระยะเวลาและการดำเนินการ จำนวนเงินงบประมาณในแต่ละโครงการ และที่สำคัญที่สุดก็คือข้อจำกัดในระเบียบการสร้างงานในชนบทกำหนดให้สภาตำบลคัดเลือกเฉพาะโครงการที่เป็นความต้องการจำเป็นเร่งด่วนก่อน และโครงการต่าง ๆ จะต้องอยู่ในประเภทที่กำหนดไว้ในระเบียบฯ ดังนั้นปัญหาความต้องการของราษฎรในหมู่บ้านจึงยังไม่สามารถนำไปพิจารณากำหนดเป็นโครงการพัฒนาตามโครงการสร้างงานในชนบทได้ทั้งหมด

จ. ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อสภาตำบลในด้านต่าง ๆ

ตารางที่ ๔๐ ทศนะเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสภาตำบล

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๑. การปฏิบัติงานของคณะกรรมการสภาตำบลมีประสิทธิภาพหรือมีความสามารถเพียงใด	ดีมาก	๗	๒๕.๐
	ดี	๓๐	๒๕.๐
	พอใช้	๔	๖.๗
	ต้องแก้ไขปรับปรุงบ้าง	๔	๓.๓
	ต้องแก้ไขปรับปรุงเกือบทั้งหมด	๐	๐
	ใช้ไม่ได้เลย	๐	๐
๒. การปฏิบัติงานของคณะกรรมการสภาตำบลสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้เพียงใด	ตรงกับความต้องการและโดยดี	๔๔	๗๕.๓
	ตรงกับความต้องการและโดยดีพอสมควร	๒๒	๑๘.๓
	ตรงกับความต้องการแต่มีข้อบกพร่องเล็กน้อย	๓	๒.๖
	ไม่ตรงกับความต้องการทำให้เกิดปัญหาและได้รับการคัดค้าน	๑	๐.๘
		๐	๐
๓. ความสามารถหรือประสิทธิภาพของสภาตำบลในการพัฒนาท้องถิ่นท่านเห็นว่าขึ้นอยู่กับ (ตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ)	ความสามารถของกำนันราษฎรสนใจและให้ความร่วมมือกับสภาตำบล	๔๕	๒๗.๖
	ความสามัคคีและความสามารถของกรรมการสภาตำบล	๔๗	๒๖.๕
	ได้รับความช่วยเหลือจากต่าง ๆ	๔๒	๒๕.๔
	จากอำเภอ	๒๕	๑๐.๑
	อื่น ๆ	๐	๐

จากการสอบถามราษฎรเกี่ยวกับทัศนคติต่อการปฏิบัติงานของสภาตำบล ศรีมหาโพธิ์ ปรากฏว่าราษฎรส่วนใหญ่จำนวน ๘๐% เห็นว่าสภาตำบลมีความสามารถ ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในเกณฑ์ที่ดี โดยราษฎรจำนวน ๒๕.๐% เห็นว่าอยู่ในเกณฑ์ดีมาก และจำนวน ๒๕.๐% เห็นว่าอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง คือ จำนวน ๒.๕% และราษฎร จำนวน ๓.๓% เห็นว่าการปฏิบัติงานของสภาตำบลอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องแก้ไขปรับปรุงบ้าง ไม่ปรากฏว่ามีราษฎรที่เห็นว่าความสามารถของสภาตำบลอยู่ในระดับต่ำ ไม่มีความสามารถ และต้องแก้ไขปรับปรุงเกือบทั้งหมด

ต่อคำถามที่ว่า การปฏิบัติงานของคณะกรรมการสภาตำบลสามารถตอบสนอง ความต้องการของประชาชนได้เพียงใดนั้น ปรากฏว่าราษฎรส่วนใหญ่คือจำนวน ๘๖.๕% ที่เห็นว่าสภาตำบลสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ตรงกับความต้องการ และได้ผลดี โดยราษฎรจำนวน ๓๕.๓% เห็นว่าสภาตำบลตอบสนองความต้องการของ ราษฎรได้อย่างดีเยี่ยมและจำนวน ๑๘.๓% เห็นว่าตอบสนองความต้องการได้พอควร มีราษฎรเพียงบางส่วนเห็นว่าสภาตำบลสามารถตอบสนองความต้องการได้ตรงตาม ความต้องการแต่มีข้อบกพร่องเล็กน้อย และบางส่วนตอบว่าไม่ตรงกับความต้องการของ ราษฎรเลย ไม่ปรากฏว่ามีราษฎรที่เห็นว่า การปฏิบัติงานของสภาตำบลก่อให้เกิดปัญหา และได้รับการคัดค้านแต่อย่างใด

สำหรับทัศนะในด้านเกี่ยวกับเงื่อนไขที่มีส่วนหรือมีผลต่อประสิทธิภาพของสภาตำบลนั้น จากแบบสอบถามราษฎรพบว่า ความสามารถหรือประสิทธิภาพของสภาตำบลในการพัฒนา ทองถิ่นขึ้นอยู่กับ

๑. ความสามารถของกำนัน	จำนวน ๒๓.๕%
๒. ความสนใจและความร่วมมือของราษฎร ต่อสภาตำบล	จำนวน ๒๖.๕%
๓. ความสามัคคีและความสามารถของ กรรมการสภาตำบล	จำนวน ๒๕.๕%
๔. ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ของอำเภอ	จำนวน ๒๐.๑%

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่าราษฎรตำบลศรีมหาโพธิ์มีทัศนะต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสภาตำบลในคานาคี คือ ราษฎรส่วนใหญ่เห็นว่าสภาตำบลสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีราษฎรจำนวนน้อยที่เห็นว่ายังต้องปรับปรุงความสามารถในการปฏิบัติงานของสภาตำบล นอกจากนี้แล้วราษฎรยังเห็นว่าสภาตำบลสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้การปฏิบัติงานของสภาตำบลจะมีข้อบกพร่องอยู่บ้างแต่ไม่ถึงกับทำให้เกิดปัญหาหรือได้รับการคัดค้านจากกลุ่มอื่น ๆ แต่อย่างใด ประสิทธิภาพหรือความสามารถดังกล่าวของสภาตำบลขึ้นอยู่กับเงื่อนไขหรือปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นองค์ประกอบของสภาตำบล คือ ความสามารถของกำนัน ความร่วมมือของราษฎร ความสามารถและความสามัคคีของกรรมการสภาตำบล และความช่วยเหลือในรูปแบบต่าง ๆ ของอำเภอ จึงเห็นได้ว่าปัจจัยต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยและเพิ่มขีดความสามารถให้กับสภาตำบลนั้นเป็นปัจจัยที่อยู่ภายในตำบล ส่วนปัจจัยนอกตำบลซึ่งได้แก่ความช่วยเหลือในคานาต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่อำเภอนั้น มีส่วนเสริมสร้างขีดความสามารถให้สภาตำบลได้น้อยกว่าปัจจัยแรก

ฉะนั้น ทัศนะของราษฎรเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสภาตำบลศรีมหาโพธิ์ แสดงให้เห็นว่าการที่สภาตำบลจะเป็นองค์การที่เข้มแข็ง มีความสามารถที่จะตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างกว้างขวางและทั่วถึงจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้สภาตำบลมีขีดความสามารถสูง ซึ่งได้แก่ความสามารถของประธานสภาตำบล ความพร้อมและการมีส่วนร่วมของราษฎรและความเข้มแข็งของกรรมการสภาตำบล

ตารางที่ ๔๑ ทัศนะเกี่ยวกับตัวกรรมการสภาตำบล

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๑. ควรมีการเปลี่ยนแปลง ตัวบุคคลในฐานะกรรมการสภาตำบลในปัจจุบันหรือไม่	เหมาะสมอยู่แล้ว	๘๘	๘๑.๓
	ควรเปลี่ยนแปลง	๑๒	๑๐.๐
	ไม่ออกความเห็น	๑๐	๘.๓

ตารางที่ ๔๑ (ต่อ)

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๒. กรณีที่มีการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงกรรมการ ประเภทใด	กรรมการโดยตำแหน่ง	๐	๐
	กรรมการโดยการเลือกตั้ง ที่ปรึกษา	๗	๕๘.๓
	เดชาอนุการ	๐	๐
	เปลี่ยนทั้งหมด	๕	๔๑.๓
		๐	๐
๓. สาเหตุที่ต้องมีการ เปลี่ยนแปลง	ขาดความรู้ความสามารถ	๑	๘.๓
	ขาดความเสียสละ	๑๑	๘๑.๓
	เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว	๐	๐
	ไม่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	๐	๐
	มีความประพฤติไม่เหมาะสม	๐	๐
	ไม่มีความรับผิดชอบหน้าที่	๐	๐
	อื่น ๆ	๐	๐
๔. ความสัมพันธ์ระหว่าง กรรมการสภาตำบล ด้วยกัน	ร่วมมือและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน	๕๕	๘๑.๓
	ร่วมกันตามหน้าที่	๕	๗.๕
	มีการขัดแย้งกันบ้าง	๓	๒.๕
	มีการขัดแย้งกันมอย ๆ	๐	๐
	ไม่ออกความเห็น	๑๐	๑๕.๓

จากผลการสอบถามราษฎร เกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อตัวกรรมการสภาตำบล
ปรากฏว่า ส่วนใหญ่เห็นว่าเหมาะสมแล้ว จำนวน ๑๐.๐% ที่เห็นว่าควรเปลี่ยนแปลง
ตัวกรรมการสภาตำบล และจำนวน ๘.๓% ไม่ออกความเห็น สำหรับราษฎรกลุ่มที่มี
ความเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงตัวกรรมการสภาตำบลนั้น เสนอให้เปลี่ยนแปลงกรรมการ
โดยการเลือกตั้ง ๕๘.๓% เปลี่ยนแปลงเลขานุการสภาตำบล ๔๑.๓% ต่อคำถามที่ถาม
ถึงเหตุผลที่ต้องให้เปลี่ยนแปลงตัวกรรมการสภาตำบล ปรากฏว่าราษฎรกลุ่มนี้ให้เหตุผลว่า
เพราะขาดความเสียสละ จำนวน ๘๑.๓% และบางคนเห็นว่าเพราะขาดความรู้
ความสามารถ สำหรับคำถามที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างกรรมการสภาตำบลด้วยกันนั้น
ราษฎรจำนวน ๘๑.๓% เห็นว่าร่วมมือและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จำนวน ๓.๕% เห็นว่า
ร่วมมือกันตามหน้าที่ จำนวน ๒.๕% เห็นว่ามีการขัดแย้งกันบ้าง และจำนวน ๘.๓% ที่
ไม่ออกความเห็น

จากข้อมูลดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่ามีทัศนคติที่ดีต่อคณะกรรมการสภาตำบล
ส่วนใหญ่เห็นว่าคณะกรรมการสภาตำบลมีความเหมาะสมแล้ว สำหรับราษฎรบางส่วน
ที่เห็นว่าไม่เหมาะสมและสมควร เปลี่ยนแปลงนั้นส่วนหนึ่งต้องการให้เปลี่ยนแปลงกรรมการ
โดยการเลือกตั้ง และอีกส่วนหนึ่งต้องการให้เปลี่ยนตัวเลขานุการสภาตำบล โดยให้
เหตุผลว่าขาดความเสียสละ ส่วนความเห็นในด้านความสัมพันธ์ระหว่างกรรมการ
สภาตำบลด้วยกัน ราษฎรส่วนใหญ่ที่มีความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีการขัดแย้ง
กันบ้างเพียงเล็กน้อย

ฉะนั้น ในด้านเกี่ยวกับตัวกรรมการสภาตำบล จากการศึกษาพบว่าคณะกรรมการ
สภาตำบลส่วนใหญ่มีความเหมาะสมไม่ควร เปลี่ยนแปลง แต่ก็มีบางส่วนที่เห็นว่าควร
เปลี่ยนแปลงกรรมการสภาตำบลเพียงบางประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรรมการโดย
การเลือกตั้ง ซึ่งก็คือราษฎรผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งราษฎรเลือกตั้งขึ้นหมู่บ้านละ ๑ คน
เหตุผลที่ต้องการให้เปลี่ยนแปลง คือ ขาดความเสียสละ ซึ่งถ้าหากพิจารณาถึงฐานะ
ของกรรมการประเภทดังกล่าวแล้ว จะพบว่ากรรมการประเภทเป็นผู้ที่มีความเสียสละสูง
เพราะการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะของกรรมการสภาตำบลไม่ได้รับผลประโยชน์ตอบแทน
ใดๆ เลย ฉะนั้นหากจะสรุปว่ากรรมการโดยการเลือกตั้งมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมกับ
ตำแหน่งเพราะเหตุที่ขาดความเสียสละนั้นน่าจะไม่ใช่เป็นการถูกต้องนัก

ตารางที่ ๘ ความเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

คำถาม	คำตอบ	จำนวน	ร้อยละ
๑. จำนวนกรรมการ สภาตำบลในปัจจุบัน เหมาะสมและเพียงพอ กับบทบาทหน้าที่หรือไม่	เหมาะสมแล้ว	๗๔	๖๑.๗
	ไม่เหมาะสม	๔๕	๓๗.๕
	ไม่ออกความเห็น	๑	๐.๘
๒. กรณีที่ไม่เหมาะสม เพราะ	มากเกินไป	๒	๔.๔
	น้อยเกินไป	๓๑	๒๕.๘
	ขาดเจ้าหน้าที่คานาวิชาการ	๑๒	๑๐.๐
๓. สภาตำบลมีความสำคัญ และจำเป็นต่อการพัฒนา ชนบทหรือไม่	มีความสำคัญและจำเป็น อย่างยิ่ง	๘๕	๗๐.๘
	มีความสำคัญและจำเป็นมาก	๒๑	๑๗.๕
	มีความสำคัญพอควร	๑๔	๑๑.๗
	ไม่มีความสำคัญและจำเป็น แต่อย่างใด	๐	๐

จากแบบสอบถามที่ถามราษฎรเกี่ยวกับความเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับสภาตำบลนั้น ปรากฏว่าราษฎรส่วนมาก จำนวน ๖๑.๗% เห็นว่าจำนวนกรรมการสภาตำบลในปัจจุบันมีความเหมาะสม แต่มีราษฎรบางส่วน คือ จำนวน ๓๗.๕% ที่ตอบว่าไม่เหมาะสม โดยให้เหตุผลว่า เพราะกรรมการสภาตำบลมีจำนวนน้อยเกินไป และยังขาดเจ้าหน้าที่ทางคานาวิชาการ ต่อคำถามที่ว่าสภาตำบลมีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาชนบทหรือไม่ ส่วนมากเห็นว่ามีความสำคัญ ซึ่งอาจแยกแยะระดับความสำคัญดังนี้

๑. มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง จำนวน ๙๐.๘%
๒. มีความสำคัญและจำเป็นมาก จำนวน ๑๗.๕%
๓. มีความสำคัญพอสมควร จำนวน ๑๑.๗%

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ราษฎรโดยส่วนรวมมีความพอใจในจำนวนกรรมการสภาตำบลที่มีอยู่ในปัจจุบัน แม้ว่าจะมีบางส่วนที่เห็นว่าจำนวนกรรมการสภาตำบลน้อยเกินไป และทำให้จำนวนกรรมการสภาตำบลไม่สอดคล้องกับภาระหน้าที่ที่รับผิดชอบ ราษฎรกลุ่มนี้เห็นว่าควรเพิ่มเจ้าหน้าที่ทางงานวิชาการ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถให้สภาตำบล นอกจากความเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของสภาตำบลแล้ว ราษฎรส่วนรวมได้แสดงให้เห็นว่าตนมีความเข้าใจในบทบาทความสำคัญของสภาตำบลเป็นอย่างดี ซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นว่าราษฎรมีความตื่นตัวและพร้อมที่จะเข้าร่วมกับสภาตำบลเพื่อกำเนินกิจกรรมการพัฒนาของตำบลหมู่บ้านต่อไป หรืออาจกล่าวได้ว่าราษฎรส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจและมีทัศนคติที่เอื้ออำนวยต่อการปกครองตนเองโดยผ่านองค์กรท้องถิ่น

ฉะนั้น วิธีการดึงประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสภาตำบลได้อย่างจริงจังน่าจะเป็นมาตรการสำคัญประการหนึ่งในการเสริมสร้างพัฒนาทางการเมืองในระดับท้องถิ่น เพราะถ้าพิจารณาตำบลเป็นระบบการปกครองทางการเมือง (system approach) หนึ่งแล้ว และมีสภาตำบลเป็นองค์กรทางการเมือง ปัญหาสำคัญประการหนึ่งในขบวนการดำเนินการทางการเมืองของสภาตำบลก็คือ ปัญหาเกี่ยวกับทัศนคติหรือความรู้สึกของประชาชนที่มีต่อสภาตำบล (feedback) ความพึงพอใจในสภาตำบลของตน ย่อมชี้ให้เห็นได้ว่าสภาตำบลสามารถดึงประชาชนให้มามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสภาตำบลได้ขั้นหนึ่งซึ่งถือได้ว่าเป็นความสำเร็จของสภาตำบลในระดับหนึ่งด้วย

สรุปการศึกษาวิเคราะห์

จากสมมุติฐานที่ ๒ สภาพตำบลที่มีขีดความสามารถในการบริหารสูงจะสามารถ
อำนวยความสะดวกและบริการประชาชนตามเป้าหมายของโครงการสร้างงานในชนบท
ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถดึงประชาชนในตำบลให้เข้ามีส่วนร่วมกับสภาตำบล
ในการแก้ปัญหาของท้องถิ่น โดยเสนอปัญหาและความต้องการผ่านสภาตำบลเพื่อให้
การวางแผนตามโครงการสร้างงานในชนบทสอดคล้องกับประโยชน์ของประชาชน

จากสมมุติฐานดังกล่าว แนวทางในการวิเคราะห์จะเป็นความพยายามค้นหา
เงื่อนไขที่มีผลต่อขีดความสามารถของสภาตำบล แนวทางประการต่อมาจะเป็นการ
พิจารณาถึงผลซึ่งเกิดขึ้นจากการดำเนินการตามโครงการสร้างงานในชนบทของสภาตำบล
โดยเน้นเฉพาะประโยชน์ที่ประชาชนในตำบลได้รับ และประการสุดท้าย แนวทางในการ
วิเคราะห์จะเป็นการศึกษาถึงการเข้ามีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการสร้างงานในชนบท
ในตำบล

การวิเคราะห์ตามแนวทางดังกล่าว จะอาศัยผลการวิเคราะห์ในส่วนที่สอง
ส่วนที่สาม และใช้ส่วนที่หนึ่งบางส่วนที่จำเป็นและเกี่ยวข้องเป็นส่วนประกอบพื้นฐาน
จากการวิเคราะห์ในส่วนที่หนึ่ง สอง และสาม ปรากฏว่า

๑. ในด้านคณะกรรมการสภาตำบล

๑.๑ คุณสมบัติพื้นฐาน ปรากฏว่า คณะกรรมการสภาตำบลศรีมหาโพธิ์
มีพื้นฐานทางการศึกษาหรือระดับการศึกษาต่ำมาก เช่นเดียวกับคณะกรรมการสภาตำบล
ทั่วไปในอำเภอเดียวกัน นอกจากนี้แล้วทางค่านวัญวุฒิ ปรากฏว่า คณะกรรมการสภาตำบล
โดยส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในวัยที่ค่อนข้างสูง คุณสมบัติทั้งสองประการดังกล่าวนี้ว่าเป็นลักษณะ
ค้อยของสภาตำบลและอาจเป็นอุปสรรคต่อบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการ
สภาตำบล แต่ถ้าพิจารณาถึงระยะเวลาที่คณะกรรมการสภาตำบลอาศัยอยู่ในตำบล และ
ระยะเวลาที่คลุกคลีกับงานในหน้าที่ของสภาตำบลแล้ว ก็นับว่าน่าจะเป็นผลดีอยู่บ้าง
ในแง่ที่เป็นประโยชน์ต่อตำแหน่งหน้าที่ เพราะประสบการณ์ที่ได้จากการอยู่ในตำบล

เป็นเวลานาน ย่อมทำให้คณะกรรมการสภาตำบลทราบปัญหาของท้องถิ่น ปัญหาของประชาชน และทราบกลไกการดำเนินงานต่าง ๆ ของสภาตำบล การปฏิบัติงาน โดยเฉพาะการริเริ่มคัดเลือกโครงการก็ย่อมจะถูกต้องตรงตามความต้องการของประชาชน และตามสภาพความเป็นจริง ฉะนั้น แม้คณะกรรมการสภาตำบลจะมีความสามารถในขั้นริเริ่มโครงการ และถึงแม้ว่าการดำเนินการพัฒนาท้องถิ่นในขั้นตอนต่อไปอาจจะไม่มีประสิทธิภาพหรือไม่อาจก่อให้เกิดประโยชน์ตามที่ประชาชนต้องการได้ แต่น่าจะมีผลดีอยู่บ้างในรูปความพึงพอใจที่ประชาชนมีต่อสภาตำบล ส่วนเสริมบทบาทของสภาตำบล อีกประการหนึ่ง นอกจากความเป็นบุคคลในตำบล ก็คือความรู้ในเรื่องระเบียบที่เกี่ยวข้อง และจำเป็นต่อการกระทำของคณะกรรมการสภาตำบลในระดับพอสมควร คุณสมบัติในค่านี้นับว่ามีส่วนทำให้การดำเนินงานในการพัฒนาชนบทเป็นไปอย่างถูกต้องมากขึ้น

ฉะนั้น หากพิจารณาโดยส่วนรวม คณะกรรมการสภาตำบลศรีมหาโพธิ์มีคุณสมบัติที่เอื้ออำนวยต่อบทบาทและหน้าที่ของคนใต้พอสมควร และหากจะเปรียบเทียบกับคณะกรรมการสภาตำบลอื่น ๆ ในอำเภอเดียวกันแล้ว สภาตำบลศรีมหาโพธิ์นับได้ว่ามีองค์ประกอบในด้านความรู้ความสามารถของกรรมการสภาตำบลสูงกว่า

๑.๒ พฤติกรรมในการปฏิบัติงาน ปรากฏว่า คณะกรรมการสภาตำบลศรีมหาโพธิ์มีความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตน และสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง และด้วยความภูมิใจในตำแหน่ง ความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ปรากฏให้เห็นในพฤติกรรมการทำงาน ซึ่งมีอยู่ ๒ ลักษณะ คือ ประการแรกคณะกรรมการสภาตำบลมีความรู้ความเข้าใจในฐานะของตน และเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสภาตำบลโดยเฉพาะบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นตามโครงการพัฒนาชนบท นอกจากความเข้าใจดังกล่าวแล้ว คณะกรรมการสภาตำบลยังสามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างไค้ผลโดยยึดเกณฑ์นโยบายของทางราชการ ยึดมั่นกับหลักความต้องการจำเป็นของประชาชน และสภาพที่แท้จริงของท้องถิ่น ซึ่งยังผลให้เกิดความพอใจในหมู่ประชาชนและความเชื่อมั่นของฝ่ายราชการต่อสภาตำบล

พฤติกรรมในลักษณะที่สอง จากการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนที่ ๒ ปรากฏว่า
ไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติงานเพื่อประชาชน หรือการปฏิบัติงานระหว่างกรรมการด้วยกัน
คณะกรรมการสภาตำบลมีพฤติกรรมที่ยึดถือความต้องการของประชาชนเป็นหลัก ยอมรับฟัง
ความคิดเห็นของประชาชน การยอมรับความคิดเห็นของกรรมการสภาตำบล การเคารพ
และปฏิบัติตามมติของที่ประชุม และความรู้สึกนึกคิดที่แสดงถึงความเชื่อมั่นในบทบาทและ
ความสามารถของตัวเองบนพื้นฐานของความถูกต้องเหมาะสม พฤติกรรมในลักษณะดังกล่าว
นับว่าเป็นคุณสมบัติพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อการกระบวนการพัฒนาเพื่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ
ให้มีลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย

จากคุณสมบัติพื้นฐานและพฤติกรรมของคณะกรรมการสภาตำบลดังกล่าวข้างต้น
น่าจะเป็นสิ่งที่เพิ่มขีดความสามารถของสภาตำบลให้สูงขึ้นได้ประการหนึ่ง แต่อย่างไรก็ตาม
การเสริมสร้างให้สภาตำบลเป็นองค์กรที่เข้มแข็งมีขีดขึ้นอยู่กับลักษณะคุณสมบัติและพฤติกรรม
ดังกล่าวเพียงอย่างเดียว ความเข้มแข็งของสภาตำบลจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบอื่น ๆ
อีกหลายประการ

๒. ในค่านิยมของขีดความสามารถของสภาตำบล

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ข้าราชการที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับสภาตำบลโดยตรง
ในค่านิยมหรือความเห็นเกี่ยวกับเงื่อนไขที่ทำให้สภาตำบลมีขีดความสามารถ ในส่วนที่ ๑ ข
ตารางที่ ๒๓ ปรากฏว่า ขีดความสามารถของสภาตำบลขึ้นอยู่กับเงื่อนไขหรือปัจจัยต่าง ๆ
เรียงตามลำดับความสำคัญ ดังนี้

๑. กำนัน
๒. ประชาชน
๓. คณะกรรมการสภาตำบล
๔. ผู้นำท้องถิ่น
๕. อำเภอลและจังหวัด

ฉะนั้น หลักเกณฑ์ที่กำหนดชี้วัดความสามารถของสภาตำบลตามทัศนะของ
 เจ้าหน้าที่ จะต้องประกอบด้วยก้านซึ่งมีฐานะ เป็นประชาชนสภาตำบลประชาชน
 ในตำบล คณะกรรมการสภาตำบล ผู้นำท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ของอำเภอและจังหวัด
 และองค์ประกอบดังกล่าวจะต้องมีลักษณะที่พร้อมและมีความสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ของตน
 และต่อสภาตำบล โดยเฉพาะอย่างยิ่งก้านซึ่งเป็นประธานสภาตำบลโดยตำแหน่ง
 มีความสำคัญสำหรับชี้วัดความสามารถของสภาตำบลจะต้องมีคุณลักษณะของผู้นำที่มีความ
 สมบูรณ์พร้อมทุกด้าน โดยเฉพาะความรู้ (ระดับการศึกษา) ความประพฤติทั้งทาง
 ส่วนตัวและทั้งทางปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ และมีความสามารถที่จะปกครองบังคับบัญชา
 ทั้งกรรมการสภาตำบลและประชาชนในตำบล รวมทั้งมีความสามารถที่จะเป็นตัวกลาง
 ระหว่างประชาชนกับทางราชการ เพื่อประสานความต้องการระหว่างทางราชการ
 กับประชาชน เพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวมและผลประโยชน์ของท้องถิ่น

นอกจากเงื่อนไขที่กำหนดชี้วัดความสามารถของสภาตำบลตามทัศนะของ
 เจ้าหน้าที่แล้ว การวิเคราะห์ในส่วนเดียวกัน ตามตารางที่ ๒๔ ข้าราชการกลุ่มดังกล่าว
 ส่วนใหญ่มีความเห็นพร้อมกันว่า สภาตำบลศรีมหาโพธิ์มีความเข้มแข็งและมีขีดความ
 สามารถมากกว่าสภาตำบลอื่น ๆ ในเขตการปกครองของอำเภอนครชัยศรีด้วยเหตุผล
 ดังนี้

๑. ผู้นำท้องถิ่น คือ ประธานสภาตำบล คณะกรรมการสภาตำบลและผู้นำ
 ท้องถิ่น มีความพร้อมในด้านความประพฤติส่วนตัว มีความสำนึกและมีความรับผิดชอบต่อ
 หน้าที่สูง และมีลักษณะความเป็นผู้นำ (leadership)

๒. ประชาชน คือ ราษฎรในตำบลศรีมหาโพธิ์ ปรากฏว่ามีคุณสมบัติที่
 แสดงให้เห็นถึงความพร้อมของผู้ที่รับการ เปลี่ยนแปลง เพื่อการพัฒนาตามวัตถุประสงค์
 ของสภาตำบล

๓. ข้าราชการ ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างสภาตำบลกับอำเภอดำเนินไป
 อย่างราบรื่น ความสัมพันธ์เป็นเรื่องของการขอคำแนะนำและความช่วยเหลือกัน
 วัตถุประสงค์

นอกจากลักษณะคุณสมบัติขององค์ประกอบต่าง ๆ ของสภาตำบลตามความเห็น
 ของเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นข้อมูลที่ไม่เป็นทางการแล้ว ในการขออนุมัติต่อจังหวัดเพื่อจัดตั้ง
 ตำบลศรีมหาโพธิ์เป็นตำบลตัวอย่างเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ราษฎรมีความกระตือรือร้น
 ที่จะพัฒนาตนเอง ให้มีการอยู่ดีกินดี มีความเจริญก้าวหน้าทั้งทางบ้านเศรษฐกิจ สังคม
 และการปกครอง ทั้งยังเป็นตัวอย่างของหมู่บ้านและตำบลใกล้เคียงด้วยนั้น อำเภอนครชัยศรีได้ให้เหตุผลเกี่ยวกับความพร้อมขององค์ประกอบของตำบลว่า "...ราษฎรและ
 ผู้นำท้องถิ่นมีความกระตือรือร้น ชยันต์แข็ง และให้ความร่วมมือแก่ทางราชการเป็น
 อย่างดียิ่ง..."

ดังนั้นองค์ประกอบที่ทำให้สภาตำบลศรีมหาโพธิ์มีความเข้มแข็งและมีขีดความ
 สามารถสูง จะต้องประกอบด้วยความพร้อมขององค์ประกอบต่าง ๆ คือ ประธานสภาตำบล
 กรรมการสภาตำบล ราษฎรและข้าราชการ หากเปรียบเทียบลักษณะเกี่ยวกับลักษณะของ
 องค์ประกอบของสภาตำบลศรีมหาโพธิ์กับสภาตำบลโดยทั่วไป ตามตารางที่ ๒๓ แล้ว
 จะพบว่า ประธานสภาตำบลและคณะกรรมการสภาตำบลศรีมหาโพธิ์ยังขาดคุณสมบัติ
 ที่สำคัญ คือ ระดับการศึกษาที่เหมาะสมกับฐานะตำแหน่ง การเพิ่มระดับการศึกษาของ
 คณะกรรมการสภาตำบลให้สูงขึ้นจากที่เป็นอยู่และการให้ความรู้แก่สภาตำบลในค้ำต่าง ๆ
 น่าจะเป็นมาตรการสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถของสภาตำบลให้สูงขึ้นอีก

๓. ในค้ำนบทบาทที่มีต่อโครงการสร้างงานในชนบท

๓.๑ ผลจากการวิเคราะห์บทบาทของสภาตำบลศรีมหาโพธิ์ที่มีต่อโครงการ
 สร้างงานในชนบท ในส่วนที่ ๒ ปรากฏว่า

* หนังสือที่ นร. ๕๓/๑๖๓๗ ลงวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๒๓ (กุมภาพันธ์).

๓.๑ ค่านการริเริ่มกำหนดโครงการ ปรากฏว่า สภาตำบลสามารถ
 คำเนินการได้อย่างเหมาะสม คือ มีการประชุมราษฎร เพื่อแจ้งยอดเงินที่ตำบลได้รับการ
 จัดสรรมา แล้วร่วมกันพิจารณาทำโครงการที่พิจารณาจากปัญหาความเดือดร้อนของ
 ประชาชนเป็นหลัก โครงการที่กำหนดนอกจากจะต้องสอดคล้องกับปัญหาความต้องการ
 ของประชาชนแล้ว ยังพิจารณาถึงลำดับความเดือดร้อนและพื้นที่ที่จะได้รับประโยชน์
 พหุกรรมเช่นนี้ถือว่าสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐบาลในอันที่จะให้สภาตำบลเป็นผู้กำหนด
 โครงการอย่างแท้จริง และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของระเบียบฯ โครงการสร้างงาน
 ในชนบทที่โครงการให้สภาตำบลจัดทำโครงการโดยคัดเลือกเฉพาะที่จำเป็นและเร่งด่วนก่อน

๓.๒ ค่านการจัดทำและเตรียมโครงการสร้างงานในชนบท การดำเนินงาน
 ตามโครงการสร้างงานในชนบทในชั้นตอนนี้ปรากฏว่า คณะกรรมการสภาตำบลประสบปัญหา
 อุปสรรคหลายประการ เช่น ไม่มีความรู้ทางเทคนิคสำหรับการเตรียมโครงการ ปัญหาการ
 คำนวณขนาดและระยะเวลาของโครงการ ไม่เข้าใจเรื่องการทำงานประมาณ และไม่รู้
 กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในการดำเนินงาน เป็นต้น ข้อจำกัดดังกล่าวเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการ
 เตรียมโครงการ คณะกรรมการสภาตำบลแก้ปัญหาโดยการขอความช่วยเหลือจาก
 เจ้าหน้าที่ของอำเภอ ผลเสียที่เกิดขึ้นในระยะยาวก็คือ ทำให้สภาตำบลเกิดความเคยชิน
 ต่อการช่วยเหลือของอำเภอและไม่พยายามปรับปรุงตนเองเพื่อการช่วยเหลือตัวเอง

๓.๓ ค่านการบริหารและผลที่ได้รับจากโครงการสร้างงานในชนบท
 การดำเนินการตามโครงการสร้างงานในชนบทในชั้นนี้ ปรากฏว่าคณะกรรมการสภาตำบล
 ประสบปัญหาเช่นเกี่ยวกับการดำเนินการตามโครงการในชั้นการจัดทำโครงการ คือ
 การขาดความรู้และหลักวิชาการในการกำหนดโครงการและการควบคุมงานตามโครงการ
 แต่อย่างไรก็ตาม ในค่านการบริหารแรงงานที่ทำงานในโครงการ สภาตำบลสามารถ
 คำเนินการได้อย่างเหมาะสม คือ การคัดเลือกราษฎรที่มีฐานะยากจนและว่างงานให้มี
 โอกาสเข้ามีส่วนร่วมในโครงการสร้างงานในชนบทก่อนบุคคลอื่น

ในคําหนดหรือประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการสร้างงานในชนบท
ปรากฏว่าราษฎรได้รับประโยชน์มากที่สุด และประโยชน์ของโครงการกระจายไป
ทุกหมู่บ้าน ผู้ได้รับประโยชน์จากโครงการสร้างงานในชนบท รองลงมาก็คือรัฐบาล
เพราะโครงการสร้างงานในชนบทเป็นนโยบายทางการเมือง (นโยบายหาเสียง)
ของรัฐบาล

๔. ในคําหนดมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการสร้างงานในชนบท

๔.๑ ความพร้อมหรือความตื่นตัวของประชาชน ปรากฏว่า ราษฎรตำบล
ศรีมหาโพธิ์มีความรู้เกี่ยวกับสภาตำบล มีความสำนึกในสิทธิและหน้าที่ในฐานะที่ผลส่วนหนึ่ง
ของสังคม สิ่งที่เป็นเครื่องวัดความพร้อมหรือความตื่นตัวของราษฎร นอกจากความรู้
ที่มีต่อองค์กรของประชาชนในระดับตำบล ความสำนึกในสิทธิและหน้าที่ของประชาชนแล้ว
สิ่งที่ใช้แสดงความตื่นตัวของประชาชนอีกประการหนึ่งก็คือ ความรู้ความสนใจต่อโครงการ
สร้างงานในชนบท ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาชนบทแผนใหม่ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือของ
ประชาชนเป็นสำคัญ ปรากฏว่าประชาชนตำบลศรีมหาโพธิ์มีความรู้ และสนใจโครงการ
สร้างงานในชนบทที่พอสมควร บุคคลที่มีบทบาทต่อการให้ความรู้เกี่ยวกับโครงการ
สร้างงานในชนบทแก่ประชาชนก็คือ กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ฉะนั้นเงื่อนไขสำคัญของการ
ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองหรือการพัฒนา ก็คือ ความสนใจและความ
ตื่นตัวของประชาชนเอง และความสำนึกในหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่น ในการทำให้ประชาชน
มีความรู้ความเข้าใจสนใจปัญหาต่าง ๆ ยั่วยุให้เกิดความต้องการและการตั้งประชาชน
ให้เข้ามามีส่วนในกิจกรรมต่าง ๆ ของสภาตำบล

๔.๒ การมีส่วนร่วมในโครงการสร้างงานในชนบท การเข้ามามีส่วนร่วม
ในการดำเนินกิจกรรมการพัฒนา อย่างเช่นการสร้างงานในชนบท ปรากฏว่า ราษฎรตำบล
ศรีมหาโพธิ์มีส่วนร่วมกับสภาตำบลใน ๒ ลักษณะ

ก. การเสนอปัญหาความต้องการ ปรากฏว่า ราษฎรส่วนใหญ่ มีส่วนรวมในโครงการสร้างงานในชนบท โดยการเสนอปัญหาความต้องการของตน โดยผ่านทางสภาตำบล ลักษณะเช่นนี้แสดงให้เห็นว่าราษฎรมีความสนใจที่จะเข้ามา มีส่วนรวมในการแก้ปัญหาของท้องถิ่น

ข. การเข้าทำงานในโครงการสร้างงานในชนบท ปรากฏว่า ราษฎรบางส่วนเข้ามามีบทบาทต่อโครงการสร้างงานในชนบทโดยตรง โดยเข้ามา รับจ้างแรงงานหรือทำงานในโครงการ วัตถุประสงค์ของราษฎรกลุ่มนี้ คือ การหางาน เพราะราษฎรกลุ่มดังกล่าวเป็นผู้ที่มีฐานะยากจนและบางคนว่างงาน

พฤติกรรมของราษฎรตำบลศรีมหาโพธิ์ต่อโครงการสร้างงานในชนบททั้งสอง ลักษณะดังกล่าว สามารถชี้ให้เห็นความสนใจของราษฎรที่มีต่อกิจกรรมการพัฒนา ของตำบล และขณะเดียวกันพฤติกรรมของราษฎรในด้านการเข้ารับจ้างแรงงานใน โครงการสร้างงานในชนบท ยังชี้ให้เห็นถึงขีดความสามารถของสภาตำบลในการ บริหารโครงการในด้านการคัดเลือกแรงงานเข้าทำงานโครงการได้อย่างเหมาะสม

ดังนั้น สภาตำบลศรีมหาโพธิ์ซึ่งมีองค์ประกอบที่มีคุณลักษณะเอื้ออำนวยต่อ บทบาทและหน้าที่ของสภาตำบล คือ มีประชาชนสภาตำบล และคณะกรรมการสภาตำบล ที่มีความพร้อมในด้านความรู้ ความสามารถ ความสำนึกรับผิดชอบหน้าที่สูงและมีลักษณะความ เป็นผู้นำ ประการต่อมาประกอบด้วยประชาชนที่มีคุณสมบัติที่แสดงให้เห็นถึงความต้องการ และพร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลง เพื่อการพัฒนาตามวัตถุประสงค์ของสภาตำบล ประการสุดท้าย มีความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ระดับอำเภอในลักษณะของการให้ความ ร่วมมือให้คำแนะนำและความช่วยเหลือด้านวัสดุอุปกรณ์ องค์ประกอบทั้งสามประการ ของสภาตำบลนี้ทำให้สภาตำบลศรีมหาโพธิ์มีความเข้มแข็งหรือมีขีดความสามารถในการ บริหารกิจกรรมการพัฒนาระดับสูง และสูงกว่าสภาตำบลอื่นในอำเภอเดียวกัน

ในการดำเนินงานตามโครงการสร้างงานในชนบท ปรากฏว่า สภาตำบลศรีมหาโพธิ์ สามารถดำเนินการอย่างไค้ผลใน ๒ ลักษณะ คือ การสามารถริเริ่มกำหนดโครงการได้อย่างถูกต้องและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน สภาพความเป็นจริงของท้องถิ่นเป็นอย่างดี ในอีกลักษณะหนึ่งสภาตำบลสามารถบริหารหรือควบคุมการดำเนินงานตามโครงการของสภาตำบลได้อย่างเรียบร้อย เกิดประโยชน์แก่ประชาชนส่วนใหญ่ในตำบล ในลักษณะที่กว้างขวางครอบคลุมพื้นที่ที่เป็นเป้าหมายของโครงการสร้างงานในชนบทเป็นอย่างดี

ในด้านความสามารถของสภาตำบลศรีมหาโพธิ์ ในการดึงประชาชนในตำบลให้เข้ามามีส่วนร่วมกับสภาตำบลตามโครงการสร้างงานในชนบทของตำบลนั้น ปรากฏว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจ และมีความสำนึกในหน้าที่ของตนเอง นอกจากจะเป็นเป้าหมายของการพัฒนาตามโครงการสร้างงานในชนบทแล้ว โดยเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความต้องการต่าง ๆ เพื่อการริเริ่มกำหนดโครงการ และมีราษฎรบางส่วนที่เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการสร้างงานในชนบทโดยตรงโดยเข้าร่วมทำงานในโครงการ ทั้งนี้เพื่อการมีรายได้เพิ่มขึ้น ดังนั้น การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการสร้างงานในชนบทตามลักษณะดังกล่าว จึงถือว่าเป็นความสามารถของสภาตำบลและ เป็นความสำนึกของประชาชนด้วย

อย่างไรก็ตาม แม้สภาตำบลจะสามารถดำเนินงานตามโครงการสร้างงานในชนบทได้ด้อย่างมีประสิทธิภาพก็ตาม แต่ในด้านเป้าหมายของโครงการสร้างงานในชนบท ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะทำให้สภาตำบลสามารถริเริ่มและเตรียมโครงการบนพื้นฐานของปัญหาความต้องการของท้องถิ่นนั้น ยืนยันว่าไม่เป็นไปตามเป้าหมายในค่านนี้ จากข้อจำกัดของคณะกรรมการสภาตำบลในระดับการศึกษา ความรู้ในเรื่องที่จำเป็นต่อการเตรียมโครงการ ยังเป็นอุปสรรคและปัญหาในการดำเนินงานตามโครงการ การเตรียมโครงการของสภาตำบลต้องได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของอำเภอ โดยเฉพาะพัฒนากรประจำตำบลซึ่งเป็นที่ปรึกษาสภาตำบล จุดอ่อนของสภาตำบลในเรื่องนี้ทำให้ไม่สามารถที่จะกล่าวได้ว่าความสำเร็จของโครงการสร้างงานในชนบทมิใช่เป็นความสามารถของสภาตำบลทั้งหมด

สรุปท้ายบท

ในทางปฏิบัติ การพัฒนาทางการเมืองกับการพัฒนาประเทศไม่อาจแยกจากกัน
อย่างเด็ดขาดและต้องดำเนินการไปพร้อม ๆ กัน การปรับปรุงองค์กรของประชาชน
ในระดับตำบล คือ สภาตำบลให้มีความเข้มแข็งมีประสิทธิภาพ เพื่อเป้าหมายของการ
พัฒนาดังกล่าวเป็นความจำเป็นที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ หลักการพัฒนาสภาตำบลโดยใช้
กิจกรรมการพัฒนา เป็นมาตรการที่สำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาชนบทให้มีความเจริญ
ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

โครงการสร้างงานในชนบท เป็นมาตรการที่ต้องการให้เป็นกิจกรรมสำหรับ
สภาตำบลเพื่อการพัฒนาชนบทในทุก ๆ ด้าน ผลจากการดำเนินการตามโครงการพัฒนาชนบท
โดยใช้โครงการสร้างงานในชนบทเป็นเครื่องมือ ไม่ว่าจะออกมาในรูปใดย่อมกระทบต่อ
ประโยชน์สุขของประชาชนในชนบทเอง ดังนั้น โครงการสร้างงานในชนบทจึงเป็นทั้ง
เป้าหมายและเครื่องมือสำหรับการพัฒนาชนบทในเวลาเดียวกัน

จากสมมุติฐานหลัก คือ "สภาตำบลมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินงานตาม
โครงการสร้างงานในชนบท ปี ๒๕๒๓ และยิ่งสภาตำบลมีขีดความสามารถสูงก็จะทำให้
โครงการสร้างงานในชนบทบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น" นั้น จากการศึกษา
พบว่า ความสำเร็จของโครงการสร้างงานในชนบทตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ คือ
การทำให้สภาตำบลสามารถริเริ่ม กำหนดเตรียมโครงการและบริหารโครงการได้
อย่างแท้จริง จะขึ้นอยู่กับเงื่อนไขหลัก ๒ ประการ คือ ระดับหรือขีดความสามารถ
ของคณะกรรมการสภาตำบล รวมทั้งคุณภาพของผู้นำท้องถิ่น และประชาชนในตำบลด้วย
ประการหนึ่ง อีกประการหนึ่ง คือ ระดับบทบาทของข้าราชการระดับอำเภอในการ
เข้ามามีส่วนร่วมในการริเริ่มกำหนดโครงการ การเตรียมโครงการและการบริหาร
โครงการ ถ้าขีดความสามารถของสภาตำบลยิ่งสูงบทบาทของข้าราชการที่มีต่อ
โครงการสร้างงานในชนบทจะอยู่ในขอบเขตที่จำกัด คือ เป็นผู้ที่คอยแนะนำช่วยเหลือ
เท่าที่จำเป็น และไม่เป็นการก้าวท้าวหน้าของสภาตำบล แต่ถาสภาตำบลมีขีด

ความสามารถต่ำ บทบาทของฝ่ายเจ้าหน้าที่จะเพิ่มมากขึ้นซึ่งอาจถึงขนาดเข้ามามีบทบาท
ในโครงการสร้างงานในชนบทของสภาตำบลทุกชั้นตอน ฉะนั้น การปรับปรุงสภาตำบล
ให้เป็นองค์กรที่เข้มแข็งสำหรับการพิจารณาบริการประชาชนในชนบท จะต้องปรับปรุง
ส่งเสริมคุณภาพขององค์ประกอบของสภาตำบล คือ ประชาชน สภาตำบล คณะกรรมการ
สภาตำบล ราษฎร ผู้นำท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสภาตำบล

อย่างไรก็ตาม ตามวัตถุประสงค์ที่สำคัญของการวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาถึงผล
ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการใช้สภาตำบลเป็นองค์กรบริหารโครงการสร้างงานในชนบท
พ.ศ. ๒๕๒๓ ซึ่งพบว่ากรณีสภาตำบลศรีมหาโพธิ์จึงมีขีดความสามารถสูงกว่าสภาตำบลอื่น
ในอำเภอเดียวกัน สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในตำบลได้อย่าง
มีประสิทธิภาพนั้น ถือว่าเป็นกรณีความสำเร็จเฉพาะของตำบลศรีมหาโพธิ์ ซึ่งขึ้นอยู่กับ
เงื่อนไขที่เป็นองค์ประกอบของสภาตำบล และสิ่งแวดล้อมเฉพาะของตำบลศรีมหาโพธิ์
กรณีสภาตำบลอื่น ๆ จะมีลักษณะต่าง ๆ เช่นเกี่ยวกับที่สภาตำบลศรีมหาโพธิ์แล้ว ก็ไม่อาจ
กล่าวได้ว่าสภาตำบลนั้น ๆ จะประสบความสำเร็จเช่นเดียวกับสภาตำบลศรีมหาโพธิ์
ทั้งนี้เพราะแต่ละสภาตำบลมีสิ่งแวดล้อมเฉพาะท้องถิ่นที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะปัจจัยทาง
ด้านการเมืองซึ่งอาจจะเป็นอุปสรรคก็ได้ ทั้งยังเป็นการศึกษาเฉพาะช่วงเวลาปีเดียว
คือ พ.ศ. ๒๕๒๓ เท่านั้น.